

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
527

Subotica, 10. svibnja 2013. Cijena 50 dinara

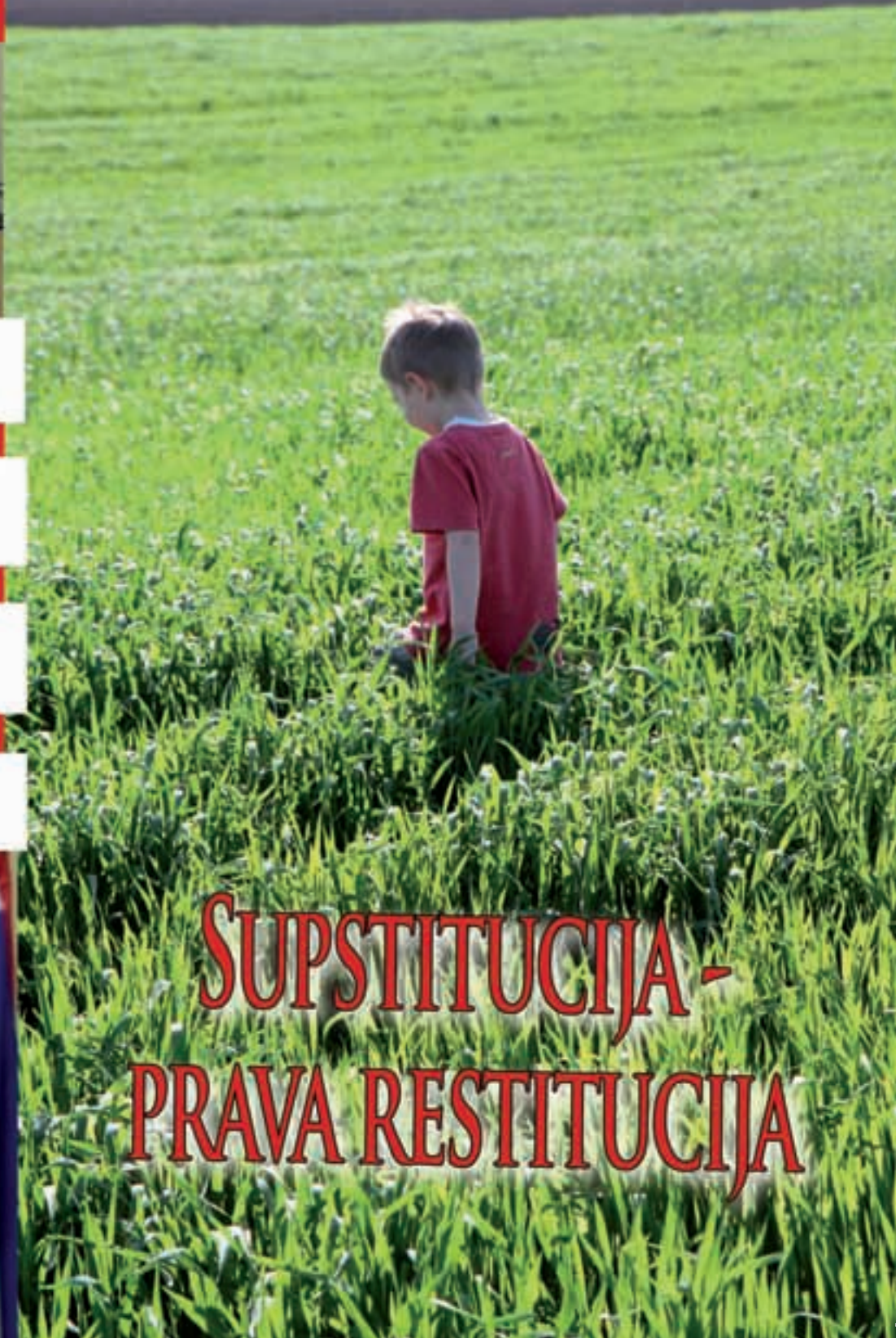
PRAGMATIČNO I RACIONALNO

DANIJELOV PUT
U BUDUĆNOST

LEMEŠKA BANJA
ČEKA ULAGAČE

»GUBEC« PRIMJER
DOBRE PRAKSE

INTERVJU
SUZANA PAUNOVIĆ

SUPSTITUCIJA -
PRAVA RESTITUCIJA

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

Informacije koje Vam donose novac!

VOJVODANSKA Svaštara
SA NAMA STE U PLUSU!

ALARMI KAMERE POZAR
149€

AUTO GAS
POSREDOVANJE I POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU

ZALAGAONICA ZALOGHAZ
POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU

BEHATON KOCKE
SA UGRADNJOM

METALOPROMET
VELEPRODAVA I MALOPRODAJA
CEVI - okrugle, kvadratne, pravougaone
LIMNOVI - hladno, toplu valjane, pocinčane
BETONSKO GVOZDE - mreže, čelici
ČELICI - kvalitetni, čvrsti i izdržljivi
ALATNI ČELIK - Böhler, Van der Grinten
PROFILNI ČELIK - L, U, I, H, K, Z
GRIJEVNA ŽICA, OLUČI
ELEKTRODE, ŽICA ZA ZAVARIVANJE
SEČENJE LIMOVA
SARAJSKJE LIMOVE
OTKUP SEKUNDARNIH SIROVINA
KULA
SUBOTICA
STARA PAZOVA
BEOGRAD
BEOGRAD

ALARM KAMERE POZAR
149€

AUTO GAS
POSREDOVANJE I POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU

ZALAGAONICA ZALOGHAZ
POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU
POSREDOVANJE U PROMETU

BEHATON KOCKE
SA UGRADNJOM

METALOPROMET
VELEPRODAVA I MALOPRODAJA
CEVI - okrugle, kvadratne, pravougaone
LIMNOVI - hladno, toplu valjane, pocinčane
BETONSKO GVOZDE - mreže, čelici
ČELICI - kvalitetni, čvrsti i izdržljivi
ALATNI ČELIK - Böhler, Van der Grinten
PROFILNI ČELIK - L, U, I, H, K, Z
GRIJEVNA ŽICA, OLUČI
ELEKTRODE, ŽICA ZA ZAVARIVANJE
SEČENJE LIMOVA
SARAJSKJE LIMOVE
OTKUP SEKUNDARNIH SIROVINA
KULA
SUBOTICA
STARA PAZOVA
BEOGRAD
BEOGRAD

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Izaberite Internet kakav zaslužujete!

Izaberite TippNet!

www.tippnet.rs

Posjetite nas ili pozovite:
Karadorđev put 2, Subotica
024/555-765

50 je
apsolutni
HIT!

3 Mbit/s
samo
1.299
rsd

Popularni
ADSL max 5
paket sada
samo
1.549
rsd

MILENIJUM OSIGURANJE

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karadorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

Obljetnice

Jučer je obilježen Dan Europe - 9. svibnja. Tog je datuma 1950. godine Robert Schuman predstavio svoj prijedlog kreiranja organizirane Europe. Za razliku od prethodnih godina, kada je samo vladajuća koalicija okupljena oko Demokratske stranke zagovarala europske vrijednosti, danas su za europske integracije skoro sve političke opcije, kako one na vlasti tako i oporba. Većina relevantnih političkih stranaka i njihovi lideri govore kako Srbija želi u EU i iščekuje se datum za početak pristupnih pregovora. I lider DS-a kaže kako je ohrabren činjenicom da ova stranka više nije sama na europskom putu, ali ističe kako, ako želimo ispuniti taj cilj, trebamo shvatiti da Europa nije pitanje političke koristi, nego vrijednosti za koje se vrijedi boriti. I doista, u proteklom desetljeću isticanja i promicanja »europskih vrijednosti«, osobito od strane političkih stranaka koje su u tom razdoblju bile na vlasti, nije nedostajalo. Istina, ostalo je pomalo nejasno što su za njih europske vrijednosti - je li to prije svega zvečica europska valuta ili prije svega vladavina zakona, uređena država što znači i procesuiranje i kažnjavanje svih zločina.

Tri dana prije obilježavanja Dana Europe, 6. svibnja, navršila se 21. obljetnica događaja u Hrtkovcima, koji se smatra početkom protjerivanja nesrpskog, prije svega hrvatskog stanovništva iz Vojvodine. Tada je na zboru građana, u nazočnosti Vojislava Šešelja, pročitao popis 17 »nepodobnih« građana hrvatske nacionalnosti, koji su se pod prijetnjama ubrzo morali iseliti, a 20 obitelji hrvatske nacionalnosti nasilno je izbačeno iz svojih domova. Tada su počinjena i ubojstva Hrvata u Šidu, Kukujevcima, Moroviću, Hrtkovcima i drugdje, za koje do danas još nitko nije odgovarao, iako je Fond za humanitarno pravo i 1993. i 1994. godine iznio dovoljno podataka koji su ukazivali na počinitelje. »Zašto pravna država sve vrijeme nije činila ništa na rasvjetljavanju i procesuiranju inspiratora i vinovnika tih procesa? Kome je u interesu da se ovi sramni događaji zaborave?«, upitao je Vojvođanski klub, jedna od rijetkih nevladinih organizacija koja uporno podsjeća na zločine koji su ostali nerasvijetljeni, a njihovi počinitelji nekažnjeni.

Od političkih stranaka, dvadeset i prve obljetnice Hrtkovaca sjetila se tek Liga socijaldemokrata Vojvodine, koja zahtijeva momentalnu primjenu i produženje važnosti Zakona o lustraciji, u protivnom, smatraju: »Od krivnje će se izvući i krivci za protjerivanje nesrpskog stanovništva iz Vojvodine - svi oni koji su tukli, ubijali, proganjali, prisilno mobilizirali, sijali mržnju i protjerivali«.

Deveti svibnja je dan kada se govorilo o europskim vrijednostima - kada će se javno progovoriti o zločinima koji su se dogodili i kada će se procesuirati zločinci.

J. D.

10. svibnja 2013.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Dvadeset i prva obljetnica »hrtkovačkog sindroma«

ZA TO NETKO MORA ODGOVORATI.....7

TEMA

Zaboravljena »Lemeška banja« u Lemešu čeka ulagače

DESETLJEĆIMA PROPADA NEKADAŠNJE LJEČILIŠTE.....14-15

INTERVJU

Suzana Paunović, direktorica Ureda za ljudska i manjinska prava

FOKUS TREBA BITI NA DOSLJEDNOJ PRIMJENI ZAKONA 12-14

SUBOTICA

HKPD »Matija Gubec« u Tavankutu ima svoj uspješan projektni tim

OD IDEJE DO REALIZACIJE...18-19

DOPISNICI

HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina preselio uredski prostor

NOVA LOKACIJA - ŽUPA UZVIŠENJA SV. KRIŽA.....26-27

KULTURA

Ekološki kviz »Lijepa naša 2013.« održan u Hrvatskoj

ŠESTO MJESTO ZA SUBOTIČKE GIMNAZIJALCE.....35

SPORT

Viktoria Nikolić, nogometašica pionirske ekipe sončanskog Dinama

NOGOMET JE MOJ ŽIVOT.....49

Dr. Ivan Poljaković vraćen na posao

U doba ideološke indoktrinacije mladeži, u tamnim vremenima jednogumla, postojala je dječja igra partizana i Nijemaca. To je bila odlična prigoda da se utvrdi tko pretendira da postane »alfa mužjak«. Postojao je odličan izgovor da se ponekad u žaru igre djeca potuku, izgrade međusobne odnose, uče se da nakon svađe dolazi i mirenje. Naravno, svi bi htjeli biti partizani, a nitko nije želio biti Nijemac.

Postojala je i druga inačica ove igre. To je bila igra Indijanaca i kauboja. Isti scenarij, isti igrači, slične uloge. Društvo je nametalo da najjači igrači budu na strani unaprijed određenih pobjednika, a oni koji se ne mogu izboriti za svoj položaj dobijali bi uloge po kazni. I Nijemci i Indijanci bili su ugnjetena strana od koje se očekivalo samo da kapitulira. Zbog neravnopravnosti je gotovo bilo nezamislivo da partizani, tj. kauboiji izgube.

Tek su mnogo kasnije neki od nas, usprkos toj zadojenosti, saznali da su stvari daleko od crno-bijele slike dječjih igara. Indijanci su bili domoroci koji su se branili od zločestih kauboja, njihova kultura je ljudski i ekološki zapravo bila superiornija osvajačima novog svijeta. Što se Nijemaca tiče, u školi nismo učili o njihovim žrtvama, o našim nevino ubijenim i nasilno progonjenim susjedima nad kojima se provodila samozvana »povijesna pravda«. Njihove suze nisu se spominjale.

Nedavno sam prolazio pokraj igrališta. Djeca imaju novu igru. Stara igra pod novim imenom zove se »policajci i dileri«. U njoj jedni dječaci skrivaju drogu, prebacuju je s lokacije na lokaciju, diluju, određuju cijene, »valjaju« i »bijelo« i »vutru« i »met«, odlično su upoznati s asortimanom, tehnologijama, procesima. Nemam pojma odakle osnovnoškolcima toliko informacija. Ma, jel moguće da imitiraju nekog iz okoline koga poznaju? Mi o Nijemcima nismo znali skoro ništa, osim par karikiranih gegova. Ovi dječaci nisu izmišljali scenarij svoje igre, ona je bila opasna paralela realnosti. Dakako, brzo ćete zaključiti da pozitivci u ovoj igri nisu policajci. Nije policija glorificirani element, supermani koji uhićuju i suzbijaju kriminal, već je obratno. Dileri su face. Oni imaju pare, kola, užitke, vještine, sposobnosti, oni igraju protiv pravila i to vrlo dobro.

Naša generacija je kroz svoju igru učila da pravda zločin nad Nijemcima/Indijancima. Ali, ovaj kaos nije nimalo bolji. Ne sumnjam da će se i ovi dječaci odazvati zovu razuma kada odrastu. Međutim, ako se to ne desi u mnogo brže vrijeme, postoji opasnost da postanu ono što očito vide od svojih idola, kojih ima u svakom kvartu. Za zločine je moguće ispričati se, pokajati, pokušati nešto popraviti. Vodstvo ove države to primjerom dokazuje. Ali, droga je jednosmjerna ulica, a dječaci stoje na križanju i čekaju da im se upali zeleno svjetlo.

Nikola Perušić

Budući da smo u jednom od prošlih brojeva pisali o »slučaju« dr. *Ivice Poljakovića*, voditelja Centra za strane jezike Sveučilišta u Zadru, nekadašnjeg istaknutog djelatnika DSHV-a, koji je bio suspendiran zbog nastupa na tribini u organizaciji političke stranke HRAST, potrebno je izvijestiti javnost da je rješenjem potpisanim sredinom travnja od rektora zadarskog sveučilišta prof. dr. sc. *Ante Uglešića* ukinuta suspenzija i dr. Poljaković je vraćen na posao. Dr. Poljaković je nakon primitka odluke izjavio kako su svi pravni akti koje je poduzeo bili isključivo u svrhu zaštite njegovih osnovnih građanskih prava, te nema namjeru pokretati daljnje sudske postupke protiv Sveučilišta, jer želi održavati kolegijalan odnos sa svojim pretpostavljenima bez obzira na nemile događaje, te tako sa svoje strane doprinijeti vraćanju ugleda ustanovi u kojoj radi. Dobro je podsjetiti da je ugled zadarskog sveučilišta bio ozbiljno doveden u pitanje zbog rektorovih »dokaza« uglavnom baziranih na novinskim člancima pisanim od pristranih i ispolitiziranih ljudi koji nisu ni prisustvovali tribinama. Jednako tako, dr. Uglešić nije svojedobno smatrao potrebnim barem pozvati »okrivljenika« Poljakovića na razgovor da čuje iz prve ruke o čemu se radi, a nije htio primiti ni studente koji su bili prisutni na spornoj tribini, što je svakako neprihvatljivo ponašanje u bilo kojemu demokratskom društvu. Čini se kako je ipak riječ o rektorovoj potpori beskompromisnom nametanju jednostranog, isključivog i ideologiziranog svjetonazora od Ministarstva obrazovanja RH i ministra *Željka Jovanovića* putem tzv. zdravstvenog/spolnog odgoja. To je izazvalo zgražanje znanstvene javnosti, što je istaknuto u otvorenom pismu dr. *Ante Glibote*, redovitog člana Europske akademije znanosti, umjetnosti i literature i preko 200 potpisa znanstvenika iz cijeloga svijeta, koji su tražili ukidanje suspenzije dr. Poljakoviću. On je suspenziju nazvao »montiranim procesom« i »uvođenjem verbalnog delikta«. Cijela je medijska hajka na dr. Poljakovića zapravo započela zbog njegova dokazivanja da su argumenti za ozakonjenje istospolnih brakova nevaljani. Poljaković je izjavio pred stegovnim povjerenstvom Sveučilišta da će se sve to sada ipak zaboraviti i da će se Sveučilište okrenuti važnijim stvarima, kao što je vršenje pritiska na Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta da povuče Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja, koji obezvređuje hrvatske znanstvene časopise.

Tomislav Vuković

DVADESET I PRVA OBLJETNICA »HRTKOVAČKOG SINDROMA«

Za to netko mora odgovarati

Nevladina udruga Vojvođanski klub podsjetila je u priopćenju za javnost kako se 6. svibnja navršila 21 godina od kada je u srijemskom mjestu Hrtkovci započelo protjerivanje nesrpskog, a prije svega hrvatskog stanovništva iz Vojvodine i upitala zašto do danas nitko u Srbiji za to nije odgovarao.

»Pravna država sve vrijeme nije činila ništa na rasvjetljavanju i procesuiranju inspiratora i vinovnika tih procesa. Kome je u interesu da se ovi sramni događaji zaborave?«, upitao je Vojvođanski klub u priopćenju za javnost.

Vojvođanski klub podsjeća i kako se predsjedniku Srpske radikalne stranke Vojislavu Šešelju pred Haškim tribunalom sudi, između ostalog, i po optužnici za etničko čišćenje nesrpskog stanovništva iz Vojvodine.

»Prije 21 godine, 6. svibnja, u Hrtkovcima je na zboru građana, u nazočnosti Vojislava Šešelja, pročitan spisak 17 'nepodobnih' građana hrvatske nacionalnosti, koji su se pod prijetnjama ubrzo morali iseliti, a 20 obitelji hrvatske nacionalnosti nasilno je izbačeno iz svojih domova. Prijetilo se telefonom: 'Ustašo, seli se ili biraj dijete koje ti je

draže!', mještani su nalazili zaklanog psa s porukom: 'Seli se, što čekaš?', nož zaboden u vrata sa sličnom porukom, dolazilo je do tuča mladića koji su došli i onih koji su rođeni u Hrtkovcima, maltretiran je lokalni župnik. Mještanim Mijat Štefanac pronađen je mrtav u ataru između Hrtkovaca i Nikinaca. Mjesna vlast na čelu s *Ostojom Sibinčićem*, koji je umro 2008. godine, i istomišljenikom *Trivom Ivkovićem* promijenila je u jednom momentu naziv sela u 'Srbislavci', ali je policija ubrzo uklonila ploču«, podsjeća se u priopćenju.

Vojvođanski klub je naveo kako se protjerivanje Hrvata nije odvijalo samo u Hrtkovcima, već i u Slankamenu, Golubincima, Kukujevcima i drugim mjestima u Srijemu i u jugozapadnoj Bačkoj i dodao kako se procjenjuje da je tada ubijeno 25 Hrvata.

Povodom ove obljetnice, šef zastupničke skupine Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV) u Skupštini Srbije *Bojan Kostreš* ponovio je u ponedjeljak zahtjev za produženje Zakona o lustraciji i ocijenio kako će se, u suprotnom, od krivnje izvući i krivci za protjerivanje nesrpskog stanovništva iz Vojvodine.

»LSV inzistira na produženju i momentalnoj primjeni tog zakona, jer

će se, u suprotnom, izvući svi oni koji su tukli, ubijali, proganjali, uhićivali, prisilno mobilizirali, sijali mržnju i protjerivali«, naveo je Kostreš u priopćenju za javnost.

»Izuzev Šešelja, koji čeka presudu u Haškom tribunalu, nitko drugi od inspiratora i sudionika nije odgovarao za sve što se događalo najprije u Hrtkovcima, a zatim još u nekolicini mjesta u Srijemu. Za to netko mora odgovarati«, poručio je Kostreš.

Podsjetio je kako je LSV još 2010. godine dostavio Skupštini Srbije prijedlog za produženje Zakona o lustraciji s 10 na 20 godina i dodao da je i tada nedostajalo političke volje, kao što uporno čitavo desetljeće nema političke volje da se taj zakon i primijeni.

»Lustracija je važan činitelj u borbi protiv korupcije, borbi za neovisno pravosuđe, borbi protiv svakog nasilja i općenito borbi za bolje društvo. Lustracija odgovorne ne bi otjerala u zatvor, ali bi ih imenovala i onemogućila da se bar neko vrijeme nalaze na političkim ili drugim dužnostima u vlasti, pravosuđu i medijima«, naveo je Kostreš.

Rok važnosti Zakona o lustraciji istječe 11. lipnja 2013. godine.

H. R.

Zakazana sjednica Odbora za pitanja ustavno-pravnog položaja Pokrajine

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine i predsjednik Odbora za pitanja ustavno-pravnog položaja Pokrajine *István Pásztor* zakazao je za ponedjeljak, 13. svibnja, sjednicu ovog Odbora na kojoj će se razmatrati Prijedlog deklaracije o zaštiti ustavnih i zakonskih prava AP Vojvodine.

U radu ovog Odbora sudjelovat će i četvero novih članova, eksperata iz područja ustavnog prava, koji su u cilju efikasnijeg rada ovog Odbora izabrani na posljednjoj sjednici Skupštine AP Vojvodine 25. travnja, a u skladu sa Statutom APV i Poslovníkom Skupštine APV.

Članovi Odbora za ustavno-pravni položaj Pokrajine razmotrit će predloženi tekst deklaracije, kao i podnesene amandmane na sadržaj, a u cilju pripreme materijala za iduću sjednicu Skupštine AP Vojvodine.

NEDAVNI POSJET ALEKSANDRA VUČIĆA ZAGREBU POZITIVNO OCIJENJEN U JAVNOSTI

Omekšavanje odnosa između Srbije i Hrvatske

I vodstvo hrvatske manjine u Srbiji pozdravilo je obnavljanje dobrosusjedskih odnosa, ali je istodobno izrazilo ogorčenost što državnici dvije zemlje u taj proces ne uključuju predstavnike srpske i hrvatske manjine

Kao što smo pisali i u prošlom broju našega tjednika, prvi potpredsjednik srbijanske Vlade i ministar obrane *Aleksandar Vučić* boravio je 29. travnja u službenom posjetu Hrvatskoj tijekom kojeg se sastao s najvišim hrvatskim dužnosnicima – predsjednikom *Ivom Josipovićem*, premijerom *Zoranom Milanovićem*, prvom potpredsjednikom Vlade i šeficom diplomacije *Vesnom Pusić*, potpredsjednikom Vlade i budućim europskim povjerenikom *Nevenom Mimicom* i ministrom obrane *Antom Kotromanovićem*.

Posjet Aleksandra Vučića Hrvatskoj u velikoj je mjeri pozitivno ocijenjen u srbijanskoj i hrvatskoj javnosti,

s preovlađujućom porukom kako valja pozdraviti svaki korak koji vodi prema stabilizaciji stanja u regiji. Vučić je najviši dužnosnik aktualne srbijanske Vlade koji je posjetio Hrvatsku otkako je ta Vlada preuzela dužnost u srpnju prošle godine. Ovom posjetu prethodilo je nekoliko susreta ministara vanjskih poslova dviju država *Vesne Pusić* i *Ivana Mrkića*, kao i beogradski susret dvaju premijera *Ivice Dačića* i *Zorana Milanovića* u siječnju ove godine, kada je po prvi puta najavljeno »resetiranje« odnosa. Inače, do zahlađenja na relaciji Beograd - Zagreb došlo je sredinom prošle godine, poslije izbora u Srbiji. Naime, hrvatski političari zauzeli su rezervirani stav

prema proeuropskoj opredjeljenosti tada izabranog novog predsjednika Srbije *Tomislava Nikolića*, zbog njegovih političkih ideja s početka 90-ih. Josipović nije otišao na Nikolićevu inauguraciju, a na zahlađenje odnosa, iako odmah demantirana, utjecala je i izjava Tomislava Nikolića da je »Vukovar bio srpski grad«. Stvari su se dodatno pogoršale u studenom nakon oslobađajućih presuda hrvatskim generalima u Haagu.

PRAGMATIČNO I S MANJE EMOCIJA

Prigodom prošlotjednog posjeta Zagrebu potpredsjednik srbijanske Vlade Aleksandar Vučić izjavio je da su odnosi između Srbije i

Hrvatske »kralježnica regije« i da se moraju temeljiti na više iskrenosti i vjerodostojnosti, a manje emocija, što je bio slučaj u prošlosti.

»Hrvatska i Srbija su ključne zemlje u regiji i tu ne treba biti emocija, nego naše odnose treba razvijati racionalno i pragmatično«, istaknuo je Vučić nakon susreta sa šeficom diplomacije Vesnom Pusić. »Ja nisam ni upola šarmantan kao neki srbijanski političari koji su ranije dolazili u Hrvatsku. Ali sam uvjeren da naši odnosi u budućnosti mogu biti bez puno ljubavi, a s puno više iskrenosti i kredibiliteta«, rekao je on.

Upitan za komentar nedavne izjave predsjednika *Tomislava Nikolića* da je oslobodilačka akcija Oluja bila

genocidna, Vučić je rekao da između Zagreba i Beograda postoje velike razlike u gledanju na prošlost, ali da na njima ne treba ustrajati.

»Razlike treba priznati, ali na njima ne treba inzistirati. Uvjeran sam da gospođa Pusić i ja, kao i svi hrvatski i srbijanski dužnosnici ne vidimo na isti način akciju Oluju. No, ne mislim da to treba biti prepreka našem razmišljanju o budućnosti. Prošlo je 18 godina, djeca su postala punoljetna i budućnost je puno važnija od prošlosti, a perspektiva razvoja puno važnija od ukopavanja u političke rovove«, naglasio je Vučić.

Nakon što je Beograd nedavno dao informacije o masovnoj grobnici hrvatskih civila u Sotinu stradalih u Domovinskom ratu, Vučić je u Zagreb došao s još jednom konkretnom gestom, obećanjem da će Beograd Zagrebu dostaviti zračne snimke Hrvatske iz 1968. koje su potrebne za legaliziranje bespravno sagrađenih objekata u Hrvatskoj.

Pitanje na kojem inzistira Beograd jest rješavanje mirovina i stambenog zbrinjavanja hrvatskih državljana srpske nacionalnosti izbjeglih u Srbiju nakon Oluje, za koje je Vučić ocijenio da napreduju.

Ministrica Pusić je podsjetila da je hrvatska Vlada do 15. kolovoza produžila rok za prijave prava na stambeno zbrinjavanje i da su Banski dvori spremni učiniti sve da to pravo ostvare svi, oslanjajući se na financiranje iz europskih fondova.

RJEŠAVANJE OTVORENIH PITANJA

Pitanje nestalih osoba najvažnije je političko i huma-

nitarno pitanje za Hrvatsku u ovom trenutku, rekao je predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović na sastanku s potpredsjednikom srbijanske Vlade Aleksandrom Vučićem, kojem je zahvalio za pomoć Srbije u otkrivanju masovne

kako bi se otkrila sudbina svih nestalih građana Republike Hrvatske, a Vučić obećao nastavak suradnje i najavio nove aktivnosti srbijanske Vlade u tom pogledu.

Josipović i Vučić razgovarali su o europskoj buduć-

na, obećavši da će se pitanje udžbenika za hrvatske đake riješiti u najkraćem mogućem roku.

Sugovornici su se složili o novim mogućnostima gospodarske suradnje koje treba iskoristiti. Vučić je ponudio je srbijansku pomoć oko sklapanja bilateralnih sporazuma s članicama CEFTA-e kako bi se amortizirale eventualne posljedice zbog hrvatskog izlaska iz navedenog regionalnog trgovinskog sporazuma ulaskom u EU.

Srbijanska je strana istaknula i otvorenost za hrvatske investicije. Razgovaralo se i o vojnoj suradnji, osobito vezano uz zajednički nastup na trećim tržištima.

Predsjednik Josipović ponovio je podršku Hrvatske Srbiji, kao i svim ostalim državama regije, na putu prema Europskoj Uniji.

POZITIVNE OCJENE

Kao što smo već naveli, posjet Aleksandra Vučića Hrvatskoj u velikoj je mjeri pozitivno ocijenjen u srbijanskoj i hrvatskoj javnosti.

Dajući značajnu pozornost Vučićevim razgovorima s najvišim hrvatskim dužnosnicima, mediji u Srbiji posebice ističu spremnost i odlučnost vlada u Beogradu i Zagrebu za rješavanje problema i unapređivanje političkih i gospodarskih odnosa te ističu ocjene da je budućnost važnija od prošlosti i da se problemi moraju tretirati »racionalno i pragmatično«.

»Večernje novosti« su, među ostalim, ocjenu o budućnosti odnosa istaknule i u naslovu: »Srbija i Hrvatska: Jačanje veza ruši tužbe«, dok »Politika« ukazuje da su, unatoč problemima, »odnosi Beograda i Zagreba kralježnica regije«.

OBEĆANJE ILI DEMAGOŠKA IZJAVA?

Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. Slaven Bačić pozdravlja ovaj, kao i svaki drugi susret najviših dužnosnika dvaju zemalja, jer se, kako ističe, svaki takav

sastanak pozitivno reflektira na percepciju hrvatske zajednice u Srbiji. On naglašava važnost rješavanja pitanja udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku u Srbiji, a o čemu je u Zagrebu bilo riječi.

»Prema nekim medijima, koji su registrirali izjavu dopredsjednika Vlade Republike Srbije Aleksandra Vučića koja se odnosila na manjinska prava Hrvata –

pitanje udžbenika u nastavi na hrvatskom jeziku jedina je tema koja se izravno ticala našega položaja. Hoće li ovaj susret i obećanje dopredsjednika Vlade rezultirati i unapređivanjem prava Hrvata, tj. tiskanjem udžbenika na hrvatskom jeziku, ili će to ostati tek demagoška izjava i prazno obećanje, kao što je bio slučaj s izjavom i obećanjem ministra vanjskih poslova Ivana Mrkića s prošloga susreta s hrvatskom ministricom vanjskih poslova Vesnom Pusić, koja se odnosila na prijam predstavnika DSHV-a kod predsjednika Srbije Tomislava Nikolića, ostaje da se vidi. No, želio bih naglasiti da je nakon posljednjeg susreta predstojnice Državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske Darie Krstičević s pomoćnicom ministra prosvjete Republike Srbije Vesnom Fila, te susreta kojega su predstavnici HNV-a imali s pomoćnicom ministra i njezinim suradnicima, o čemu je 'Hrvatska riječ' izvještavala, HNV u intenzivnoj komunikaciji sa školama, Ministarstvom prosvjete i nakladnicima po pitanju tiskanja udžbenika, pa ako se ova dva obećanja dopredsjednika Vlade i pomoćnice ministra prosvjete ispune, time bolje, no uskoro ćemo znati više«, kaže Slaven Bačić.

grobnice hrvatskih civilnih žrtava Domovinskog rata u Sotinu.

Josipović je, kako se navodi u priopćenju iz njegova ureda, izrazio očekivanje da će se vrlo skoro sve poduzeti

nosti regije, mogućnostima bilateralne suradnje, osobito na gospodarskom planu, te rješavanju otvorenih pitanja između dviju država.

Potpredsjednik Vučić osvrnuo se i na pitanje manji-

Jedna od ocjena je i da bilateralni razgovori u Zagrebu »sigurno podižu razinu odnosa dviju zemalja«, što se potkrepljuje izjavom potpredsjednice Vlade i ministricе vanjskih i europskih poslova Vesne Pusić kako važan radni susret s Vučićem i srbijanskim izaslanstvom »sam po sebi govori o današnjim puno

predstavlja pozitivni pomak«, ocjenjuje Caratan.

Politički analitičar *Žarko Puhovski* važnost posjeta vidi u tome da su se »obje strane iz petnih žila trsile da ga pokažu nevažnim, odnosno rutinskim«. »Dakle, hoće se stvoriti privid – a privid bi onda mogao postati realnost – normalnih dobrosusjed-

su bili utkani prije svega politički ciljevi, onda možemo očekivati da od ove Vučićeve najave može biti neke koristi«, zaključuje Jurčić.

ISKLUČENOST I DRUGA PITANJA

Institucionalno i političko vodstvo Hrvata u Srbiji pozdravilo je obnavljanje dobrosusjedskih odnosa Srbije i Hrvatske, ali je istodobno izrazilo ogorčenost što državnici dvije zemlje u taj proces ne uključuju predstavnike srpske i hrvatske manjine.

konačno rješavanje desetogodišnjega problema tiskanja udžbenika za učenike hrvatskih odjela u Vojvodini.

S druge strane, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i član

SUSRETI NIKOLIĆ-JOSIPOVIĆ

Aleksandar Vučić je ovom prigodom najavio i dva skorajša susreta predsjednika Srbije i Hrvatske rekavši da će se Tomislav Nikolić i Ivo Josipović prvo vidjeti u Makedoniji, a potom i u Zagrebu 1. srpnja, na svečanosti povodom ulaska Hrvatske u EU.

sadržajnijim i boljim odnosima između Hrvatske i Srbije«.

Izvjestitelj Europskog parlamenta za Srbiju *Jelko Kacin* rekao je Radiju Slobodna Europa kako Vučićeve posjet »pokazuje da je Beograd u potpunosti posvećen normalizaciji odnosa u regiji«. »Mislim da će taj posjet svakako relaksirati ozračje u odnosima između Zagreba i Beograda«, rekao je Kacin.

NORMALIZACIJA ODNOSA

»Svaki korak koji vodi prema stabilizaciji odnosa u regiji valja pozdraviti«, kazao je za RSE politički analitičar *Branko Caratan*. »To će koristiti Srbiji na njenom europskom putu, a koristit će i Hrvatskoj, jer Hrvatskoj nije u interesu da na svojim granicama ima režim koji ne odgovara europskim demokratskim standardima. Naime, tranzicija postkomunističkih zemalja je uvijek tijesno povezana s ispunjavanjem kriterija za ulazak u Europsku Uniju. Ovaj posjet je u funkciji srpskog okretanja europskim integracijama, i to naravno u tom sklopu

skih odnosa, i to je po mom sudu osnovna važnost susreta nakon tog 'ledenog doba' u kojem su se hrvatsko-srpski ili srpsko-hrvatski odnosi nalazili zadnjih godinu dana«, istaknuo je Puhovski.

Najave srpskog angažmana oko hrvatske pozicije na tržištima CEFTA-e nakon hrvatskog ulaska u Europsku Uniju i izlaska iz CEFTA-e komentirao je za RSE ekonomski analitičar *Ljubo Jurčić*. On je podsjetio kako je CEFTA bila instrument stabilizacije regije, i da su u njoj bile države koje nisu ispunjavale uvjete – kao onaj da budu članice Svjetske trgovinske organizacije – poput Srbije ili Bosne i Hercegovine.

»U okviru te dvije činjenice mi sada možemo razmatrati treću činjenicu – da se može naći neki omekšavajući odnos između Hrvatske kao buduće članice Europske Unije i CEFTA-e, gdje je odnos između Europske Unije i CEFTA-e striktan. Jer ne može u Europskoj Uniji jedna zemlja imati drugačije odnose s nekom drugom zemljom ili asocijacijom nego što ima čitava Europa, ali ako imamo u vidu ova dva koraka u koje

Petar Kuntić

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petar Kuntić* je izjavio za Radio-televiziju Vojvodine kako svaki kontakt, susret i razgovor predstavnika Hrvatske i Srbije pridonosi smanjivanju animoziteta prema hrvatskoj manjini u Srbiji.

»Smatramo da će ovaj susret ići samo na dobrobit hrvatskoj zajednici jer svaki kontakt, susret i razgovor predstavnika Hrvatske i Srbije pridonosi smanjivanju animoziteta prema hrvatskoj manjini u Srbiji. To se pokazalo u povijesti već nekoliko puta«, kazao je Kuntić.

Kao rezultat posljednjega susreta državnika Srbije i Hrvatske, Kuntić očekuje

Tomislav Žigmanov

Međudržavnoga povjerenstva Srbije i Hrvatske *Tomislav Žigmanov* ocjenjuje da je pitanje udžbenika, koje se jedino, vezano uz manjinska pitanja, spominje u novinskim izvješćima sa sastanaka u Zagrebu, »vrh ledenoga brijega« problema vojvođanskih Hrvata.

»Imamo problema s razmjernom zastupljenošću u državnim strukturama, nismo sudionici donošenja odluka ni na kojoj razini odlučivanja, imamo manju količinu novca za očuvanje kulture i identiteta uopće, postoje i slučajevi diskriminacije, itd. Drugim riječima, Hrvati u Vojvodini imaju daleko veći broj problema nego što je spomenuto u razgovorima u Zagrebu«, zaključio je Žigmanov.

I Petar Kuntić i Tomislav Žigmanov smatraju neshvatljivim kako nitko od predstavnika vojvođanskih Hrvata nije bio uključen u pripremu posjeta Vučića Zagrebu, kako je to ranije bila praksa.

D. B. P.

SUZANA PAUNOVIĆ, DIREKTORICA UREDA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Riješenost da zaštitu nacionalnih manjina smatra i značajnim elementom dobrosusjedskih odnosa i suradnje sa zemljama u okruženju, Republika Srbija je potvrdila zaključenjem posebnih bilateralnih sporazuma o zaštiti nacionalnih manjina sa susjednim zemljama - Mađarskom, Hrvatskom, Rumunjskom i Makedonijom.

Tijekom nepune godine dana od kada postoji i djeluje Ured za ljudska i manjinska prava intezivirana je suradnja kako s institucijama tako i s predstavnicima nacionalnih manjina i podignuta na višu razinu. Direktorica Ureda dr. Suzana Paunović kaže kako je u Srbiji uspostavljen zakonodavni i institucionalni okvir za unapređenje i zaštitu ljudskih prava, te unapređenje

prava pripadnika nacionalnih manjina, ali ističe kako implementiranje relevantnih odredbi kojima se regulira način ostvarivanja manjinskih prava u pojedinim područjima u praksi ostaje ograničen, te se u idućem razdoblju ovom pitanju mora posvetiti više pozornosti.

HR: Kakvo je stanje manjinskih prava u Srbiji? Kako naša zemlja stoji s ostvarivanjem prava naci-

Fokus treba biti na dosljednoj primjeni zakona

Razgovor vodila: Ankica Jukić-Mandić

onalnih manjina u odnosu na zemlje u okruženju i jesu li od konstituiranja nove Vlade napravljeni pomaci na ovom planu?

Ured za ljudska i manjinska prava stoji na stajalištu da je stanje manjinskih prava u Republici Srbiji zadovoljavajuće. Ustavni i zakonodavni okvir za zaštitu, ostvarivanje i unapređenje prava pripadnika nacionalnih manjina, koji je razvijan tijekom posljednjih deset godina, stavljaju zemlju iznad prosječnog europskog standarda u ovom području, što potvrđuju i nalazi brojnih monitoring tijela. Međutim, treba istaknuti kako implementiranje relevantnih odredbi kojima se regulira način ostvarivanja manjinskih prava u pojedinim područjima u praksi ostaje ograničen, te se u idućem razdoblju ovom pitanju mora posvetiti više pozornosti. Ured za ljudska i manjinska prava, kao služba Vlade, prepoznao je ovo pitanje kao jako bitno, te

je dobar dio svojih aktivnosti usmjerio na nalaženje načina koji bi omogućio dosljednu primjenu pravnog okvira zaštite prava nacionalnih manjina u svim segmentima društva. Kao prvi korak u ostvarivanju tog cilja, Ured je inicirao susret nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i predstavnika relevantnih ministarstava. Zatim je inicirao izmjenu Uredbe o postupku raspodjele sredstava iz proračuna Republike Srbije za financiranje rada nacionalnih vijeća i donošenje odluke o obrazovanju Savjeta za nacionalne manjine, što će reaktivirati rad ovog tijela koje prati i razmatra stanje ostvarivanja prava nacionalnih manjina i stanje međunarodnih odnosa u Republici Srbiji. U ovom razdoblju u Uredu su urađena državna izvješća o provedbi pojedinih međunarodnih ugovora, kao npr. Treće periodično izvješće o provedbi Okvirne konvencije za zaštitu nacio-

nalnih manjina. Riješenost da zaštitu nacionalnih manjina smatra i značajnim elementom dobrosusjedskih odnosa i suradnje sa zemljama u okruženju, Republika Srbija je potvrdila zaključenjem posebnih bilateralnih sporazuma o zaštiti nacionalnih manjina sa susjednim zemljama - Mađarskom, Hrvatskom, Rumunjskom i Makedonijom. Ovi bilateralni sporazumi detaljno reguliraju položaj i jamče visoku razinu zaštite manjinskih prava nacionalnih manjina.

HR: Kad je u pitanju rad Ureda, s obzirom da nema još godinu dana od početka rada ne možemo ne primijetiti koliko ste sastanaka održali, kao i to da se aktivno angažirate. Koji su sve koraci poduzeti u radu Ureda?

Od formiranja Ureda za ljudska i manjinska prava osnažili smo suradnju sa svim nacionalnim vijećima nacionalnih manjina i inicirali aktivnosti na formiranju republičkog Savjeta za nacionalne manjine kojim će predsjedavati premijer Srbije. Nastavili smo i održavanje redovitih sjednica međuvladinih mešoviti povjerenstava za manjine koje su uspostavljene s Mađarskom, Hrvatskom, Makedonijom i Rumunjskom. Osobito smo ponosni na projekt stažiranja pripadnika albanske, bošnjačke i romske manjine u državnoj upravi, koji realiziramo uz podršku veleposlanstava Britanije i Norveške.

Na konferenciji održanoj u travnju ove godine predstavljen je Nacrt strategije za borbu protiv diskriminacije. Zajedno s Uredom povjerenika za zaštitu ravnopravnosti realiziramo IPA 2011 projekt »Provedba antidiskri-

minacijskih politika« čija je svrha učinkovita provedba europskih standarda i primjera dobre prakse u ovom području, osnaživanje lokalnih samouprava za provedbu antidiskriminacijskih politika.

HR: Republika Srbija je podnijela Izvješće pred Vijećem za ljudska prava Ujedinjenih naroda u okviru Univerzalnog periodič-

144 preporuke od kojih je prihvatila 132, a za preostalih 12 treba se izjasniti do svibnja 2013. godine. Preporuke koje je Republika Srbija prihvatila odnose se na sljedeće: razmatranje potvrđivanja određenih međunarodnih ugovora, provedba Opcijskog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni

nog pregleda o stanju ljudskih prava za razdoblje 2008.-2012. Što nam možete reći o Izvješću i konkretnim pomacima Srbije u zaštiti prava?

U drugom ciklusu Univerzalnog periodičnog pregleda u interaktivnom dijalogu s izaslanstvom Republike Srbije sudjelovalo je 67 država (25 članova ča za ljudska prava UN i 42 promatrača. Republika Srbija je dobila

ili postupaka; uspostavljanje nacionalnog tijela za praćenje preporuka mehanizama UN; usvajanje Nacionalnog plana za ljudska prava; jačanje uloge nacionalnih mehanizama za zaštitu ljudskih prava; zabranu diskriminiranja prije svega LGBT osoba i osoba s invaliditetom; unapređenje prava djeteta uključujući razmatranje donošenja Zakona o pravima djeteta i Zakona o pučkom pravobranitelju za

prava djeteta; eliminiranje nasilja u obitelji, borbu protiv trgovine ljudima; unapređenje pravosudnog sustava, uspostavljanje učinkovitijih mehanizama dijaloga sa braniteljima ljudskih prava i zaštitu novinara, zaštitu prava na privatnost, slobodu okupljanja i slobodu mišljenja i izražavanja; unapređenje položaja nacionalnih manjina, naročito Roma i njihove integracije u društvo; unapređenje položaja izbjeglica i interno raseljenih osoba, starih ljudi, žena i pravno nevidljivih osoba; osiguravanje pristupa zdravoj prehrani i sanitarnim uslugama, poboljšanje uvjeta u zatvorima, jačanje vladavine prava i institucija u cilju uspostavljanja društvenog jedinstva, tolerancije i jednakosti.

HR: Kako ocjenjujete suradnju Ureda s Ministarstvom kulture, Ministarstvom pravde i državne uprave, Odborom za ljudska i manjinska prava Narodne Skupštine, Pučkim pravobraniteljem, Zaštitnikom građana, Povjerenikom za zaštitu ravnopravnosti?

U kontekstu svog djelokruga rada, Ured surađuje sa svim ministarstvima, naročito s onima u čijem su djelokrugu rada ostvarivanja nadležnosti nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Ured je posebice ostvario tjesnu suradnju s Ministarstvom pravde i državne uprave, budući da je dio poslova koji se obavljao u prethodnom tijelu preuzet od strane tog ministarstva, a odnosi se na vođenje registra i izbor nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, kao i pripremu propisa o ljudskim i manjinskim pravima.

Srbija je još uvek nedovoljno reformirana država, s još uvek nedovoljno profiliranim

demokracijskim vrijednostima. U tom smislu, neovisna regulacijska tijela o kojima sada govorimo imaju iznimno važnu ulogu u funkcioniranju čitavog društva.

HR: Održana je i prva konferencija Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, resornih ministarstava i Ureda za ljudska i manjinska prava. S obzirom da ste rekli kako je ovo prva u nizu konferencija, kakvi su zaključci s prve konferencije i kakvi su planovi za dalje u svezi održavanja radnih sastanaka i konferencija?

Na Konferenciji je zaključeno da će se svakog čeg mjeseca održavati radni sastanak iz jednog područja iz nadležnosti nacionalnih vijeća s iskazanim problemima i rokom za njihovo rješavanje. Iskazana je potreba da se intenzivira koordinacija između nacionalnih vijeća i resornih ministarstava, kao i da obvezno jedan od predstavnika Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina bude član radnih skupina za pripremu prijedloga zakona. Planirano je da se organizira nova konferencija s istim sudionicima na kojoj bi se razmatrali ostvareni rezultati u rješavanju iskazanih problema u prethodnom razdoblju.

HR: Postoje problemi u financiranju rada nacionalnih vijeća, kasne rješenja o raspodjeli sredstava iz proračuna RS. Što stvara poteškoće u servisiranju obveza, a i prošle su godine bili problemi s financiranjem u srpnju i kolovozu...

Temeljem odredbi Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, sredstva za financiranje rada nacionalnih vijeća osiguravaju se iz proračuna Republike Srbije, pro-

računa Autonomne Pokrajine i proračuna jedinice lokalne samouprave, donacija i ostalih prihoda. U proračunu Republike Srbije za financiranje rada nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u 2013. godini osigurano je 240 milijuna dinara. Sredstva za rad nacionalnih vijeća kontinuirano se mjesečno isplaćuju nacionalnim vijećima. Imajući u vidu da je u praksi uočena neadekvatna primjena kriterija, ukupan broj ustanova u području kulture, obrazovanja, obavještavanja i služ-

izmjenu Uredbe o postupku raspodjele sredstava iz proračuna Republike Srbije za financiranje rada nacionalnih vijeća u dijelu koji se odnosi na bodovanje kriterija službene uporabe jezika i pisama. To je rezultiralo donošenjem izmjena i dopuna spomenute uredbe od strane Vlade. Po stupanju na snagu te uredbe, Ured će donijeti rješenja o raspodjeli sredstava iz proračuna Republike Srbije i isplatiti razlike svim nacionalnim vijećima, a u sljedećim mjesecima pune iznose opredi-

Dr. Suzana Paunović završila je Pravni fakultet, a doktorirala je 2012. godine. Od 2001. godine aktivno je sudjelovala u osmišljavanju i provedbi reformi sustava socijalne zaštite. Od 2009. do 2012. godine bila je pomoćnica ministra rada i socijalne politike. Udruga stručnih radnika socijalne zaštite Srbije 2012. godine dodijelila joj je prvu Republičku nagradu za doprinos socijalnoj zaštiti Srbije. Kao izlagačica sudjelovala je na brojnim nacionalnim i međunarodnim skupovima, kao i u radu brojnih radnih skupina za izradu različitih propisa u području socijalne zaštite, zaštite prava djeteta i posebno osjetljivih skupina.

bene uporabe jezika i obujam njihove aktivnosti, na što je ukazano i od strane Državne revizorske institucije, Ured za ljudska i manjinska prava je u 2013. godini doznačavao sredstva po dva kriterija, po osnovi jednakih iznosa svim nacionalnim vijećima i razmjernom broju pripadnika nacionalne manjine koju nacionalno vijeće predstavlja, prema rezultatima posljednjeg popisa stanovništva. Kako bi sukladno propisima mogao isplaćivati pune iznose opredijeljenih sredstva nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, Ured je u isto vrijeme pokrenuo inicijativu za

jeljene na temelju utvrđenih kriterija i mjerila za raspodjelu sredstava iz proračuna Republike Srbije.

HR: Problem glede udžbenika na hrvatskom jeziku prisutan je već godinama zbog nepostupanja u skladu sa zakonom od strane Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja glede udžbenika na hrvatskom jeziku?

Kao što smo već naveli, dosljedna primjena zakona u praksi u području ostvarivanja manjinskih prava su ona područja na kojima se trebaju fokusirati buduće aktivnosti državnih tijela. Polazeći od

toga da Ured za ljudska i manjinska prava prati položaj pripadnika nacionalnih manjina koji žive na teritoriju Republike Srbije, a u želji da pruži svoj doprinos rješavanju problema nastalih u implementiranju pojedinih propisa, Ured je i organizirao prethodno spomenutu konferenciju. U neposrednom kontaktu pripadnika nacionalnih manjina i državnih tijela nadležnih za područje obrazovanja, kulture, informiranja i službene uporabe jezika i pisama za očekivati je da se učinkovitije rješavaju uočeni problemi. Ured ima neslužbene informacije da je čelnništvo Hrvatskog nacionalnog vijeća postiglo dogovor s Ministarstvom prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja u svezi financiranja izdavanja udžbenika na hrvatskom jeziku u Srbiji, koji se mogu očekivati već početkom sljedeće školske godine.

HR: Vaš osvrt na Nacrt zakona o informiranju i položaju medija na jezicima nacionalnih zajednica u njemu...

Medijski zakoni, koji treba regulirati između ostalog i ostvarivanje prava na informiranje na jezicima nacionalnih manjina, nalaze se još uvijek u javnoj raspravi. Ured za ljudska i manjinska prava dat će svoje mišljenje o tim zakonima kada budu konačno utvrđeni nacrti tih pravnih akata. Generalno promatrajući, Ured stoji na stajalištu da novi medijski zakoni moraju biti tako formulirani da održavaju postojeći opseg prava na informiranje nacionalnih manjina na vlastitom jeziku, odnosno daju mogućnost unapređivanja tog prava zajamčenog Ustavom Republike Srbije i međunarodnim ugovorima čija je zemlja ugovornica.

Centralna zgrada - u najslavnije vrijeme

ZABORAVLJENA »LEMEŠKA BANJA« ČEKA ULAGAČE

Desetljećima propada nekadašnje lječilište

Prepričava se kako je prilikom plana izgradnje toplica u Bezdanu na analizu nošena voda ne iz Bezdana, već iz »Lemeške banje« u Lemešu. Je li ova priča točna ili ne, ne zna se, ali činjenica je da toplice u Bezdanu rade, dok »Lemeška banja« propada četiri desetljeća. Voda iz »Lemeške banje« po ljekovitosti ravna je vodi iz čuvenih toplica »Harkanj« u Mađarskoj, a ljekovito blato onome iz Igala u Crnoj Gori. Ipak, »Lemeška banja« se kao lječilište ne koristi više od četiri desetljeća, a ono što je preostalo od nekadašnjih toplica prepušteno je zubu vremena. Savjet Mjesne zajednice Svetožar Miletić sada pokušava zainteresirati ulagače koji su spremni revitalizirati nekadašnje toplice. No, i pokraj njihove želje da nađu načina da se za toplice

zainteresiraju investitori, još nema pomaka u rješavanju sudbine nekadašnjeg popularnog lječilišta.

LIJEČNICI OTVORILI KUPALIŠTE

Od »Lemeške banje« ostala je oronula centralna zgrada u kojoj su nekada bili restoran i sobe za spavanje, kao i ostaci dva velika bazena. Prvi je izgrađen pedesetih godina prošloga stoljeća i, što je važno spomenuti, bio je to tada prvi bazen u somborskoj općini. Drugi je završen osamdesetih godina, ali nikada nije dobio uporabnu dozvolu i nikada službeno nije bio u funkciji. Zgrada s kadama i svlačionice više ne postoje. »Naša želja je obnavljanje zapuštene 'Lemeške banje' i uporni smo to ostvariti. Posljednja u nizu naših

akcija je izrada trojezičnog flajera o turističkim sadržajima u Lemešu, s akcentom na revitaliziranju toplica. Cijeli prostor obuhvaća oko 20 hektara i u vlasništvu je države, a korisnik je Mjesna zajednica«, kaže Aleksandar Vidaković,

Aleksandar Vidaković

predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Svetožar Miletić. Mandat na mjestu prvog

Kupalište u toplicama

počelo je raditi 1885.

godine * Prvi bazen

izgrađen na teritoriju

Sombora naprav-

ljen je u »Lemeškoj

banji« 1950. godine

* Drugi bazen izgra-

đen tri desetljeća

kasnije nikada nije

niti počeo raditi * Sve

se to ne koristi i godi-

nama propada

čovjeka MZ Svetožar Miletić istječe mu za pet mjeseci i sve manje, i pokraj velikog zalaganja i truda, vjeruje da će do kraja mandata uspjeti napraviti bilo kakav pomak vezan za toplice.

Kompleks toplica i zemljište u okolici je upisano u 10 katastarskih parcela. Na većini pravo korištenja ima Mjesna zajednica Svetožar Miletić, a na manjem dijelu VDP Zapadna Bačka iz Sombora, no, vlasnik svih parcela je država Srbija. Sam kompleks toplica je na 3,5 hektara. Tu je prirodno jezerce koje je nekada služilo za ribolov i vožnju čamcima, a nalazi se u bogatom zelenilu. Centralna zgrada je oronula i zapuštena, najveći dio onoga što je nešto vrijedilo je davno pokradeno, a tragovi noćnih i tko zna još kakvih posjetitelja vidljivi su na svakome kora-

LEMEŠ, BEZDAN, JUNAKOVIĆ

Toplice u Lemešu iz naše priče postojale su još 1885. godine. Ljekovita voda u Bezdanu otkrivena je 1912. godine prilikom bušenja bunara, a analize su pokazale da je bogata jodom i da ima temperaturu između 26 i 37 stupnjeva. Poslije ovog otkrića godinama je trajala gradnja, pa su tek 1954. godine toplice bile proglašene prirodnim lječilištem. Termalni izvori u »Banji Junaković« kod Apatina otkriveni su 1913. godine, a analize urađene godinu dana kasnije pokazale su da voda ima karakteristike kao i voda u Karlovim Varima, Harkanju ili Lipiku. Kompleks toplica završen je 1983. godine. I toplice u Bezdanu i »Banja Junaković« rade, dok »Lemeška banja« propada.

ku. No, zgrada je ipak sačuvala svoj autentični izgled i mogla bi se dovesti u funkcionalno stanje. Bilo je takvih pokušaja i proteklih godina, bilo je zainteresiranih za ulaganje u »Lemešku banju«. Najozbiljniji su bili liječnici iz Slovenije, ali kako tada kod nas nije bilo zakonom definirano strano ulaganje u zdravstvene objekte, do konkretnih dogovora nije došlo pa ove toplice i dalje stoje napuštene i zapuštene. Tako napušteno i prepušteno zubu vremena i vandalima svih vrsta stoji lječilište, koje se kao takvo spominje još 1885. godine, kada je grupa liječnika inicirala otvorenje kupališta.

Centralna zgrada danas

OD PROCVATA DO GAŠENJA

»Najveći procvat toplice su imale od 1924. pa do pedesetih godina prošloga stoljeća. Nema statističkih podataka o broju, ali se pouzdano zna da su u tom periodu toplice imale najviše turista i pacijenata. Najviše gostiju bilo je iz Budimpešte, Bezdana i Sombora. Interesantno je da je tada postojao propagandni materijal koji se dijelio u vlakovima. Praktički, kondukteri su bili ti koji su zakazivali pacijentima tretmane u toplicama. Putnike su na željezničkoj postaji u Lemešu čekali fijakeri koji su ih vozili do toplica. Koliko je 'Lemeška banja' bila značajna govori i to što je tada postojao projekt izgradnje tračnica od Sombora direktno do toplica«, kaže *Tereza Ivanković* iz Lemeša, turizmologinja koja je kao temu svog diplomskog rada odabrala baš »Lemešku banju«.

Iako se kao lječilište toplice ne koriste više od 40 godina, mnogi Somborci su još

dugo poslije toga rado dolazili u »Lemešku banju« na izlete, u šetnju, na čist zrak. Međutim, odavno je i to prestalo, i toplice već duže vrijeme nemaju nikakvu funk-

Tereza Ivanković

ciju. »Ima mnogo razloga da se nešto uradi u 'Lemeškoj banji'. Koristi bi imali svi – i selo, i Sombor, i turisti. Sada ljudi s ovog područja odlaze u mađarske toplice u Morahalomu i Davodu, a nama stoji neiskorišten potencijal«, kaže Ivankovićeva.

Neke okvirne procjene su da bi u ponovno oživljava-

nje »Lemeške banje« trebalo uložiti milijunske iznose u eurima. Prema našim saznanjima 1996. godine urađen je urbanistički projekt uređenja »Lemeške banje«. Tu je i počelo i stalo. Nažalost, »Lemeška banja« se u nekim planovima razvoja Sombora i okolice uopće više i ne spominje, a mnogi od onih koji kroje viziju razvoja nisu niti čuli za »Lemešku banju«. Tako će, ukoliko za godinu

LJEKOVITO BLATO

Iako i voda i blato imaju ljekovita svojstva, u »Lemeškoj banji« prednost je bila dana ljekovitom blatu. Liječile su se reumatske bolesti, išijas, lumbago.

ili dvije budemo ponovno pisali tekst o ovim toplicama, jer interes tu i tamo iskazuju samo novinari, priča biti identična, točnije mnogo gora, jer će ono što već dugo propada biti u još gorem stanju.

Zlata Vasiljević

Kupovina vremena i prodaja magle

I pored nepodijeljenih riječi hvale za profesionalnost, stručnost i susretljivost ljudi u Agenciji za restituciju podatak da je tamo uposleno svega tri čovjeka upućuje na opravdanu sumnju iznijetu u naslovu ovog teksta *

Riječi nade i ohrabrenja uputili predsjednik Mreže za restituciju Mile Antić i direktor Agencije za restituciju Strahinja Sekulić tvrdnjama kako Europski parlament i Europska komisija pritiskaju Srbiju da izmijeni postojeći zakon i omogući supstituciju gdje je god to moguće, odnosno iskustvo drugih postsocijalističkih zemalja u kojima je zakon mijenjan i nekoliko puta dok se nije okončao i posljednji postupak vraćanja imovine

Prošlo je, eto, polovica roka za predaju zahtjeva za povrat imovine, a stvari se, bar što se države tiče, nisu suštinski promijenile. Odupire se tako i ova vlast onome što je ustanovila prethodna, a što predstavlja pogonsko gorivo za salvu kritika koju prav(n)i nasljednici sporadično upućuju na adresu Nemanjina 10, zadnja pošta Beograd.

Riječ je, naravno, o supstituciji koju -- namjesto širom otvorenih šaltera za obveznice -- traže brojne udruge za povrat imovine diljem »lepe naše otadžbine«. O tim i sličnim stvarima bilo je riječi i na nedavno održanoj godišnjoj skupštini subotičke Udruge za povrat imovine.

SUPSTITUCIJA – PRAVA RESTITUCIJA

Predsjednik Udruge Milan Uzelac tom je prigodom svima, koji su još »u fazi procesa«, odnosno koji još skupljaju potrebnu dokumentaciju, savjetovao da im je najbolje za pomoć se obratiti odvjetnicima. Naime, kako je rekao, riječ je o kompliciranoj proceduri u koju se, osim onog o restituciji, miješaju i zakoni o nasljeđivanju, poljoprivrednom i građevinskom zemljištu itd. U praksi se,

kaže Uzelac, građani često susreću s problemima utvrđivanja samih parcela, odnosno čije su bile nekoć, tko ih je u međuvremenu koristio ili kupio, pa do toga u čijem su vlasništvu danas. S tim u vezi on je uputio riječi hvale na adresu Historijskog arhiva, ali ne i na rad katastra, koji, kako kaže, izdaje dokumentaciju u roku od dva mjeseca iako im zakon nalaže mjesec dana. I u takvim uvjetima od 1. ožujka 2012., kada je počela primjena Zakona o restituciji kod nas, u sjevernoj Bačkoj podnijeto je ukupno 1.181 zahtjev za povrat imovine, od čega najviše u Subotici: 455, a zatim slijede Senta s 284, Bačka Topola 205, Ada 134 i Kanjiža sa 103. Iako bez preciznih podataka, Uzelac kaže kako je riješenih predmeta za proteklih godinu i nešto dana vrlo malo. Malo je, kaže on, izdanih rješenja o vraćanju poslovnih prostora i stanova u tzv. državnom vlasništvu, a još manje onih o vraćanju poljoprivrednog zemljišta. Uzgred budi rečeno, zahtjeva za vraćanje poljoprivrednog zemljišta daleko je najviše u odnosu na neki drugi oblik imovine (čak 95 posto u sjevernoj Bačkoj). Svoje članstvo Uzelac je podsjetio i na činjenicu da je uoči usvajanja Zakona o restituciji predano

čak oko 250 amandmana od kojih je usvojeno tek nekoliko. Među tih nekoliko ipak nije usvojen i onaj ključni, a to je da nasljednici ne žele da im nepokretna imovina u vidu poljoprivrednog zemljišta bude vraćana na obroke putem papira od tzv. vrijednosti nego u naturi, po mogućstvu ista za koju su i podnijeli dokumentaciju. Koliko je taj zahtjev pravnih nasljednika opravdan, odnosno koliko je neopravdana državna simulacija gluhoće najbolje svjedoči podatak o tomu da država raspolaže s više zemlje u odnosu na površine koju djeca, unuci, bliža i daljnja rodbina potražuju. Drugim riječima, čak i kada bi supstituciju obavila u potpunosti, državi bi još ostalo poljoprivrednog zemljišta za kupce ili zakupce poput nedavnih iz Ujedinjenih Arapskih Emirata. Uzelac ponavlja i da bi državu supstitucija novčano daleko manje stajala u odnosu na isplatu nasljednika, koji novcem raspa(r)čanim na više godina (od 5 do 15) ni izbliza ne bi bili zadovoljeni u odnosu na stvarnu vrijednost zemlje koju potražuju. To, naravno, na prvi pogled i izgleda tako, ali je mnogima jasno kako država u vidu obveznice istodobno i kupuje vrijeme i prodaje maglu

i ispod žita stvara si uvjete za trgovinu tuđom imovinom. Da paradoks u svemu bude veći, Uzelac je na godišnjoj skupštini javno pohvalio rad Agencije za restituciju i njezin odnos prema Udruzi za povrat imovine. Zbog toga, s Agencijom za restituciju ili bez nje, Uzelac najavljuje daljnju borbu za izmjenu zakona, sve do momenta dok se ne usvoji načelo supstitucije, a to ujedno predstavlja i glavni smisao budućeg postojanja Udruge.

EUROPSKE INSTITUCIJE - UDŽBENICI RESTITUCIJE

Sličnim riječima, bar kada je riječ o radu Agencije, prisutnima se obratio i predsjednik Mreže za restituciju Mile Antić. Kako je naveo, pohvale na rad jednog državnog tijela, kakvo je Agencija za restituciju, stigle su i od Europskog parlamenta i Europske komisije. Bit tih pohvala, kaže Antić, sastoji se u tomu da su uposleni u Agenciji za restituciju, čija je to dužnost i što im čini opis radnoga mjesta (prim. a.), »profesionalni, stručni i susretljivi prema građanima kojima izlaze u susret«. S tim u vezi, Antić, za razliku od Uzelca, ne savjetuje obraćanje odvjetnicima, jer za mnoge od njih tvrdi kako

E ZA RESTITUCIJU IZREČENIH NA GODIŠNJOJ SKUPŠTINI SUBOTIČKE UDRUGE ZA POVRAT IMOVINE

pojma nemaju o materiji koje se prihvaćaju, ali zato za istu tu materiju redovito uzimaju veliki novac. Namjesto toga, kaže Antić, građani su prvi puta u prilici za svoje dobro iskoristiti rad ovakvog državnog tijela kakvo je Agencija za restituciju. Pozivajući se na spomenuti Europski parlament i Europsku komisiju, Antić kaže kako je »Kosovo tema za medije« dok upravo Zakon o restituciji i njegova provedba čine »stvaran život«. Bar kada je riječ o Europi i njezinu poimanju stvarnosti. Ono što ni subotička Udruga za povrat imovine, niti Mreža za restituciju niti Agencija za sada nisu uspjele jest izmjena spornog dijela Zakona o restituciji, iako je uoči njegova usvajanja, kaže Antić, pomoć tražena i od samih političkih stranaka koje imaju svoje predstavnike u Skupštini Srbije (a koja je taj zakon i usvojila, prim. a.). Ipak, »svjetlo u tunelu« čine Antićeve riječi kako je upravo Europski parlament prije dvadesetak dana usvojio rezoluciju u kojoj se od Srbije eksplicitno traži da se pristupi izmjeni Zakona, odnosno omogućiti primjena toliko tražene supstitucije gdje je god to moguće, kao i da Agencija za restituciju od države dobije svu potrebnu novčanu i administrativnu pomoć. To što se to ne čuje u javnosti, jasan je Antić, je stoga što je ovaj problem u sjenci Kosova, a na vidjelo dana ne izlazi voljom (državnih) medija, koji su (prim. a.) u debeloj sprezi s državnom politikom i u dubokoj potčinjenosti u odnosu na nju. Što to ide na štetu »objektivnog, pravodobnog i istinitog informiranja građana« problem je

koliko i odnos šutljive većine spram vlastite samosvijesti. Ali, za razliku od domaćih medija i političara, Antić kaže kako je iz Europske komisije dobio tvrda uvjeravanja kako će Srbija svakodnevno biti podsjećana na nužnost reformi u kojima borba protiv korupcije i kriminala i Zakon o restituciji zauzimaju ključna mjesta.

3 U 25.000!

Koliko su dvojica govornika u pravu kada je riječ o Agenciji, svjedoči i činjenica da su se (prvi puta) na skupu Udruge za povrat imovine pojavili njezini predstavnici. Najavljujući promjene koje se odnose na poljoprivredno zemljište, direktor Agencije za restituciju *Strahinja Sekulić* istaknuo je kako se od stranaka više ne traži dokumentacija koja je vezana za komasaciju. To je, kaže on, do sada bio najveći problem prigodom identifikacije imovine, jer je građanima praktično nemoguće bilo pribaviti dokumentaciju iz te oblasti nekadašnje pljačke na državnoj razini. Upravo zahvaljujući toj olakšici Sekulić je najavio da će

se ovog mjeseca početi s izdavanjem rješenja o vraćanju poljoprivrednog zemljišta, bar kada je riječ o Zrenjaninu, Bečeju i Srbobranu. Sljedeći korak, kaže on, čini upravo područje Subotice i sjeverne Bačke i to uz pomoć ljudi koji su nekoć radili u katastru ili znaju, odnosno pretpostavljaju gdje bi se moglo nalaziti »zagubljeno mjesto« navedene dokumentacije. Sekulić kaže kako bi taj posao mogao biti završen do početka druge polovice godine, odnosno da bi prva rješenja o vraćanju poljoprivrednog zemljišta za Suboticu i okolicu uslijedila već u srpnju i kolovozu. Kao i Antić, i Sekulić je uputio riječi ohrabrenja članstvu Udruge za povrat imovine i to u vidu formulacije kako primjena Zakona o restituciji ne ističe danom završetka podnošenja zahtjeva nego dok se i posljednji slučaj ne okonča. U tom razdoblju, a ono je u praksi mnogo dulje, Sekulić kaže kako je moguće i više izmjena Zakona, ističući kako su slični primjeri postojali i u drugim postsocijalističkim zemljama.

Međutim, ono što je Sekulić vjerojatno nesvjesno istaknuo

čini bit ove priče. Riječ je o tome da je direktor rekao kako je u Agenciji trenutno uposleno svega 3 (tri!) čovjeka, koji u odnosu na broj predmeta – a predviđa se da će u Srbiji biti podnijeto oko 25.000 (dvadeset i pet tisuća!) zahtjeva za povrat imovine – »spadaju s nogu« od posla. Upravo ta nesrazmjera u odnosu broja djelatnika i broja stvarnih i potencijalnih predmeta dovoljno jasno upozorava i podsjećajući na gorepomenute namjere države o kupovini vremena i prodaji magle. Stoga, namjesto što na jedno uho sluša upozorenja od strane mjerodavnih europskih tijela, a drugo joj služi za začepijavanje sluha cjelokupne domaće javnosti jedan dobronamjeran savjet visokim državnim dužnosnicima koji ili ne znaju što rade ili to rade namjerno: uposlite bar po jednog savjetnika iz svake lokalne samouprave u Agenciju za restituciju. Gradske i općinske proračune rasteretite ćete od 60 do 120 kilograma nepotrebnog tereta, a građani (koje te iste proračune pune) će pri tom dobiti na tone relativno upotrebljivog materijala.

Z. R.

HKPD »MATIJA GUBEC« U TAVANKUTU IMA SVOJ USPJEŠAN PROJEKTNI TIM

Od ideje do realizacije

Zahvaljujući svom projektnom timu HKPD »Matija Gubec« uspješno realizira brojne programe iz područja kulture, poljoprivrede, turizma, rodne ravnopravnosti

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta sve više postaje udruga prepoznatljiva po zanimljivim i atraktivnim programima i projektima, zbog čega i lokalna zajednica i selo postaju privlačan prostor za brojne aktivnosti, turiste, druženja. Jedan od zanimljivih projekata je seminar bunjevačkih plesova, koji će ove godi-

prvi takav seminar kojemu je prisustovalo 12 polaznika iz Hrvatske, Mađarske, te subotičke okolice.

SEMINAR BUNJEVAČKIH PLESOVA

»Predstaviti ćemo folklor baziran na plesovima bunjevačkih Hrvata u Tavankutu i okolici. Naime, postoje

razne vrste materijala od kojih se ona izrađivala, vezivanje marame 'na dva kraja', što je već i kod nas postalo problem i manje poznato. Stoga će program seminara obuhvatiti ples, nošnju, glazbu, pjevanje i povijest Bunjevaca. Ove ćemo godine obraditi i običaj Kraljice, jer su polaznici to tražili prošle godine«, kaže Ivica Dulić.

On ističe kako će, kao i lane, prof. *Vojislav Temunović* održati predavanje o tamburaškoj glazbi u bunjevačkim plesovima s tim da će, ovisno o zainteresiranosti i broju polaznika, biti moguće organizirati i poseban tamburaški seminar. Budući se održava u isto vrijeme kada i Kolonija slamarki, polaznici seminara će imati priliku naučiti raditi ukrase za kosu i perlice od slame, a dio programa će biti i praktična vježba, odnosno zajedničko plesanje iskusnih folklorista i polaznika, te prikazivanje starih snimki folklornih nastupa iz pedesetih i šezdesetih godina, i uspoređivanje nastalih promjena u plesovima. O nošnji i materijalima predavanja će održati dipl. ing. tekstila *Kata Suknović*, folklor će predavati Ivica Dulić, a o povijesti će govoriti *Ljubica Vuković-Dulić*.

»Polaznici seminara su većinom koreografi koji već vode ili žele voditi folklorne skupine, kao i svi koji žele naučiti o bunjevačkom folkloru. Naravno, seminar može

pohađati i netko tko nikada nije plesao, ali takvi onda malo usporavaju rad ostalih, jer ipak je najveći broj onih koji su plesači i oni razumiju o čemu je riječ i brzo shvaćaju. Polaznici dobivaju notne zapise, dopušteno im je snimanje predavanja, a sve vrijeme su smješteni u našim prostorijama gdje im je osigurana i prehrana«, ističe Ivan Dulić.

VOLONTERSKI KAMP U TAVANKUTU

Osim što će u srpnju biti održani Seminar bunjevačkih plesova i Kolonija slamarki, u isto vrijeme u Tavankutu će biti realiziran i treći projekt u organizaciji Volonterskog centra Vojvodine iz Novog Sada. Naime, Volonterski centar će jedan od svojih kampova održati u Tavankutu gdje će se okupiti mladi iz različitih zemalja koji će kroz dva tjedna zajedno raditi, živjeti, razmjenjivati i stjecati nova iskustva. »Sudionici kampa će raditi na našem salašu koji smo kao zadužbinu dobili od *Jasne Balažević* i gdje doista ima puno posla, spremanja, ograđivanja, čišćenja, te vjerojatno neće niti biti dovoljna dva tjedna da se sve uradi. Budući da će se ovaj radni kamp održavati od 10. do 23. srpnja, dakle u vrijeme kada će biti održana i Kolonija slamarki, sudionici kampa će u slobodno vrijeme moći pratiti i upoznati rad u slami. Imamo

U uredu Gupca: tajnik Ivica Dulić

ne biti održan od 16. do 21. srpnja. Tajnik udruge *Ivica Dulić* objašnjava kako se u Hrvatskoj, kao i u Srbiji, puno plešu bunjevački plesovi i održava se puno seminara na kojima se oni obrađuju, ali ništa slično nema na prostoru na kojem žive Bunjevci. Stoga je ideja bila da se za koreografe, plesače i folklorce priredi seminar u Tavankutu, kao prostoru s kojeg potječe bunjevački folklor i tradicija. Prošle je godine organiziran

nezatne razlike u bunjevačkim plesovima ovisno o kraju iz kojega potječu, primjerice, postoje razlike u somborskom kraju, kod Bunjevaca u Mađarskoj, sreli smo u Hrvatskoj koreografije u nekim obradama, itd. Ne želimo reći kako to nije dobro, već pokazati što je izvorno u Tavankutu i okolici Subotice, želimo pokazati kako se pleše, pokazati korak, ples, dati notne zapise, pokazati tradicijsko oblačenje nošnje,

potvrdu da će doći mladi iz Češke, Katalonije, Hrvatske, Albanije i Turske, te ćemo u ta dva tjedna po prvi puta u Tavankutu imati oko desetak mladih ljudi koji će govoriti nekim drugim jezicima, što će biti jedinstveno iskustvo i za našu lokalnu zajednicu», kaže Ivica Dulić.

KULTURA, POLJOPRIVREDA, TURIZAM

Osim spomenutog seminara i suradnje s drugim udrugama, vodstvo u HKPD »Matija Gubec« uspješno je pokrenulo nekoliko manifestacija i programa koje realizira putem projektnog financiranja, sudjelujući na brojnim natječajima. »Pratimo sve natječaje koji se objavljuju, registrirani smo na portal koji nas obavještava o raspisanim natječajima. Naravno, puno je takvih na koje ne možemo aplicirati, ali sve pratimo, premda smatramo kako to još nije dovoljno. Primjerice, osim prekograničnih IPA projekata, brojne natječaje raspisuje vlada raznih europskih država za programe u području kulture na koje bismo mogli konkurirati, ali još nemamo dovoljno kadra i kapaciteta koji bi ih mogao iznijeti i odraditi. Takvi europski projekti su zahtjevniji od domaćih, zahtijevaju detaljan opis i pisanje projekta, premda se sada već i kod nas postavljaju sve ozbiljniji zahtjevi i uvjeti«, ističe Dulić.

Osim općinskih, pokrajinskih i republičkih natječaja za projekte nacionalnih manjina, »Gubec« je uspješno sudjelovao i realizirao projekte putem natječaja iz područja kulture, poljoprivrede, turizma i ravnopravnosti spolova. »Udruge hrvatske zajednice općenito prate natječaje za

nacionalne manjine i na njih konkuriraju, ali to je jako mala količina novca koja se dijeli na mnogo udruga i zbog toga obično nastane veliko nezadovoljstvo. Mi apliciramo i na pokrajinske natječaje koji se raspisuje za kulturu, stvaralaštvo, kulturno naslijeđe, a koji nisu samo za nacionalne manjine nego za sve udruge i organizacije. Naravno, dosta projekata bude i odbačeno. Primjerice, dva puta smo pokušavali prekogranični IPA projekt s hrvatskom udrugom

bile naše dvije voćarske zadruge u Tavankutu, »Voće« i »Voćko«, te škola »Matija Gubec«, koja nam je jako važan partner u svim projektima koje radimo i u sve je uključena kako logistički tako i njihovim idejama, profesovima«, ističe Dulić, te iznosi primjer kako na poljoprivredne projekte mogu konkurirati i slamarke. Naime, »Gubec« i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame zajednički su uradili projekt čiji je cilj očuvanje stare sorte pšenice

iz Baranje, ali niti jedanputa nismo uspjeli proći. Međutim, nismo zbog toga odustali i dalje tragamo za partnerom s kojim bismo mogli realizirati našu ideju«, objašnjava Dulić.

U začetku je i manifestacija Festival voća, koja je do sada dva puta održana, ali već prepoznata kao respektabilan skup koji okuplja poznate stručnjake iz područja voćarstva, profesore novosadskog i osječkog fakulteta, te voćare. »Naša je ideja bila okupiti voćare i zajedno odraditi manifestaciju, a u taj projekt želimo sve više uključivati mlade studente agronomije. Partneri na projektu su nam

»bankut«, koju zbog male rodnosti poljoprivrednici više ne siju.

DRUGA STRANA MEDALJE

Potica je da se razmišlja o razvoju turizma u Tavankutu započet je prije dvije godine kada je Dunavski turistički klaster Istar 21 raspisao natječaj za izbor najboljih sela koja čine Bogatstvo različitosti Vojvodine, a na kojemu je od 54 sela Tavankut uvršten među 13 najspremnijih. Zahvaljujući bivšem predsjedniku Hrvatskog nacionalnog vijeća, Tavankučaninu

Branku Horvatu koji je darovao kuću »Gupcu«, ova uduga i Galerija imaju vlastite prostorije, a to im je omogućilo da u tom prostoru prošle godine naprave i smještajne kapacitete za deset osoba, te etno restoran za 50 osoba. Ovdje su i Galerija slika od slame, suvenirnica, te uz tradicionalnu kuhinju i tamburaše turistička ponuda ima svoju zaokruženu cjelinu. »Uvjeren sam kako mještani Tavankuta još uvijek nisu svjesni toga da neki turist ili stranac želi doći i vidjeti nešto na selu, pa makar to bila kokoška. Sve su to još počeci, spora je potpora Turističke zajednice i Grada, mi bismo željeli od njih više preporuka da posetitelji i turisti dođu vidjeti našu Galeriju, itd. Također, planiramo Etno salaš Balažević, koji tako zovemo po našoj darovateljici Jasni Balažević, urediti u tradicionalnom bunjevačkom izgledu, te će i on biti dio našeg turističkog sadržaja«, kaže Dulić.

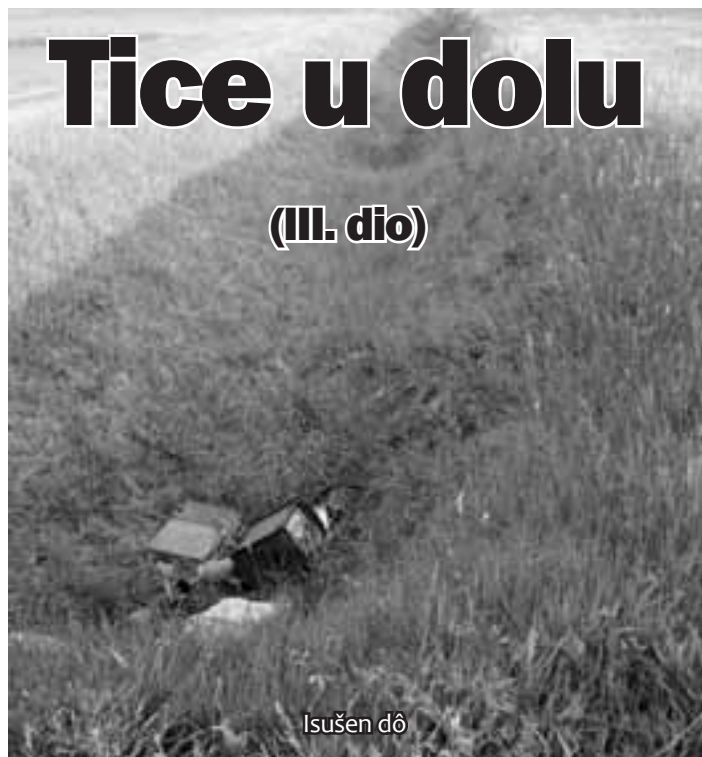
Kada je riječ o projektnom financiranju, on dodaje kako za udrugu nije uvijek bitno ako na natječaju novac ne bude odobren, jer je jednako važno da financijeri kroz aplikacije evidentiraju udruge i uoče da se u njima ipak nešto radi. Međutim, napominje kako postoji i druga strana medalje, koja nije idealna. »Svi ti natječaji se raspisuje i odobravaju kasno, prvi novac nikada ne dolazi prije polovice godine, a onda ga moraš potrošiti do kraja godine. U zimskim mjesecima nije lako ako udruga nema nekih prihoda od kojih može platiti struju, telefon, grijanje. Tako da treba računati i s tom drugom stranom medalje«, objašnjava Ivica Dulić.

S. Mamužić

Tice u dolu

(III. dio)

Isušen dô

Tice su druga velika skupina diviji životinja koje su odvik živile u dolovima, a njima triba dodat i druge tice, selice, koje su ode svračale na kratki otpočinak u selenju sjever-jug s prolića i u jesen, pa i one kojima je do bio pojilo.

Za tice selice u Europi jedan od važni staništa s trskom, njev aerodrom, za otpočivanje i oporavak za dalji let je i Ludoško jezero. Kao pomoćna staništa bili su njim okolni dolovi mistimice široko razučeni čak i 800 do 1000 m.

Već godinama se na Ludaškom jezeru stručno nadzire dolet tica selica trščarica. Prija desetak godina u pohodu kampu, di volonteri ornitolozi vaćaje, opisivaje i prstenuju tice trščarice, upoznato sam se s njegovim poslom. Dosad su uvalili, opisali i prstenovali osamdesetak feli (!) tica trščarica, med kojima ima tica koje su manje od vrepca, a svake godine se sele sa sjevera na jug i natrag.

Ovim ticama triba dodat i više desetina tica dolova, koje

su u njima živile ili u nji svračale: osim diviji gusaka i pataka, to su još i čaplje (više feli), gakovi, pliske, vivci, galebovi, trstenjaci, barski pivci (kokoške i pilići), brigunice (u surducima), rode bile, a katkad i crne, orao ribar, vodomar, i ... Med ukras dolova spadali su i gnjurci, najpoznatiji ćubasti gnjurac, koji su se dali vidit u velikim čistacima.

Isušivanjem dolova oštećeni su i lovasi, a o lovnom turizmu ne mož ni klapit. Kadgod su lovasi jedva čekali vrime prileta diviji gusaka, koje su lovili i u dolovima. One su se ode i gnjizdile, a danas ih mož vidit samo kad odan prileću. Tako je i sa divijim patkama. Od oni koje su ode slećale na otpočinak, samo su pet-šest feli ode i zimoval. Med tice za lov spadaje i šljuke koje su se ode i gnjizdile, a zbog čudnog leta kroz trsku i oko nje bile su dićan trofej lovasima.

Med ticama koji više nema unašoj ravni je su i droplje, kojima je dô bio pojilo.

Ne triba zaboravit ni sisare koji su živili u dolovima: vidre, lasice, tvorovi, ondantre (bizamski pacovi), hermelini, a ni one koji su dolazili na pojilo: lisice, stepski tvorovi, diviji svinji, srne, jeleni, jazavci, tekunice i dr., pa ni druge vodene životinje žabe (pet feli), barske kornjače, bilouške i dr. a ni listopadna drva: ritski hrastovi, kanadle, jablanovi, vrbe (više feli) i dr.

*****

Izbor iz čuda prirode koje sam vidio u dolu:

* čistacu kod Malog Beograda na ribolovcima omiljenom mistu za njevu pasiju (strast) orao ribar je u niskom letu uvalio nogama ribu pod vodom. Doletio je (možda) iz Kopačkog rita ili kojeg drugog bližeg staništa.

* Vodomar je jedna od najlipči tica u ovom kraju. Kad se u nakani vaćanja ribe, sa grane nad vodom ih vrebja, odjedared se bućne u vodu i uvijek izroni sa ribicom u kljunu. Triba uočit nakanu vodamara, pritajit se i onda slida nagrada za taj porizor.

* Jedared sam u noćnom ribolovu, u mrklom mraku, odjedared posto uzbunjen

čudnim šuštanjem. Nada mnom je letio čopor tica širok u nedogled. Nisam mogo razaznat koje su tice, al ih je bilo toliko da su me nadletale nekoliko minuta. To ja pojava koja se dešava samo u mraku, kad su tice zaštićene od grabljivica. Uz svikolike blagodat dola ovaj let selica mi je jedna od najlipči uspomina iz dola. Nalik ovom vidio sam kod Kiškunhalaša u Madžarskoj, kad su divije guske odletale iz Karpatske kotline (kažu ornitolozi). Čopor tica je bio dugačak barem desetak kilometri, a viđen je čak i iz okoline Kiškereša. Gonetam kako se tice učoporale.

* Divija patka se ugnjizdila u visokoj kanadli. Kad je izlegla paćiče jednog po jednog je spuštala na zemlju ispod drveta. O, da. Kako je rišila problem da je paćiči mirmo čekadu doli u čoporu? Prosto, svakog je privnila na leđa. Mali se koprco, al je osto na mistu. Sve paćiče je odvela nogom do vode. (Ako je drvo nadvijeno nad vodom, onda paćiče spušta u vodu, privrne na leđa i zajedno odvede u gustiš raslinja.)

SA ROGLJA

Nije zabadavad doneta Ramsarska konvencija, kojom je razum osudio i uništenje dolova. Kad razum stekne i moć još uvijek će moć vratit vodu u doljače isušeni dolova i, ajde da kažemo, oživit i lipčom udesit đurđinsku Purglu i druge manje purgle. Na to potiče i jesap na Dan planete Zemlje kojeg smo o. g. otpravili 21. IV., a obavezuje i Ramsarska konvencija koju je 1971. potpisala i Jugoslavija, koja je uništila i dio Bački dolova prija konvencije.

Možda bi nuz korto vodotoka isušenog dola, di se kašika bagera zarila u nidra dola, kao žal za njima tribali ukopat vićni epitaf »Ljudi, čim sam vam naudio da mi ovako uzvratite za svo dobro koje sam vam darivo. Nemojte odgovorit meni - odgovorite vašim potomcima«.

Kadgod biser Đurđina Purgla je danas kuruzište, a druge male purgle su većinom odlagalište smeća - rukopis tzv. čovika.

IAKO NE VIDI NAPREDUJE KORAK PO KORAK U OBRAZOVANJU

Danijelin put u budućnost

Danijela Pejić postupno je tijekom odrastanja u potpunosti izgubila vid, ali se bez zastoja školuje zahvaljujući poznavanju Brailleovog pisma, svom znanju rada na računalima, govornim kompjutorskim programima koji danas postoje, kao i pomoći u opskrbi potrebnom literaturom odgovarajućom za slijepe osobe *

Da bi Danijela bez poteškoća stizala iz Đurđina u školu u središtu grada i sigurno se vraćala kući, Hrvatsko nacionalno vijeće iz Subotice od ove školske godine osiguralo joj je prijevoz automobilom

Do nastavnog kabineta Gimnazije »Svetozar Marković« Danijela Pejić stigla je s rukom u ruci s prijateljicom iz trećeg »f« odjela koji zajedno pohađaju. Kaže kako joj njezini školski prijatelji puno pomognu u ovakvoj i sličnim situacijama, primjerice u snalaženju u školskom prostoru, hodu stepenicima i drugom, jer Danijela se čak ni minimalnim postotkom ne može osloniti na svoj vid. Izgubila ga je potpuno 2005. godine, u dobi od 10 godina, nakon što joj je u vrtićkom i ranom školskom uzrastu dijagnosticirano oboljenje od utjecaja na drastična oštećenja funkcija očiju.

Sve do vrtića Danijela je vidjela svijet oko sebe. Kada su joj se u tom uzrastu javile jake glavobolje, zdravstvenim pretragama ustanovljeno je znatno oštećenje funkcije jednog oka, a potom se u idućem razdoblju iskomplikiralo i sa zdravljem drugog oka. Vremenom je u potpunosti ostala bez vida. Život joj se u školskom uzrastu iz korijena promijenio. No, Danijela je uz veliku pomoć majke *Kate Rac Petin*, i pored boravaka u bolnici i dugih liječenja, održala korak u obrazovanju i

danas je učenica trećeg razreda Gimnazije, odjela na hrvatskom jeziku, čiji je razredni starješina *Zoran Nagel*, profesor geografije.

KAKO POMOĆI VRIJEDNOJ GIMNAZIJALKI

Danijela živi u Đurđinu, a nastavu pohađa u središtu Subotice, u Gimnaziji. U prvo vrijeme po dolasku u srednju školu, živjela je u đlačkom

da svakodnevno majka pratila u putovanju autobusom i do škole i u povratku. Vrlo naporno. Tada je Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici pomoglo obitelji snoseći troškove autobusnog prijevoza za majku kao pratitelja kćeri (za Danijelu, kao člana Saveza slijepih, prijevoz je besplatan). S trećim razredom nađeno je lakše rješenje za obitelj, jer je HNV preuzeo organiziranje prijevoza i sada

kama s predavanja, lekcijama, zadaćama ... Put opismenjavanja i obrazovni proces za Danijelu je bio kompleksniji nego što je to u ostalih đaka.

Dok je bila u osnovnoj školi učlanjena je u Savez slijepih i slabovidnih u Subotici i uz tiflopedagogicu *Bratislavu Grujičić* je naučila Brailleovo pismo. (Brailleovo pismo za slijepe bazira se na skupinama od 6 točaka – po tri u dva okomita reda. Na jačem papiru neke se točke u skupini ispupče pa je tako za svako slovo stvoren poseban znak odnosno raspored istaknutih točaka koje slijepi čitaju pipajući kažiprstom desne ruke s lijeva na desno. Braille je također izumio brojeve i matematičke znakove za slijepe, kao i sustav glazbenih znakova.)

»Kombinacijom lekcija na Brailleovom pismu i 'zvučnih udžbenika' svladavala sam gradivo. U tome su mi pomogli i nastavnici đurđinske škole osiguravajući zvučne zapise, kao i moja mama čitajući mi lekcije i gradivo koji se nisu mogli osigurati u zvučnom obliku. Kada sam bila u šestom razredu u Savezu slijepih su mi predložili naučiti kucati na kompu-

domu. Iako je tako bila bliže školi, procijenjeno je kako je zbog njezinih posebnih potreba oko zdravlja i uzimanja lijekova bolje živjeti doma, te ju je tijekom dijela prvog i tijekom drugog razre-

Danijela automobilom prelazi put između doma u Đurđinu i svoje srednje škole. Tako je i za Danijelino osjetljivo zdravlje sigurnije i pogodnije.

Uz nju je stalno notebook s kompletnim zvučnim bilješ-

torskoj tipkovnici i koristiti govorni računalni program za slijepe. Tako i sada na satima na kompjutoru mogu bilježiti predavanja», kaže Danijela Pejić o načinu na koji prati i priprema školske lekcije.

Prilikom utipkavanja slova, odnosno riječi, kompjutorski govorni program namijenjen slijepim osobama ih reproducira u glasove. Govorni program koristi se i prilikom čitanja »zvučnih« udžbenika i knjiga.

PRIVLAČI JE PSIHOLOGIJA

Tehnika je danas nenadmašna pomoć mladim slijepim i slabovidnim osobama u školovanju i karijeri. Danijela je svoj prvi kompjutor u osnovnoj školi dobila od *Antuna Orčića* i koristila ga u pisanju zadaće, a od osmog razreda počela je primjenjivati laptop i u nastavi.

»Bilješke koje unesem u nastavu mogu preslušavati kod kuće i utvrditi gradivo«, kaže Danijela o načinu primjene računalne tehnologije u obrazovnom procesu.

Zahvaljujući govornom programu Danijeli je dostupan internet, u mogućnosti je pripremati prezentacije za satove, čitati udžbenike koji postoje u zvučnom obliku, također i lektiru. U trećem razredu gimnazije već je vrijeme za razmišljanje o studiju: voljela bi studirati psihologiju.

»Nije sva lektira pisana Brailleovim pismom, niti u zvučnom obliku, pa mi tada mama čita. Učlanjena sam i u Hrvatsku knjižnicu za slijepe u Zagrebu i otud također nabavljam lektire posredstvom HNV-a«, kaže Danijela.

Brailleovim pismom Danijela uči i engleski jezik. U gimnaziji se za učenike sa specifičnim potrebama u obrazovnom procesu po potrebi primjenjuju individualni planovi u pojedinim segmentima korigirani u odnosu na opće.

Katarina Korponaić

ALBE STIPIĆ, POLJOPRIVREDNIK IZ MALE BOSNE

Dužijanca je neraskidivi dio naše tradicije

Piše: Dražen Prčić

Ponosan sam što ću ove godine biti domaćin risarskog natjecanja

Josipa, Albe i Jozefina Stipić

Pripreme za proslavu Dužijance, centralne proslave žetvenih svečanosti bačkih Hrvata, započele su prije par tjedana svećenjem žita na Markovo. Vlasnik posvećene njive na kojoj će se 13. srpnja održati natjecanje najboljih risara *Albe Stipić* ugostio nas je na svom salašu nadomak Male Bosne i kroz ugodni razgovor ispričao nam svoju poljoprivrednu priču, koja je ove godine neraskidivo vezana uz Dužijancu 2013.

»Salaš na kojem danas sa svojom obitelji, suprugom *Jozefinom*, sinom *Sašom* i kćerkom *Josipom*, živim i radim naslijedio sam od svojih roditelja, koji su ga kupili još davne 1961. godine kada mi je bilo dvije godine. Inače, današnja moderna građevina izgrađena je na prostoru salaša koji datira više od stotinu pedeset godina unazad, a kojeg su moji roditelji svojevremeno kupili u fazi raspadanja, i drago mi je što je moja obitelj odlučila nastaviti tradiciju salašarskog života, toliko svoj-

stvenog našem narodu s ovih prostora. Upravo želja za očuvanjem tradicije bila je presudna u mojoj odluci da pristanem biti domaćinom ovogodišnjeg natjecanja najboljih risara koje će se, u sklopu službenog programa ovogodišnje Dužijance, održati sredinom srpnja na njivi pokraj kuće«, rekao nam je na početku razgovora domaćin Albe, pokazajući na komad njive gdje će biti održano natjecanje risara.

ZEMLJORADNJA

Albe Stipić se isključivo poljoprivredom bavi svega nekoliko godina unazad, jer je veći dio svog radnog staža proveo radeći u subotičkoj Fidelinki, ali su ga okolnosti u nekadašnjem prehrambenom gigantu navele da se u potpunosti vrati zemljoradnji od koje se, istina posredno, nije niti odvajao cijeloga svoga života.

»Sve do 2006. godine sam bio zaposlen kao vozač u Fidelinki, ali sam, rade-

ći skupa s ocem godinama, gotovo sve godišnje odmoro provodio u radovima na njivi. Kada je postalo jasno kako daljnja radna budućnost u tvrtki nema smisla, odlučio sam otići i u potpunosti se posvetiti poljoprivredi. Kajem se samo što to nisam napravio ranije«, kaže domaćin Stipić i dodaje:

»Danas se bavim uzgojem pšenice, kukuruza i sunco-kreta, radeći usporedno svoju, državnu i zemlju staračkih domaćinstava u neposrednoj okolini. Radi se svakodnevno od zore do mraka, jer posla na zemlji uvijek ima, a često nemamo dovoljno radnika

ŽIVOT NA SALAŠU

U stara vremena salaši su bili dislocirani i izolirani od urbanih sredina i put do grada je predstavljao svojevrsnu avanturu od nekoliko sati. Danas, zahvaljujući izgrađenim cestama i modernim prijevoznim sredstvima, grad je bliži nego ikad.

»Nikada se ne bih mijenjao za život u gradu, pa ni u selu. Moj salaš je udaljen svega 12 kilometara od centra Subotice, gotovo svakoga dana netko od nas ide do grada do kojeg nam u prosjeku ne treba više od 15 minuta vožnje automobilom. Moj

nim namirnicama i drugim potrepštinama snabdijevamo u Subotici«.

SUŠA

Mjesec je svibanj, proljeće je u punom tijeku, a kako stoje radovi na njegovim njivama, naš domaćin pojašnjava:

»Sjetveni radovi su okončani, bila je i prva kemija i sada čekamo da ima sedam listova pa da radimo i drugu kemiju. Nažalost, kako stvari stoje, niti ova godina ne obećava baš previše, mada je malo bolje nego prošle i zrno ima više zaliha vode. Trenutačne

dolazi ozbiljno pitanje i same vode za piće, a gdje je još ostatak za njive. Godinama se već priča o rješenju za sušu i potencijalnom sustavu za navodnjavanje, ali se još uvijek uzdamo samo u dobru kišu«.

DUŽIJANCA

Dovršavajući razgovor, vraćamo se njegovom početku i temi koja je i neposredni povod našeg dolaska na salaš koji će 13. srpnja ugostiti najbolje risare i risaruše u sklopu obilježavanja nastupajuće Dužijance 2013.

»Drago mi je što je baš moj salaš odabran za domaćinstvo ovogodišnjeg natjecanja najboljih risara, jer je Dužijanca naše tradicijsko naslijeđe koje trebamo i moramo njegovati. Osobno, ona me uvijek sjeća na vrijeme moga djetinjstva, kada sam i sam skupa s mojim ocem i djedom sudjelovao u svečanoj povorci kroz grad. Moji roditelji su imali karuce i konje, pa sam se vozio na njima, proslavljajući novi rod naše pšenice, koja je, godinama kasnije, postala neraskidivi dio i mog života kroz zemljoradnju kojoj sam se potpuno posvetio. Zbog svega navedenoga, dužnost risarskog domaćina koja mi je povjerena, za mene i moju obitelj predstavlja veliku počast i potrudit ćemo se da sve protekne u najboljem redu, kako to i dolikuje našoj izvornoj manifestaciji proslave novoga roda i kruni žetvenih svečanosti, Dužijanci«, zaključio je razgovor naš domaćin i domaćin budućeg risarskog natjecanja Albe Stipić, poljoprivrednik iz Male Bosne.

OČEVIM STOPAMA

Sin Saša je za svoj životni poziv odabrao poljoprivredničko zvanje i skupa s ocem svakodnevno marljivo radi na njivama koje obrađuju, nastavljajući zemljoradničku tradiciju obitelji Stipić.

i mnogo toga pada na naša leđa. Mnogi mi ne vjeruju kada kažem kako moj radni dan traje svih dvadeset četiri sata, jer, nažalost, po obavljenom poslu u posljednje vrijeme moramo biti i čuvari naših njiva. Ali u ovom poslu si barem svoj gazda«, nasmijao se Albe Stipić.

mir i komocija koju ovdje imam, za mene predstavljaju ogromnu blagodat, plus ono čime se bavimo kao izvorom egzistencije, to ne bi mogli prakticirati u urbanoj sredini. Opet, na određeni način i sami smo ovisni o gradu, jer na salašu izuzev desetak kokoši nemamo ničega drugoga, pa se sa svim život-

vremenske prilike još uvijek odgovaraju, mada, čim sunce ugrije iznad trideset stupnjeva brzo nestaje ona potrebna vlaga za površinski sloj.

Voda i navodnjavanje postaju sve ozbiljniji problem, kanali su prokopani i odlaskom podzemne vode automatski smo izgubili i onu prvu vodu, pa u budućnosti

HKPD »JELAČIĆ« IZ PETROVARADINA PRESELIO UREDSKI PROSTOR

Nova lokacija – župa Uzvišenja sv. Križa

Bez veće materijalne potpore nadležnih nacionalnih, regionalnih i lokalnih institucija, HKPD »Jelačić« iz

Petrovaradina vrlo će neizvjesno gledati na budućnost svoga postojanja i rada

Članove HKPD-a »Jelačić«, koji su nazočili posljednjoj redovitoj godišnjoj skupštini društva, ne bi trebala iznenaditi vijest da je Upravni odbor istoimenog društva u utorak, 30. travnja, konačno iselio svoj ured iz prostorija Javnog poduzeća »Poslovni prostor« kojemu je, na temelju Ugovora o zakupu, protekle 4 godine plaćao najam. Na ovaj potez Uprava se odlučila radi racionalizacije troškova koji su za udrugu, uslijed financijske krize i dugova, postajali sve nesnosniji.

NEMA NOVCA

Na spomenutoj godišnjoj skupštini, održanoj 28. veljače, aktualni predsjednik *Petar Pifat* ukazivao je na probleme financiranja zakupa prostorija i plaćanja tekućih režijskih troškova, napominjući da društvo već duže vremena nema dovoljno novca ni za plaćanje honorara ravnateljima glazbenih sekcija od čijeg angažiranja izravno ovisi sam rad društva, a kamoli za što drugo. Dok je Upravni odbor i dalje na sve načine promišljao kako zadržati prostor, prošao je još jedan mjesec u kojem se nije naziralo rješenje problema. Za to vrijeme dugovi su se i dalje gomilali, a nerijetko su od javnih tvrtki stizale opomene pred tužbu i sudsku naplatu dugova. Svjesni stvarnosti – da boravak u navedenim pro-

storijama predstavlja samo trošak koji društvo nije u stanju izmirivati te da istodobno prema ravnateljima sekcija postoji ne mali dug, Upravni odbor na sjednici održanoj 3. travnja većinom glasova donosi odluku o otkazivanju Ugovora o zakupu s

njim predsjednikom *Josipom Pokasom*, zaključilo je 15. travnja 2009. godine ugovor s JP »Poslovni prostor« iz Novog Sada o zakupu prostorija u prizemlju zgrade koja se nalazi u Beogradskoj ulici br. 7 u Petrovaradinu, u okviru baroknog kompleksa tzv.

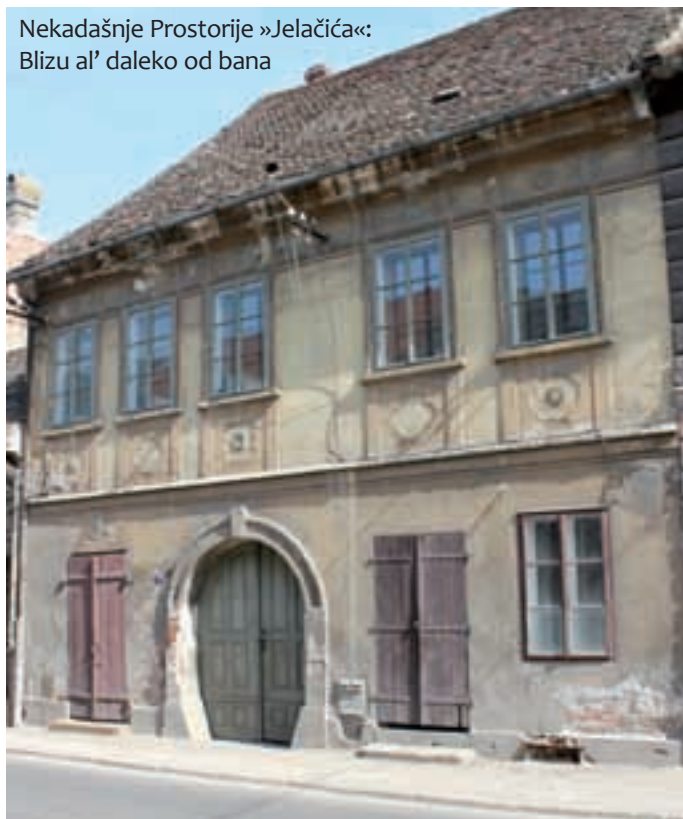
Odmah po preuzimanju poslovnog prostora u Beogradskoj 7, koji se sastojao od dvije prilično devastirane prostorije ukupne površine 80 m² pristupilo se potpunom unutarnjem uređenju (adaptaciji) koje su, s mnogo entuzijazma i zauzetosti, volonterskim radom, pa i sopstvenim novčanim i materijalnim priložima, provodili pojedini članovi društva na čelu s predsjednikom.

Osim smještaja inventara i dokumentacije društva, u tako uređenom prostoru redovito su se održavale brojne manifestacije: književne večeri, likovne izložbe i koncerti, te ostvarili brojni susreti s predstavnicima mnogih udruga iz zemlje i regije. Na koncu, i sami članovi udruge imali su mogućnost okupljanja i druženja u tom prostoru, budući da su im vrata ureda gotovo svakodnevno bila otvorena. Na koncu, sredinom prošle godine uslijedilo je i potpuno preseljenje ureda društva iz podrumске prostorije samostana sv. Jurja, nakon zamolbe biskupa da se navedeni crkveni prostor oslobodi od stvari i lica, jer je u istome predviđen karitativni rad.

Od tada, pa sve do nedavnog napuštanja poslovnih prostorija, ured društva bio je samo na jednom mjestu, u poslovnom prostoru u Beogradskoj br. 7.

Kada je riječ o plaćanju zakupa prostora i pripadajućih troškova el. energije i

Nekadašnje Prostorije »Jelačića«:
Blizu al' daleko od bana

JP »Poslovni prostor«. Tim činom udruga niti u jednom trenutku ne dovodi u pitanje rad kulturno-umjetničkog društva, s obzirom da se on neprekidno odvija u podrumskim prostorijama samostana sv. Jurja u Petrovaradinu.

U BEOGRADSKOJ 7

Podsjećanja radi, HKPD »Jelačić«, na čelu s nekadaš-

Donje tvrđave. Dotadašnji uredski prostor, smješten u zasebnom podrumskom prostoru samostana sv. Jurja, tada je i djelomično prenesen na spomenutu lokaciju koja, u povijesnom i turističkom smislu, važi kao vrlo reprezentativna u gradu. Naročito je bilo značajno što se prostor nalazio u neposrednoj blizini kuće u kojoj je rođen znameniti hrvatski ban *Josip Jelačić*.

komunalnih usluga, društvo ih je već duže vremena namirivalo sa stalnim zakašnjenjem. Ni ovogodišnjom intervencijom Hrvatskog nacionalnog vijeća, kojom je otplaćen višemjesečni dug društva prema zakupodavcu, nije osigurana perspektiva opstanka društva u iznajmljivim prostorijama.

URED NIJE NA ULICI

Međutim, iseljenjem i predajom ključeva Javnom poduzeću »Poslovni prostor« ured HKPD-a »Jelačić« nije završio na ulici. Susretljivošću i gostoljubivošću upravitelja petrovaradinske župe Uzvišenja sv. Križa vlč. *Stjepana Barišića*, »Jelačić« se privremeno preselio na novu lokaciju – u dvorište istoimenog župnog ureda, gdje će jedan dio vjeronaučne dvorane poslužiti kao uredski prostor društva.

Iako se radi o manje reprezentativnoj lokaciji od one koju je društvo doskora koristilo, društvo nema drugog izbora. Besplatno dodijeljena vjeronaučna dvorana na korištenje za sada je najoptimalnije rješenje.

Bez veće materijalne potpore nadležnih nacionalnih, regionalnih i lokalnih institucija, HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina vrlo će neizvjesno gledati na budućnost svoga postojanja i rada, a Rimokatolička crkva u Srijemu, napose u Petrovaradinu, bila je, a čini se i biti će, i dalje najvećim saveznikom HKPD-a »Jelačić«.

Ovim putem široj javnosti stavlja se na znanje da, iako je promijenilo lokaciju, društvo neće mijenjati svoju poštansku adresu. Ona je i dalje: HKPD »Jelačić« Petrovaradin, Strossmayerova 20 (21131 Petrovaradin).

Petar Pifat,
predsjednik društva

POMOĆ SOCIJALNO UGROŽENIM OBITELJIMA

Nedovoljno za život

S obzirom na porast broja socijalno ugroženih na razini cijele općine, ovim obiteljima preostaje jedino nada da još uvijek postoje humani ljudi, koji će izdvojiti od svojega malo, a njima će to značiti jako puno

Iz proračuna Općine Šid na godišnjoj razini izdvojeno je oko 10 milijuna dinara za pomoć socijalno ugroženim obiteljima. I pored toga na adresu Općinske uprave u Šidu svakodnevno se javljaju osobe koje i pored primanja socijalne pomoći i jednokratne pomoći Općine Šid koja se temeljem zahtjeva pojedinaca isplaćuje u iznosu od 3.000 dinara, ne mogu podmiriti osnovne troškove života.

U POSJETU OBITELJIMA U POTREBI

Tijekom proteklog tjedna posjetili smo nekoliko obitelji u šidskoj općini kojima je prijeko potrebna pomoć šire društvene zajednice. Jedna od tih obitelji je i *Mihajlović* iz Bikić Dola, koja u svom kućanstvu živi s devetero djece. Svi oni žive od socijalne pomoći i dječjeg doplatka, a otac kako bi prehranio djecu skuplja željezo po kućanstvima u selu i prodaje. I pored velike oskudice, u malom prostoru bez kupaone i vode, ova obitelj živi u čistom, a djeca su pedantna i uzorna u školi. Kako kaže majka *Jasmina*, djeca idu u školu kada imaju što obući i obuti, jer je jako teško od tako malih primanja za sve njih kupiti garderobu. Kažu i kako im mještani sela pomažu, ali je sve to nedovoljno da pokriju osnovne troškove »Mučimo se i patimo. Najviše me boli što djeca nemaju normalne uvjete za život, nemamo kupaonu, vodu. Djeca nemaju svoj krevet ni odgovarajuće uvjete za učenje. Više ni selo ne može pomoći koliko nam treba s obzirom da smo mnogobrojna obitelj. Voljela bih raditi, a ne stalno da mi netko nešto daje«, kaže Jasmina.

Posjetili smo još jedno kućanstvo u Šidu – obitelji Bođvanski. Majka *Radmila* u kući živi s dvoje djece, dok joj je treće dijete smješteno u Domu za djecu ometenu u razvoju u Veterniku. Od mirovine pokojnog supruga izdržava djecu i plaća dom. S novcem koji joj ostane ne može pokriti sve troškove za djecu, a ono što je najgore, u ovoj kući ne postoje optimalni uvjeti za život, kao ni za

održavanje higijene. U kupaoni je srušen zid, nema vode. Lokalna samouprava pomogla je majci ove djece ostvariti pravo na dječji doplatok, kao i pravo na korištenje narodne kuhinje, a nedavno je obavljena i deratizacija i dezinfekcija prostora, jer su redoviti posjetitelji bili štakori.

NEDOVOLJNA POMOĆ

Na žalost, ovakvih je primjera mnogo više u šidskoj općini, općina pomaže koliko može isplatom jednokratnih pomoći i sređivanjem dokumentacije za dječji doplatok i socijalnu pomoć, ali za mnoge od njih to je nedovoljno i potrebna je pomoć šire društvene zajednice. »Nama su prepune fascikle pristiglih zahtjeva za neku vrstu pomoći, kako novčane tako i ostale u vidu pomoći u ogrjevu i sređivanju neophodne dokumentacije. Do sada smo isplatili jednokratnu pomoć u iznosu od 3.000 dinara za 134 obitelji u šidskoj općini. Zahtjevi svakodnevno pristižu na adresu Općinske uprave, a mi pomažemo koliko je u našoj moći. Nedavno smo pomogli i obitelji *Panjik* iz Berkasova da im se priključi struja, jer je u tom kućanstvu samohrani otac s troje djece živio mjesecima bez struje. Takvih primjera ima još puno, a mi se trudimo pomoći onoliko koliko je u našoj moći i koliko nam proračun dopušta«, ističe *Dejan Logarušić*, član Općinskog vijeća.

Kako je istaknuo Logarušić, onim obiteljima kojima je potrebna veća pomoć, općina upućuje zahtjeve i molbe Centru za socijalni rad kako bi ostvarili izvjesna prava koja tim osobama pripadaju. Međutim, u ovim teškim vremenima i ta su sredstva nedovoljna, pa je pomoć šire društvene zajednice prijeko potrebna. S obzirom na porast socijalno ugroženih na razini cijele općine, ovim obiteljima preostaje jedino nada da još uvijek postoje humani ljudi, koji će izdvojiti od svojega malo, a njima će to značiti jako puno.

S. Darabašić

DANI VINA U OSIJEKU

Vinske ceste premošćuju zapreke

Sudjelovalo 4 vinogorja, 12 vinskih cesta i više od sto vinara, a ovogodišnju manifestaciju pratilo je lijepo vrijeme i više od 15 tisuća posjetitelja

Osijek i Osječko-baranjska županija polako ali sigurno ucrtavaju na vinsku kartu Hrvatske vrlo prepoznatljive simbole, zamišljene svojevrsnom manifestacijom Dani vina, koja se ovih dana u čitavoj županiji organizira po 5. put. Otvorena je za održavanja Sajma lova, ribolova i turizma u Osijeku, a punih mjesec dana održavaju se svečanosti u slavu vina u Našicama, Đakovu, Belom Manastiru i Osijeku, da bi finale bilo u subotu 11. svibnja u Dalj planini, u općini Erdut. U Osijeku je sudjelovalo 4 vinogorja, 12 vinskih cesta i više od sto vinara, a ovogodišnju manifestaciju pratilo je lijepo vrijeme i više od 15 tisuća posjetitelja.

PRIZNANJA

Osječki dio manifestacije održan je 3. i 4. svibnja u Tvrđi, gdje je otvorena Regionalna vinoteka, najzna-

čajniji kutak za vinoljupce u gradu i regiji. Potom je održana svečanost proglašenja pobjednika 5. dana vina i uručena priznanja najboljima – 31 zlatna plaketa, 30 srebrnih i 19 brončanih, a najboljemu među vinarima uručen je veliki dukat. Dukat je pripao Erdutskim vinogradima za traminac – izborna berba 2012. godine. U samom vrhu još su vina Belja d.d. Mece, Darda, feravina iz Feričanaca, đakovačka vina iz Drenja, misna vina iz Mandićevca, te poznatih vinara *Gerstmeier, Kalezić, Josić, Kolar, Kusić, Brzica* i drugi.

Župan *Vladimir Šišljagić* je zahvalio svim sudionicima i svim posjetiteljima, pohvalio inicijativu Dana vina koja bilježi već petu obljetnicu, a posebice nositelje projekta »Wine tour« koji se financira iz sredstava EU. Ovim su projektom objedinjene sve vinske ceste na području županije, ali i sve ono što ovaj kraj nudi, a to su gostoprimstvo, poznata

slavonska gastronomija, kultura, tradicija, povijest, bogato narodno ruho i nezaobilazna tamburica, zvonku pjesmu i vedar osmijeh i srce, široko kao nepregledna ravnicu. Sve ovo je pratio i bogat program uz sudjelovanje tamburaša *Paje Kolarića, Šokačke grane, Garavuša, Šokaca, Džentlmena, Blanke Došen, Igora Delača, Stjepana Jeršeka i Šimu Jovanovca i Mladena Grdovića.*

DOBAR GLAS O DOBROM VINU

I kako velike manifestacije prate veliki ljudi, zamijetio sam u mnoštvu poznatog vinoljupca i ponajboljeg poznavatelja hrvatskih vina *Renea Bakalovića*. Prethodnu je večer vodio degustaciju u Arheološkom muzeju, a nije propustio ni otvaranje vinoteke, pa sam ga zamolio za dojmove. »Iznenaden sam kvalitetom ovih vina i ne podilazim, ali ne želim ni umanjiti

ulogu Slavonije i Baranje, jer kušao sam doista vrhunska vina, vina koja su nagrađivana na prestižnim izložbama u Parizu, Londonu, New Yorku. Uvjeren sam kako više i nema loših vina, a ono što raduje, postigli smo odličan odnos cijene i kvalitete i jedino treba više poraditi na promidžbi i marketingu, a to je moja zadaća i ljudi od struke. Europa već prepoznaje našu kvalitetu, ali u svijetu smo još malo poznati, pa ovakve manifestacije itekako pridonose širenju dobrog glasa o našem vinu«, rekao je Rene.

I za kraj, dožupan *Željko Kraljić*, Srijemac, podrijetlom iz Srijemske Mitrovice. Nije krio zadovoljstvo uspješno odrađenom manifestacijom, jer strateška je nakana županije razvijati kontinentalni turizam kao važnu granu gospodarstva, to uobličiti kao prepoznatljiv proizvod, a on će svakako baš proizvodnjom kvalitetnih vina dobiti na važnosti. Zato je jako važno imati jedan ovakav projekt, koji će omogućiti dobivanje sredstava od EU koja će opet biti sretna da ulaže tamo gdje će ta sredstva biti oplodena. Nakana je i bila objediniti u županiji sve što pridonosi kvaliteti turističke ponude, od proizvođača hrane i vina do kulture i lokalne ponude, sve u interesu podizanja kvalitete usluge u trenutku kada ulazimo u EU. Ovaj i idući projekti imat će za cilj da se ujedini baš sve, da vinske ceste premoste moćne rijeke Dravu i Dunav i spoje se s vinogorjem u Mađarskoj i Srijemu, poznatom po vinu još od doba Rimljana, ali i da kušamo kvalitetna vina s pijeska na sjeveru Bačke.

Slavko Žebić

U SOMBORU SKRBE I O KULTURI U SELIMA

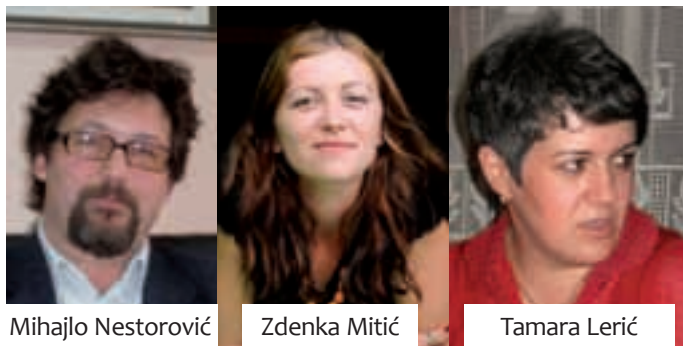
Kulturni animatori dragocjeni suradnici

Šestero koordinatora kulture realizira programe u 15 somborskih sela * Oni su angažirani na godinu dana po projektu koji financira gradski proračun

Polovica stanovnika Grada Sombora živi u 15 okolnih sela. U namjeri da i u seoskim sredinama oživi kulturna događanja, Kulturni centar »Laza Kostić« pokrenuo je projekt angažiranja animatora kulture na selima. Potpora je stigla od Grada Sombora koji je iz proračuna za to izdvojio tri milijuna dinara. Na godinu dana angažirano je šestero ljudi koji skrbe o kulturnim programima u selima.

TRAŽE NAJBOLJI MODEL ZA SELA

Mihajlo Nestorović, ravnatelj KC »Laza Kostić«, kaže kako već nekoliko godina unazad Kulturni centar pokušava na razne načine oživjeti kulturna zbivanja u seoskim sredinama. »Prvo smo osmislili projekt 'Karavani', koji je zamišljen tako da se likovni, dramski i književni programi priređuju u svih 15 sela. Međutim, uglavnom se to sve svelo na školsku djecu i školski prostor, pa se to pretvorilo u programe nemijenjene djeci. Sljedeći korak bio je organiziranje 'Kulturnog ljeta na selu', koje je trajalo dvije-tri godine. No, ni taj projekt nije upotpunosti uspio, pa smo nastavili tragati za novim modelom. Odlučili smo pronaći ljude koji vode kulturu u selima, ljude s kojima smo i ranije dobro surađivali i njih smo angažirali da organiziraju programe, jer će oni i najbolje prepoznati potrebe ljudi koji tamo žive. Taj je projekt odobrilo Gradsko vijeće. Sredstva su

Mihajlo Nestorović

Zdenka Mitić

Tamara Lerić

skromna – tri milijuna dinara, što je malo, ali trudimo se i s toliko novca uraditi što više«, kaže Nestorović. Na godinu dana angažirano je šestero kulturnih animatora, odnosno koordinatora Kulturnog centra na selima. Neki vode samo jedno selo, a neki su zaduženi za tri-četiri sela. Iako je realizacija projekta počela krajem veljače, pozitivnih rezultata već ima, ocjenjuju u Kulturnom centru, jer u pojedinim selima mjesečno ima i po četiri-pet događanja. U pripremi i realizaciji programa koordinatori imaju pomoć Kulturnog centra. Nestorović kao mjesta koja prednjače izdvaja Stanišić i nekoliko okolnih sela, Stapar i posebice Monoštor. Problem je animirati ljude u sredinama gdje su mještani slabo zainteresirani za bilo kakva zbivanja. »To je mukotrpan proces i trebaju proći godine da bi se došlo do jednog sazrijevanja u smislu da imamo potrebu za kulturom«, kaže Nestorović i dodaje kako bi jedan od sljedećih poteza trebao biti uređenje dvorana u selima. U Kulturnom centru ističu kako je njihova ideja za sada prepoznata Grad, nadaju se da će je poduprijeti i Pokrajina, a nakon toga i Republika, kako

bi se došlo u stanje da je sasvim normalno da se koncert neke poznate grupe ili pjevačkog zbora održava u nekom selu.

MONOŠTOR I BEREG

Kao primjer dobrog rada koordinatora kulture istaknut je Monoštor, gdje je na ovom projektu angažirana Zdenka Mitić. »Monoštor je i ranije imao puno manifestacija, ali sada imamo veći izbor programa koje možemo organizirati, kao što su koncerti, izložbe, književne večeri, kazališne predstave. Dobro je i što su nam na raspolaganju i programi koje organizira Kulturni centar. Ne možemo, naravno, španjolske majstore vidjeti u Monoštoru, ali postoji način da se ljudi organiziraju i odu vidjeti izložbu u Somboru, ili da se obavijeste o tomu što se događa u gradu«, kaže Zdenka i počinje nabrajati programe koji su do sada urađeni. Obilježavanje Dana planeta Zemlje, kazališna predstava »Zum, treš, bum« HKUD-a »Vladimir Nator«, obilježavanje Dana Roma uz sudjelovanje KUD-a »Rumunka« iz Monoštora, samo su dio onoga što je urađeno u Monoštoru. »Radimo na promicanju festivala koji se

tijekom godine organiziraju, a prvi na redu je Dan Dunava 29. lipnja, zatim foto natječaj za učenike viših razreda, a tema je 'Moj omiljeni dio sela'. U pripremi je izložba fotografija mladog fotografa Marka Nađa, koji je Monoštorac, učenik Medicinske škole, a njegove fotografije su već nekoliko puta u talijanskom 'Vogu' bile fotografije dana. Planiram i izložbu radova s foto natječaja 'Moj omiljeni dio sela', u svibnju s djecom oslikavanje jedne javne površine u selu, izložbu Stipana Kovača, izložbu u suradnji s Foto kino klubom 'Rada Krstić', kreativnu radionicu za obilježavanje Dana životnog okoliša«, nabroja Zdenka poduži popis onoga što je u planu.

Tamara Lerić je koordinatorka kulture za Bereg, Kolut i Bezdan. Kada je riječ o Beregu kaže kako je najveći problem zainteresirati mještane da prate kulturne programe. »Najbolju suradnju imam sa školom i školskom djecom. Za Dan majki organizirali smo promociju knjige Dragana Đapića, uz izbor najboljih dječjih radova o majci. Pripremamo Dan škole, a u nedjelju 28. travnja je program 'Zvuci tambure, gitare i lijepe riječi' na kome će se predstaviti Berežanke Kristina Dekić i Milica Lerić, dok će učenici čitati stihove Ante Jakšića i drugih pjesnika«, kaže Lerić i najavljuje i kazališne predstave u Bezdanu i Beregu.

No, zadaća koordinatora nije samo osmišljavanje programa u selima, već i rad na razmjeni tih programa, ali i na obavješćavanju mještana o kulturnim zbivanjima u gradu.

Zlata Vasiljević

SAJAM STOČARSTVA I RATARSTVA U HÓDMEZŐVÁSÁRHELYU, TAKO BLIZU KAO KRAJ SVIJETA

Šarm obiteljskih okupljanja i ozračje

Iako svega četrdesetak kilometara udaljen od graničnog prijelaza Horgoš – Röszke, Sajam stočarstva i ratarstva u Hódmezővásárhelyu za mnoge je Vojvođane i dalje prava egzotika * Međutim, kako to otrcana fraza kaže: »Tko jednom tamo ode, uvijek se poželi vratiti«

To bi se uistinu moglo reći za članove Udruge zemljoradnika sjeverne Vojvodine, koji su, kao i ranijih, i ove godine organizirano posjetili jubilarni, XX. Sajam stočarstva i ratarstva u gradu na jugoistoku Mađarske, veličine Sombora. Datum održavanja Sajma, recimo to pri početka, određuje obilježavanje svetog Grgura, pa je tako, namjesto prošlogodišnjih od 11. do 13.

svibnja, ovogodišnja manifestacija održana od 26. do 28. travnja.

Bez imalo pretjerivanja za ovaj se sajam može reći da djeluje impresivno. Bilo kojega od tri dana da se ode na periferiju Hódmezővásárhelya slika će uvijek biti ista: mnoštvo ljudi u prekrasnom ambijentu. Istina, takvo će što reći i svaki posjetitelj mnogo starijega i većega Poljoprivrednog sajma u Novom Sadu, ali tko

je bio i na jednom i na drugom lako će uočiti veliki broj bitnih razlika u dvjema slikama.

NAJBOLJE OD NAJBOLJEG

Primjerice, Sajam stočarstva i ratarstva u Hódmezővásárhelyu odiše humanošću i kada je riječ o odnosu prema »izloženim eksponatima«, odnosno živim stoci. Smješteni u otvore-

ne, prostrane i čiste boksove krave, bikovi, svinje, ovce i drugo blago u najbližem opisu predstavljaju životinje u kontaktu s ljudima kakav se može vidjeti u Zoološkom vrtu na Paliću. Pri tome valja istaknuti kako se gotovo svi boksovi nalaze ispod razgrnatih stabala javora, bagrema, »gelegunja« i drugog drveća tako da ugodnu hladovinu dijele i ljudi i životinje. Kao i u mnogim drugim segmen-

e humane prirode

tima, organizatori iz godine u godinu posjetiteljima pružaju prigodu vidjeti najbolje od najboljeg što se uzgoji u Mađarskoj, od simentalke ili holnštajki, koje dnevno proizvedu i blizu 70 litara mlijeka, preko visokokvalitetnih rasplodnih bikova i nerastova, do vrhunski utreniranih konja. Posebanu pozornost organizatori posvećuju izložbi autohtonih rasa poput podolskog govečeta ili nonius konja.

Čast Vojvodine u tri zatvorene hale, među izlagačima sjemenske i robe za zaštitu bilja, ove je godine prvi puta branio Institut za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu. Stručni savjetnik *Károly Gyilveszi* kaže kako je Institut prošle godine utemeljio sestrinsku tvrtku u Mađarskoj, sve s ciljem proboja novosadskih sjemena i na ovo tržište. Iako Gyilveszi kaže kako zanimanje posjetitelja u

Hódmezővásárhelyu nije bilo poput mnogo većeg Sajma (poljoprivrednih strojeva) u Budimpešti, održanog zimus, on ipak ne krije zadovoljstvo kada je riječ o početnim rezultatima. Kako navodi, mađarski poljoprivrednici pokazali su respektabilno zanimanje za sjemena svih vrsta žitarica, uljarica i indutrijskog bilja, posebno ističući interes za sjemena krmnog bilja i lucerne. Gyilveszi ističe kako je plan Instituta da za nekoliko godina novosadska sjemena budu prisutna od 2 do 3% na mađarskim poljima, što bi, kako kaže, bio veliki uspjeh, s obzirom na činjenicu da kod naših sjevernih susjeda vlada velika konkurencija na tržištu poljoprivredne sjemenske robe.

OBITELJSKA ATMOSFERA

Izađe li se iz zatvorenog prostora na svjež zrak, opet mozaik kojemu nedostaje još nekoliko detalja. S jedne strane na hipodromu se odvija bogat program zaprega, dresure, dvoprega ili jahača, a s druge mnoštvo štandova s robom koja se i kod nas posljednjih godina sve više forsira pod nazivom starih obrta i rukotvorina. I zaista, od slatkiša spravljenih na stari način, preko aromatičnih sapuna od raznih vrsta mlijeka, pa do kovača ili prodavača konjske opreme. Sve je to skladno pomiješano i nije niti

nalik na Šabački vašar, koji svoje ekspozitive 1. i 2. svibnja dobije na Paliću, a u drugoj polovici istoga mjeseca i u Novome Sadu.

Ipak, ono što uvijek ostaje najdojmljivije na Sajmu stočarstva i ratarstva u Hódmezővásárhelyu svaka je obiteljska atmosfera. Djeci ili unucima zadovoljstvo i radost zagarantirano je programom, te stoga nije potrebno zalaziti niti u dublji opis emotivnog stanja njihovih roditelja, djedova ili baka. Usporedimo li to s nekom domaćom manifestacijom, možda se najslićnija atmosfera može doživjeti koncem rujna na »Berbanskim danima« u Hajdukovu. Tada, kao i u Hódmezővásárhelyu, skoro cijelo mjesto odvoji dan kada se doma ne kuha nego se tim čarima prepusti za tu prigodu napravljenim restaurantima na otvorenom. Samo, ukoliko sljedeće godine i namjeravate posjetiti Sajam, sigurno vam neće zgorega poslužiti savjet da novčarku pristojno napunite. Obična, oveća kobasica sa senfom (omiljeno jelo mnogih vojvođanskih vikend turista u Mađarskoj) staje oko 1.400 forinti (blizu 600 dinara), a gulaši, perkelti ili paprikaši i čitavih 1.700 i više forinti. Cijena piva, primjerice, kreće se od 400 do 600 forinti, što je dinarski ekvivalent od 150 do 225 dinara po boci ili velikoj plastičnoj čaši.

Z. R.

Prvi Hrvatski sabor i prvi vjerski sukobi u Hrvatsko-Ugarskom Kraljevstvu

Piše: dr. Zsombor Szabó

Za vrijeme vladavine Anžuvina stabilizirale su se političke, a shodno tome i gospodarske prilike. Prelazak na novčani sustav plaćanja poreza umjesto u naturi pogodio je razvoj gradova, naročito na području Slavonije i Srijema. Nakon čvrstog uključivanja dalmatinskih gradova u zajedničku kraljevinu i omogućavanja slobodne trgovine za njih, osobito je napredovao Zadar koji je dobio pravo prodaje soli s paških solana, ne samo u Hrvatskoj i Slavoniji nego su tom robom trgovali i u Italiji. Budući da su Anžuvinci slomili otpor hrvatskih veldostojnika, neki povjesničari u XIX. stoljeću smatrali su kako je time Hrvatska Kraljevina izgubila samostalnost.

HRVATI SU POBIJEĐENI ILI SU SE PRIDRUŽILI!?

Kralj Karlo I. (*I. Károly*) je pobjedom nad banom Mladenom Šubićem konačno čvrsto prigrlio vlast u svekolikoj Hrvatskoj (ne u Dalmaciji). »Odnos između hrvatskih i mađarskih velikaša bio je svakako dobar, što dokazuje i činjenica kako stoljećima nisu držali bitnim urediti pravne temelje zajednice u kojoj su živjeli. Bilo je tu dakako i pragmatičnosti, jer su povlaštene slojeve ugarskog i hrvatskog pučanstva (koji su u biti jedini uživali municipalna prava) povezivali zajednički interesi, kao i

službeni latinski jezik, pripadnost istoj Zapadnoj crkvi (koja je prije Francuske revolucije i nacionalnih pokreta bila glavna poveznica), obrana granica hrvatsko-ugarske države itd. Sve do prvih desetljeća XIX. stoljeća među hrvatskim plemstvom nije postojala jasno izražena težnja za odcjepljenjem od Ugarske, ili pak za stvaranjem samostalnog Hrvatskog Kraljevstva, što ukazuje na činjenicu da su Hrvati bili zadovoljni svojim javnopravnim (*jus publicum*) položajem«, konstatuje *Ladislav Heka*.¹ O tome dakle jesu li Hrvatska, Slavonija i Dalmacija osvojene (kako tvrde neki povjesničari s istočne strane Balkanskog poluotoka), ili su pak naznačeni dijelovi kraljevine (današnje Republike Hrvatske) dobrovoljno pridružene strane, bit će još govora kasnije.

PRVI STALEŠKI SABOR U HRVATSKOJ

Današnjom »popularnom političkom terminologijom naših prostora« mogli bismo reći kako su Hrvati uživali »suštinsku autonomiju«, suštinu je činila i samostalnost i u zakonodavnom odlučivanju (eventualno neke zakone su podnosili kralju za potvrdu). Mnogi povjesničari su osporili Pacta Conventu, dokument koji je navodno nastao u XII. stoljeću, u kojem 12 vodećih

¹ Ladislav Heka: Osam stoleća Hrvatsko-ugarske državne zajednice. Bába kiadó, Szeged-Subotica 2011. str.84.

hrvatskih plemićkih obitelji priznaju za svog legitimnog kralja *Kolomana* (*Kálmán*) i njegove buduće nasljednike. To se zove personalnom unijom dvaju kraljevstava. Danas je već ustanovljeno da je originalni izvor iz XII. stoljeća upitan, ali je drugi izvor iz XIV. stoljeća nastalo oko 1350-ih godina autentičan. Naime, u doba vladavine kralja *Ludovika I.* (*I. Lajos*) održan je prvi staleški zemaljski sabor, *congregati generalis*, na kojem je plemićka obitelj *Virević* zatražila da se i njima prizna isto pravo, kao »prvobitnim« obiteljima kojih je bilo 12 (*nobiles duodecim generationum Regni Croatiae*)², što znači ako nije sačuvan dokument, svakako je sačuvano sjećanje na njega, ili na neki »dogovor« između vodećih hrvatskih plemićkih obitelji i kralja *Kolomana*. Ovo je dokumentirao prvi Hrvatski sabor. Kasnije je zakonom utvrđeno da je hrvatski poglavar ban, koji vlast obnaša skupa sa Saborom kao zakonodavnim tijelom (tko ima volje neka tu »potčinjenost Hrvata« usporedi sa sadašnjim ustavnopravnim položajem Vojvodine).

PRVI VJERSKI SUKOBI U KRALJEVINI LUDOVICA I.

Po opisu kroničara, kralj *Ludovik I. je bio veliki vjer-*

² Sokcsevičs Dénes: Horvátország a 7. századtól napjainkig. Mundus Novus Könyvek, Budapest, 2011. str. 143.

Kralj Ludovik I. (Veliki) bez brade XIV. stoljeće

nik i pobožan čovjek. Među prvim njegovim vojnim pohodima bio je i rat s »litvanskim poganima«. Uz papin poticaj i dozvolu poveo je ratovanje protiv heretika u vlastitom kraljevstvu, tj. protiv bogumila u Bosni (u zapadnoj Europi zvali su se katari=grčki čisti, i u suštini je to bio antifeudalni pokret). U Bosnu je ušao s Balkanskog poluotoka, originalni antifeudalni stav se ublažio i najčešće je za južnoslavenske (prije svega bosanske) feudalce pružao ideološku i političku osnovu za borbu protiv katolicizma (latina). Lijep primjer za ovu konstataciju je tzv. Dušanov zakonik nastao 1349. godine i u kojem se kazuje kako »hristijanstvo treba da se očisti od latinske jeresi« i npr. u 6. članku propisuje »kako da se vraćaju koji su primili jeres latinski«. Naravno, kada se pokazala opasnost od Turaka, Stefan Dušan (grčki) car se »preko svojih izaslanika obratio papi Inocentiju VI. (1354.) i izrazio spremnost da ga prizna za vrhovnog poglavara krišćanske crkve«³.

³ Blagojević Miloš: Srbija Nemanjića i Hilandar. Biblioteke »Nastava istorije« Beograd, Novi Sad, 1998.

»Mirovne sveske« predstavljene u Novom Sadu

NOVI SAD – Dva zbornika »Mirovne sveske« – »Paralelni vrtovi« *Darije Žilić* iz Zagreba i »U srcu Europe« *Nadežde Radović* iz Beograda, predstavljeni su u ponedjeljak, 29. travnja, u Muzeju Vojvodine u Novom Sadu. O zbornicima je, osim autorica, govorila urednica *Shura Dumanić*, a moderator predstavljanja bio je *Tomislav Žigmanov*, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Osječki tamburaški festival u Somboru

SOMBOR – HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora bit će i ove godine domaćin dijela programa Međunarodnog festivala hrvatske tamburaške glazbe iz Osijeka. Ovaj 36. po redu festival održava se od 10. do 19. svibnja, a program u Somboru u Hrvatskom domu je sutra (subota, 11. svibnja) od 18 sati. Nastupit će pet orkestara iz Hrvatske i Vojvodine s ukupno oko 160 tamburaša.

Z. V.

Izložba »Preko granice« u ZKVH-u

SUBOTICA – U prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u srijedu, 15. svibnja, bit će otvorena izložba pod nazivom »Preko granice: hrvatski autori iz fonda Moderne galerije 'Likovni susret' Subotica«. Otvorenje je u 18 sati, a izložbu će otvoriti njezina autorica povjesničarka umjetnosti *Nela Tonković*.

Značajni umjetnici, poput *Ante Kuduza*, *Miroslava Šuteja*, *Zlatka Price*, *Mladena Galića* i drugih, zastupljeni su u fondu »Likovnog susreta« svojim vrhunskim ostvarenjima. U Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata bit će postavljena izložba koja osvjetljava ovaj dio zbirke »Likovnog susreta« i svjedoči o jakim kulturnim vezama između dviju sredina, koje su se manifestirale, između ostalog, i kroz prisutnost hrvatskih autora u fondu jedne galerije čija je primarna zadaća bila pratiti kretanja suvremene umjetnosti, bez obzira na geografsku i teritorijalnu podjelu nekadašnje države.

Papandopulo kvartet u Subotici i Beogradu

SUBOTICA – U organizaciji Udruge Electe i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u utorak, 14. svibnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće koncert će održati zagrebački kvartet saksofonista Papandopulo. Početak je u 20 sati, a ulaz je slobodan.

Papandopulo kvartet je nastupao na poznatim festivalima i značajnim glazbenim manifestacijama kao što su: Dubrovačke ljetne igre, Muzički biennale Zagreb, Glazbena tribina u Opatiji, Splitsko ljeto i Dani nove glazbe u Splitu, Echoraum u Beču te na koncertima u Budimpešti, Bardu, Zagrebu, Splitu, Zadru i mnogim drugim gradovima. Osobitu važnost Papandopulo kvartet pridaje promidžbi nove glazbe, osobito skladbama mladih hrvatskih i inozemnih autora, pa su tako praisveli djela *Mirele Ivičević*, *Frane Đurovića*, *Mattiasa Kranebittera*, *Dubravka Palanovića*, *Tene Borić* i drugih, a u pripremi su i nove praisvedbe, pri čemu ne zanemaruju ni glazbu minulih stoljeća. Sastav redovito surađuje sa Zagrebačkim kvartetom saksofona i pijanistom *Ivanom Batošem*. Članovi kvarteta bave se i pedagoškim radom pa predaju na glazbenim akademijama u Zagrebu, Sarajevu i Novom Sadu, glazbenim školama u Zagrebu, Splitu, Jastrebarskom i Samoboru, a djeluju i kao mentori-predavači na majstorskim radionicama u Hrvatskoj i inozemstvu. Zajedno su pokrenuli Školu saksofona u Jaski, iznimno uspješan međunarodni proljetni seminar za učenike i studente saksofona.

Dan kasnije, 15. svibnja, Papandopulo kvartet gostuje u Beogradu.

Ljetni programi HMI

ZAGREB – Hrvatska matica iseljenika za ljetno razdoblje priprema nekoliko škola, seminara i radionica. Sveučilišna škola hrvatskog jezika i kulture počinje 22. lipnja i traje do 19. srpnja, Mala škola hrvatskoga jezika i kulture bit će održana od 15. do 26. srpnja, a Ljetna škola hrvatskoga folklora planirana je u razdoblju od 1. do 10. kolovoza. Seminar »Stvaranje kazališta« je na programu od 13. do 21. srpnja, a program »Eco-heritage task force« planiran je za razdoblje od 15. kolovoza do 1. rujna. Radionica narodnih nošnji »Hrvatska etnoriznica« bit će održana od 18. do 28. srpnja. Više informacija na internetskoj stranici HMI – www.matis.hr

AKTIVNOSTI ZHB-A »TIN UJEVIĆ«

Dva zapažena kulturna događaja

Zajednica Hrvata Beograda »Tin Ujević«, uz pomoć beogradske općine Stari Grad, organizirala je krajem travnja dva zapažena kulturna događaja u glavnom gradu Srbije. Prvi od njih, književna večer spisateljice *Vesne Krmpotić*, održan je u kući »Đure Jakšića«, a uz rezultate svoje plodne književne aktivnosti autorica je pokazala i volju da osnaži suradnju s Hrvatima u Beogradu. Nakon knjige »Brdo iznad oblaka« predstavila je i svoju, nedavno u Zagrebu promoviranu, 108. knjigu »Majka Indija«.

Domaćin drugoga događaja – izložbe skulptura i make-ta »Patina očevine« *Damira Vrdoljaka Mandeta* bila je renomirana Ustanova kulture »Parobrod«. Interesiranje posjetitelja za izložbu bilo je veliko, a svakako najpoznatiji gost bio je bivši predsjednik Republike Srbije *Boris Tadić*. Osim pokazanog interesa za eksponate, bivši predsjednik je u ležernom razgovoru proveo čitava dva sata s autorom i organizatorom izložbe. Jedan od posjetitelja izložbe bio je i predsjednik SO Stari grad *Dejan Kovačević*, a predstavnicima ZHB-a »Tin Ujević«

Damir Vrdoljak Mandeta, Boris Tadić, ravnateljica »Parobroda« Milena Rajković, Stipe Ercegović, Borko Vrdoljak

razgovarali su s njime o pripremama delegacije SO Stari grad, koja će ovog ljeta otići u

uzvratni posjet Splitu i Starom Gradu na otoku Hvaru.

D. B. P.

USKRSNI KONCERT U SUBOTIČKOJ KATEDRALI

Bogat i sadržajan program

Prigodom 100. obljetnice rođenja prvog subotičkog biskupa mons. Matije Zvekanovića, 50. obljetnice osnutka sjemeništa i klasične gimnazije »Paulinum«, te 40 godina djelovanja mješovitog katedralnog zbora »Albe Vidaković«, u ponedjeljak, 29. travnja, u subotičkoj katedrali – bazilici održan je uskrsni koncert.

U bogatom i sadržajnom programu sudjelovali su katedralni zborovi »Albe Vidaković« i »Sveta Terezija«, dječji katedralni zbor »Zlatni klasovik«, sjemenišni dječjački zbor »Schola cantorum Paulinum«, te komorni zbor Instituta Ivan Antunović – »Collegium Musicum Catholicum«. Pjevače je na orguljama pratio mr. *Kornelije Vizin*, a cjelokupnim programom ravnao je *Miroslav Stantić*.

Koncert je vođen geslom prvog subotičkog biskupa Zvekanovića: »Omnia omnibus« – »Svima sve«. Stoga je na samom početku programa izvedena skladba *Milana Asića*, koji je uglazbio biskupovo geslo prigodom njegova ređenja. Dječji zbor izveo je skladbe Š. Marovića: »Vjerujem tebi« i »Uskrsna radost« fra *Ive Perana*.

Komorni zbor Collegium Musicum Catholicum predstavio se skladbama *Tomasa Cecchinia* »Exultate Deo«, *Benedetta Pellizzaria* »Christus factus est«, *Marca Frisina* »Anima Christi«, te *Wolfganga A. Mozarta* »Jubilare Deo«.

Sjemenišni zbor, pod ravnanjem rektora mons. Josipa Mioča, izveo je gre-

gorijansku skladbu »Ovo je dan što ga učini Gospodin«, »Jesu Salvator mundi« od *Menegalija*, te kanon »Surexit Christus«. Na orguljama ih je pratio prefekt sjemeništa vlč. *László Baranyi*.

Mještoviti katedralni zborovi izveli su još »Magnificat« *Albe Vidakovića*, te »O ifjuk, lanyok« *F. Liszta*.

Između nastupa pojedinih zborova orguljaš mr. *Kornelije Vizin* nastupio je s nekoliko solo točaka: »Nun danket alle Gott« *Sigfrida Karg-Elerta*, Andantino i Intermezzo iz Fantastičnih komada *Louisa Viernea*, te koralnim preludijem »Uskrsnu Isus doista« *Nikše Njirića*. Završna točka bila je Handlova »Alleluia« iz oratorija »Mesija«.

Na kraju programa brojnoj publici se obratio katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić*, zahvalivši sudionicima na uspješnom nastupu kojim su obilježili ove važne jubileje.

A. A.

SLIKARI »CROART« IZ SUBOTICE GOSTOVALI U VINKOVcima I OKOLICI

Humanost zaodjenuta koloritom

Proteklog vikenda, 3. i 4. svibnja, u Vinkovcima, Mirkovcima i Nuštru boravila je skupina umjetnika okupljena oko Hrvatske likovne udruge »CroArt« iz Subotice. Razlog je bila likovna kolonija s ciljem pomoći Udruzi osoba s invaliditetom »Bubamara« i Domu za psihički bolesne osobe u Nuštru. Umjetnici iz Vojvodine darovali su ovim institucijama dvanaestak slika, nastalih u dva dana ove jedinstvene kolonije. Slijedi aukcijska prodaja ovih radova, a prikupljena sredstva bit će donirana spomenutoj instituciji i udruzi.

Predsjednik HLU »CroArt« Josip Horvat pohvalio se da već godinama ima dobru suradnju s Vinkovcima i vinkovačkim gospodarstvenicima, a istaknuo je Zlatka Lamuta i Stjepana Jerinkića. Ova kolonija humanitarnog karaktera naišla je na oduševljenje slikara, pa su već dogovorili da se barem jedanput godišnje odazovu na poziv domaćina kako bi dali svoj prinos u humanitarne svrhe. Isto tako, pozvali su nadarene amatere »Bubamare« i nuštarskog Doma na likovne kolonije u Subotici i Somboru.

Tomislav Velić, predsjednik »Bubamare«, izrazio je iznimno zadovoljstvo gestom vojvođanskih umjetnika, što vidi kao pouzdan znak da još uvijek ima ljudi dobre volje i širokog srca, voljnih pomoći i u ovim recesijskim vremenima. Osim toga, udruga okuplja i ljude od duha, jer kada Bog na jednom mjestu uzme, na drugome nadoknadi, pa su posljednja dva dana druženja s istinskim umjetnicima dobro došli njihovim amaterima da učvrste volju za učenjem i dali nadahnuće za daljnje bavljenje likovnom umjetnošću.

Nenad Lučanin, ravnatelj Doma za psihički bolesne osobe u Nuštru, ustanove koja udomljava 270 osoba iz čitave Hrvatske, oduševljen je suradnjom s umjetnicima iz Subotice, koji su, evo, prvi puta u njihovoj ustanovi, ali ne i posljednji, a ovo dvodnevno druženje i darovi ovih nadarenih slikara bit će poticaj za još bolju i plodniju suradnju. Ponosan je da će njihove slike krasiti prostore njihove ustanove. Znak je to da humanost ne poznaje granice.

I za kraj, jedna zanimljiva stvar. Domaćini su gostima priredili prigodan program, a korisnik Doma u Nuštru Josip Pleš pohvalio se da se rado sjeća Subotice, gdje je radio kao medicinski tehničar u Gerontološkom centru, u Domu za njegu, a stanovao je u Ulici Jovana Cvijića, pa kad god čuje Balaševića, ožive uspomene iz Subotice.

S. Žebić

HGU »FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA«

Uspješni nastupi tamburaša u Varaždinu

Tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge »Festival bunjevački pisama« iz Subotice pod vodstvom prof. Mire Temunović gostovao je protekloga vikenda u Varaždinu i okolici, gdje je održao dva koncerta.

Prvi koncert održan je u mjestu Novi Marof udaljenom 12 kilometara od Varaždina gdje im domaćini bili klapa Marof.

Drugi koncert održan je sutradan u velebnj dvorani Hrvatskog narodnog kazališta u Varaždinu. Osim Subotičana, nastupili su i njihovi domaćini – tamburaši Centra

za tradicijsku kulturu Varaždin pod ravnanjem maestra Tibora Büna, te klapa Marof. Kruna večeri bio je skupni nastup sviju izvođača što je publika pljeskom nagradila. Ovaj je koncert bio humanitarnog karaktera a organizirao ga je Grad Varaždin.

U sklopu boravka, Subotičani su obišli znamenitosti baroknog Varaždina. Suradnja dvaju orkestra bit će nastavljena posjetom Varaždinaca Subotici, poručuju iz HGU »Festival bunjevački pisama«.

H. R.

BUNJEVAČKA NARODNA NOŠNJA (VIII. DIO)

Obuća, tkanine, vezovi

Piše: Kata Suknović, dipl. ing. za tekstilno inženjerstvo, tekstilno-strojarske struke

Bunjevke u svagdašnjoj nošnji od sefira, cica i piketa.
Iz zbirke HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta. Foto: Ivan Ivković Ivandekić

Zenska se obuća najprije nije razlikovala od muške, da bi kasnije Bunjevka obučala »šuške« s gornjim dijelom izrađenim od sukna i donjim od kože, koje nije nosila vani, zatim »papučke«, čiji je gornji dio bio izrađen o kože, kumaše ili svile ukrašene zlatnim vezom ili pamučnom niti, te »cipele« s petom. Čarape su se najprije plele ručno, da bi ih kasnije zamijenile tvorničke.

U 20. stoljeću Bunjevke oblače ruha šivena od tvorničkih tkanina: od »cica« – pamučne tkanine često tiskane s cvjetnim ili sičnim motivima. Od cica se šio leveš, suknja i keceljac, koji su se nosili za »poslendan«. Četrdesetih i pedesetih godina 20. stoljeća cica je također bio prisutan u izradi odjeće, ali su novi krojevi poprimili utjecaje tadašnje građanske mode, odnosno sada je bilo »ruvo« u obliku jednodijelne ženske haljine – »bekeša«. Također se u tvorničke tkanine ubraja i »sefir« – to je mekana gusta tkanina uzorkovana u osnovi

Ženske bunjevačke papučke, iz zbirke Petra Vojnića Purčara.
Foto: Ivan Ivković Ivandekić

s jednobojnim ili višebojnim nitima u obliku diskretnih pruga. Nadalje, tu je i »satin-ski parket (barhet)«, a to je tanja ili deblja pamučna tkanina koja s naličja ima iščesan rjeđi ili gušći vlaknasti pokrovac. Koristi se i »paja«, a to je tanka čoha, jednobojna ili na kvadratiće. Od nje su se najčešće izrađivale suknje koje su za zimskih dana služile kao podsuknje ispod svečanih suknjenih sukanja ili su se oblačile po kući. Također je kao tvornička tkanina prisutan i »pike (piket)«, to je pamučna tkanina, kojoj lice

pokazuje vrlo karakterističan mali ili nešto veći poseban uzorak koji se dobiva karakterističnim pike-vezom pri tkanju. To su većinom sitni i mali uzorci koji pokazuju manja udubljenja, valovite, uzdužne i poprečne, a ponekad i dijagonalne pruge. Bunjevci su najčešće koristili šarene, svjetlije nijanse pike tkanina.

Koristio se i »delin« (delen, franc. »de laine«, što znači »vuneno«), veoma lagana jednobojna ili tiskana vunena tkanina. Najčešće se koristila za marame (delinske marame).

Kroj je bio ono po čemu su se ruha poznala kao bunjevačka. Odjeću su činili: »leveši«, »suknje« i »keceljci«.

Bunjevačka se nošnja najčešće ukrašavala s četiri vrste veza: bijelim, zlatnim, svilenim i vezivanjem rojti. U »bijeli vez« se ubraja sve što se veze na platnu i bijelim, pamučnim koncem. Tu se ubrajaju: punjeni vez, prutke, lančani vez, šupljikasti, prid iglom, križići... U ovu skupinu spada i »šlingeraj«. Od odjevnih predmeta najčešće su se vezle košulje (njidra, rukavi i obašve), bijele suknje i keceljci. Također u bijeli vez spadaju i »probijanice«, kojima su se najčešće ukrašavali stolnjaci i posteljina.

Bunjevke u bijelom šlingu iz zbirke HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta. Foto: Vido Bagur

»Rasplit« je vez kojim su se ukrašavale skute.

»Zlatnim vezom« su se ukrašavale košulje, marame na glavu i marame na vrat, kapice, suknje, pregače i papučke. »Svilenim vezom« ukrašavale su se marame na vrat, marame na glavu, kapice i suknje od paje. »Rese (rojte)« su vez kojim su se najčešće ukrašavale marame.

BONOFEST 2013. U VUKOVARU

Sudjelovali izvođači i autori iz Vojvodine

VIS »Ritam vjere« iz Subotice

Pod geslom »Vjera je dar«, u Vukovaru je u subotu održan osmi po redu Festival duhovne glazbe »Bonofest«, na kojem su osim sudionika iz raznih krajeva Hrvatske te Njemačke, sudjelovali i vjernici iz Vojvodine. Ovogodišnji Bonofest započeo je radionicama na kojima su mladi izvođači mogli od iskusnih glazbenika i tekstopisaca naučiti neke tajne i pravi-

la u nastajanju dobre duhovne glazbe, te čuti iskustva onih koji su u tom »poslu« duži niz godina. Radionicu za pjevanje vodile su poznate glazbenice duhovne glazbe, sestre *Ivana* i *Marija Husar*. Kako skladati dobru glazbu, što svirati i kako svirati na misama, čuli su od glazbenih producenata *Gorana Kovačića* i *Saše Miočića*. A kako nastaju tekstovi, otkuda dolazi inspiraci-

ja i koja su njezina iskustva, govorila im je *Josipa Dević* iz Subotice.

U prvom dijelu namijenjenom mladim izvođačima koji su prošli natječaj sudjelovalo ih je deset. Među njima bili su i mladi pri VIS-u »Ritam vjere« iz Subotice, a pri ZS »Ruah« iz Đakova nastupila je i Subotičanka *Anamarija Skenderović*, studentica prve godine teologije u Đakovu.

Najbolji od sudionika ovoga dijela programa ostvarili su pravo na sudjelovanje u finalnoj večeri festivala iduće godine. Po ocjeni stručnog žirija najbolje pjesme bile su u izvedbi VIS-a »Damjan« iz Vukovara, te *Dajane Blažević*.

Glavna festivalska večer pružila je publici 15 novih pjesama, a nastupili su poznati pjevači duhovne glazbe poput *Antonia Tkaleca*, *Adrijane Baković*, *Ive Šeparovića*, *Čede Antolića*, *Željke Marinović* koja je pjevala tekst Josipe Dević. A vrhunac večeri bile su Ivana i Marija Husar, te *Nina Badrić* s pjesmom »Tvoje ime«.

Kako bi festival prošao u najboljem redu pobrinuo se organizacijski odbor na čelu s paterom *Ivicom Jagodićem*.

A. S.

EKOLOŠKI KVIZ »LIJEP NAŠA 2013.«

Šesto mjesto za subotičke gimnazijalce

Učenci hrvatskih odjela subotičke Gimnazije »Svetozar Marković« osvojili su, među 17 srednjih škola, zapaženo šesto mjesto na Ekološkom kvizu »Lijepa naša 2013.« održanom od 22. do 24. travnja u Starigradu – Paklenici, piše portal programa na hrvatskom jeziku Radio Subotice.

Riječ je o najvećem natjecanju mladih iz ekologije, koje 21 godinu za redom organizira Udruga »Lijepa naša«. Natjecanje se provodi na državnoj i svehrvatskoj razini, odnosno za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj,

kao i hrvatske škole, odnosno odjele iz zemalja u okruženju. Svaku školu predstavlja četveročlana ekipa sastavljena od učenika viših razreda osnovne, odnosno od I. do IV. razreda srednje škole. Vojvodinu su ove godine predstavljali učenici osnovne škole iz Tavankuta, Vajske i Bačkog Monoštora, kao i ekipa subotičke Gimnazije, koja već petu godinu sudjeluje na ovome natjecanju.

Natjecanje se najprije sastoji od pisanog dijela, na kojem su subotički gimnazijalci morali pokazati znanje iz nekoliko predmeta – Prirode,

Biologije, Kemije, Geografije i Vjeronauka.

»Budući da se gimnazijski program u Republici Hrvatskoj znatno razlikuje od našeg, nikada nismo ni očekivali puno bodova na testu, međutim, ove smo godine osvojili 14 bodova u pisanom dijelu natjecanja, što je za nas jako dobro i bio sam vrlo iznenađen da smo, konačnim zbrajanjem bodova, zauzeli značajno 6. mjesto«, kaže mentor učenika iz Subotice, profesor geografije *Zoran Nagel*.

Drugi dio natjecanja bila je PowerPoint prezentacija

teme pod motom »Istražili smo – uradili smo – predložimo«. Subotički gimnazijalci (*Martin Sudarević*, *Gordana Cvijin*, *Ivan Čavrgov* i *Josip Jaramazović*) prezentirali su rad na temu »Očuvanje tradicijske obuče«, za koju su jedini dobili maksimalnih 30 bodova. Tako su bunjevačke papuče i zvečke svrstane među tri najbolja srednjoškolska projekta, a prezentacija ovoga rada može se pogledati na internetskoj stranici Udruge »Lijepa naša«: www.lijepa-nasa.hr.

H. R.

MEDITACIJA

Bogatstvo poruke sedme vazmene nedjelje

Piše: Ana Hodak

Kako je bogata poruka za život riječ Božja koju pred nas stavlja liturgija sedme vazmene nedjelje. S jedne strane imamo tekst iz Djela apostolskih koji govori o stradanju prvomučenika Stjepana (Dj 7, 55-60), a s druge strane imamo Isusovu oproštajnu molitvu (Iv 17, 20-26). I jedan i drugi svetopisamski odlomak jasno nas upućuju u zadatke kršćanskog načina života.

PRIMJER SV. STJEPANA

Izvještaj o stradanju sv. Stjepana vrlo je kratak, ali jezgrovit. Nema opisa i detalja, ali saznajemo dvije ključne stvari: sv. Stjepan se duboko pouzda u Isusa i oprašta onima koji ga kamenuju. On na kraju svoga života zna da mučeništvo koje podnosi za Isusa neće biti uzaludno. I kao što je Isus s križa molio Oca da primi njegov Duh, Stjepan umirući to isto moli Isusa. Žrtvujući svoj život za Krista on postaje primjer i uzor vjernika koji ljubi svog Boga, ako je potrebno i po cijenu života. Takav nas primjer tjera da zastanemo i zamislimo se nad samima sobom i našim odno-

su prema Kristu. Dogodi se često da zbog sitnih neugodnosti postupimo kao Petar koji je zanijekao Isusa. Zatajimo da smo njegovi nasljedovatelji jer nam se čini da je tako lakše i prijatnije. A sv. Stjepan i mnoštvo drugih mučenika iz povijesti Crkve svjedoče upravo suprotno – pravi kršćanin Isusa nikada neće zatajiti. Pa i sam Isus je rekao: »Tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga.« (Mt 10, 39) Nama svakako, u današnje vrijeme, ne prijeti smrt ako priznamo da smo Isusovi učenici. Ali, znaju se dogoditi neke manje neugodnosti, podsmijeh, čudan pogled... U usporedbi sa Stjepanovom žrtvom to nije ništa, ali ako hrabro priznajemo da smo Isusovi učenici i pritom prihvatimo sve te sitne neugodne događaje, u Isusovim očima to će vrijediti mnogo.

Sv. Stjepan nam pruža još jedan primjer. On poput Isusa moli za one koji mu oduzimaju život: »Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh.« (Dj 7, 60) Tu se vidi da je on uistinu razumio Kristovu poruku i da je postao pravi Kristov nasljedovatelj. On oprašta svojim najvećim neprijateljima i opet nas navodi na promišljanje nad svojim postupcima. Kako se često pretvaramo u zlopamtila, kako nam je teško oprostiti kada netko dirne u naš ponos. I tada padamo na ispitu, jer se među mnoštvom onih koji jasno kažu da nisu Kristovi nasljedovatelji mi mnogo ne razlikujemo. A Isus kaže: »Vi ste svjetlost svijeta.« (Mt 5, 14) Jesmo li, ako se u ovom svijetu na-

razlikujemo mnogo od ostalih? Kako bismo uistinu bili svjetlost svijeta možda prvi korak može biti da počnemo praštati.

ISUSOVA MOLITVA ZA JEDINSTVO

Isusova molitva, koju nam donosi evanđelje sedme vazmene nedjelje, zapravo je njegov oproštaj od učenika pred muku i smrt. Opraštajući se od svojih učenika, on u obliku molitve iznosi ono što mu je najviše na srcu – jedinstvo onih koji ostaju u svijetu. Ova prekrasna molitva stapa u jedno sve slike koje opisuju jedinstvo Isusa i njegovih učenika: tu ponovno pred oči dolazi slika dobrog pastira koji daje svoj život za svoje ovce, ili slika trsa koji nosi mladice. Isus molitvom snažno naglašava potrebu jedinstva učenika i tako o Crkvi izriče ono najvažnije što se može reći. Osobito odzvanja ju njegove riječi: »Ne molim samo za ove nego i za one koji će na njihovu riječ vjero-

vati u mene.« (Iv 17, 20) To jedinstvo je otajstvene naravi. Uzor i izvor mu je jedinstvo Oca i Sina, a može se ostvariti jedino kroz molitvu.

Već nam Novi zavjet svjedoči da je jedinstvo među Kristovim učenicima uvijek bilo na kušnji. A ni do danas se stvari nisu promijenile. Svjedoci smo kako razni sukobi i ljudske slabosti narušavaju jedinstvo naših župnih zajednica. To ranjava Kristovo tijelo – Crkvu. Međutim, najbolnije nejedinstvo je ono nastalo u prošlosti kada su se kršćanske crkve razdvojile. Nejedinstvo u našim župnim zajednicama možemo pobijediti zauzetošću, molitvom i življenjem kršćanskih vrlina. Ali, nejedinstvo među crkvama, opterećeno događajima iz povijesti, nije tako lako pobijediti. Iako su do sada bili slabi rezultati na planu međusobnog zbližavanja crkava, to nas ne smije obeshrabriti. Pozvani smo na žarku molitvu za jedinstvo kršćana kako bi dali vlastiti doprinos ekumenskim nastojanjima.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 10. do 16. svibnja

10. SVIBNJA 1897.

Otvorena je subotička Opća bolnica »Marija Valerija«. Podignuta je u jugoistočnom dijelu grada, na površini od 7,5 jutara. Činio ju je kompleks od 12 zgrada (paviljona) s pratećim objektima. Početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća pokraj nje je podignuta zgrada sadašnje Bolnice, mahom sredstvima samodoprinosu Subotičana.

10. SVIBNJA 1999.

U 23,15 sati zrakoplovi NATO-a raketirali su repetitor u Crvenom selu. Premda je antenski stup izdržao udar, svi sustavi su potpuno uništeni. Prateće zgrade su, također, onesposobljene. Šteta je velika – kako mjerljiva, tako i ona nemjerljiva.

11. SVIBNJA 1861.

Prema odluci proširene sjednice Gradskog vijeća Subotice, članovima vijeća i činovnicima zabranjeno je da financijskoj policiji i vojsci pomažu u nasilnom ubiranju poreza. Grad je, naime, odbio plaćati porez budući da mu je država za opskrbu Bolnice i vojnih postrojbi dugovala mnogo više novca nego što je potraživala.

11. SVIBNJA 1934.

Objavljena je knjiga spisatelja, publicista i nakladnika Jose Šokčića »Subotica pre i posle oslobođenja«. U njoj je na dokumentiran, ali i živ, reporterski način, prikazana povijest grada od najstarijih vremena. Događaji uoči I. svjetskog rata, te 1918. zaključno s 1933. dani su

posebno iscrpno i kronološkim redoslijedom.

12. SVIBNJA 1690.

Zapovjednik utvrde Segedin, ujedno i pogranične oblasti u Potisju, general *D. Nechem*, službenim je spisom potvrdio vojne zasluge trojice kapetana – *Duje Markovića*, *Luke Sučića* i *Đure Vidakovića*, koje su stekli u četiri minule godine rata protiv Osmanlija. Potrebno je spomenuti kako su bili među predvodnicima seobe bunjevačkih Hrvata u Bačku potkraj osamdesetih godina XVII. stoljeća.

12. SVIBNJA 1959.

Umro je spisatelj i sakupljač bunjevačkih narodnih umotvorina *Ive Prčić*, stariji. Osim triju zbirki kraćih pripovijesti, crtica i legendi, zatim djela »Subotica i Bunjevci« i »Bunjevački narodni običaji«, tiskano je njegovo najznačajnije djelo »Bunjevačke narodne pisme« (1939.). Ova knjiga, u proširenom obliku i redakciji prof. *Bele Gabrića*, objavljena je 1971. godine.

13. SVIBNJA 1914.

Rođen je *Jovan Mikić*, asistent Više ekonomsko-komercijalne škole u Beogradu, višestruki jugoslavenski i balkanski prvak u lakoj atletici, publicist, književnik i zapovjednik »Subotičkog partizanskog odreda«. Poginuo je u noći između 10. i 11. listopada 1944. u borbama za oslobođenje Subotice.

14. SVIBNJA 1754.

Vijećnici Magistrata i Izabrane općine Svete Marije

(Subotice), na zajedničkoj su sjednici odlučili da se Trinitariju daruje četiri forinte radi otkupa naših ljudi iz turskog zarobljeništva. Petnaest forinti je isplaćeno za popravak satnog mehanizma na tornju Gradske kuće.

14. SVIBNJA 1944.

U 54. godini života, u subotičkoj Gradskoj bolnici umro je *Lazar Stipić*, publicist i nakladnik, do okupacije ravnatelj Gradske knjižnice. Već u studentskoj dobi surađuje u bečkim i peštanskim, ali i subotičkim listovima i časopisima. Bio je pokretač, vlasnik i urednik više novina i književnog lista Glas. Autor je dviju zbirki pjesama, jednog kazališnog komada i više rasprava.

15. SVIBNJA 1691.

Grof *Leopold Herstein* izdao je pismeno uvjerenje da su bački kapetani *Đuro Vidaković* i *Luka Sučić*, u Srijemskoj županiji, te u okolicama Beograda i Temišvara, nanijeli teške gubitke i poraze turskim postrojbama. Štoviše, zarobili su i pogubili i jednog turskog pašu.

15. SVIBNJA 1750.

Na toranj prve Gradske kuće, koja je bila je bila na mjestu današnje – postavljen je sat.

15. SVIBNJA 1859.

Rođen je *Pavao Kujundžić*, svećenik i kulturni djelatnik, pokretač Bunjevačko-šokačke Danice. Okupljao je sve rodoljubljem zadojene kulturne poslenike Bačke. Gorljivo se bori za uvođenje

materinskog jezika u škole. Umro je 10. listopada 1915.

15. SVIBNJA 1948.

Rođen je *Slavko Matković*, istaknuti pjesnik srednje generacije poratnog »Subotičkog književnog kruga«, prozaist, multimedijalni umjetnik i djelatnik subotičke Gradske knjižnice. Bio je zagovornik avangardnih stremljenja i osnivač umjetničke grupe »Bosch + Bosch«. Objavio je desetak knjiga pjesama i grafičkih svezaka. Bio je vrsni prevoditelj s mađarskog jezika. Umro je prerano, u punoj stvaralačkoj zrelosti, 2. studenoga 1994. godine.

16. SVIBNJA 1744.

Zbog ponovljenog pograničnog incidenta, subotičke su vlasti podnijele tužbu protiv segedinskih pustahija koje su teško pretukle šestoricu čobana, zaprijetivši »da će im kosti slomiti, ako im još jednom dopadnu šaka«. Iz ovog samo naizgled banalnog sukoba izrodio se dugotrajni spor, okončan tek kada je kraljica naredila da se sporni teritorij podijeli između dvaju gradova, što je učinjeno 1748. godine.

16. SVIBNJA 1944.

Naredbom okupacijskih vlasti u Subotici započinje masovni izgon Židova iz njihovih stanova i kuća, u geto pored teretne željezničke postaje i carine. Nekoliko tjedana kasnije tri i pol do četiri tisuće Židova deportirano je iz geta u njemačke koncentracijske logore, gdje su većinom ubijeni ili su pomrli.

ŠTO VOLITE KUhati, PODIJELITE S NAMA!

I danas kao nekad – ručak u podne

Nedeljka Šarčević, umirovljenica, mada po redovima koji slijeđe to ne bismo rekli. Primila nas je u svome lijepo uređenom stanu u središtu grada, iz kojeg se pruža prelijep pogled na Gradsku kuću. Odmah se da primijetiti kako ovdje živi umjetnička duša, ne samo po slikama koje su vrlo pažljivo i pomno posložene na zidovima stana, nego i po mnogim drugim detaljima koji privlače pozornost posjetitelja. Sve je u savršenom redu, baš kao i naša domaćica.

Nedeljkina priča počinje odrastanjem na Paliću, sjećanjima na prekrasnu vilu u kojoj je odrasla, dvije ogromne čipkaste terase, kapiju od kovanog gvožđa, živu ogradu, mnoštvo cvijeća, jablanova, vrtne kugle... Sve nam to priča u jednom dahu, s oduševljenjem i sjetom.

PJESME I KNJIGE

»Nakon Drugog svjetskog rata došli su kolonisti. Tamo gdje smo mi stanovali ostalo je mnogo slobodnih kuća, koje je općina dodijelila kolonistima. Odrasla sam među njima, igrala se s njima, te smo i dan-danas mi djeca ostali u kontaktu. Zbog svega ovoga želim reći kako se kod nas govorila ikavica, ekavica i ijekavica. Jednom riječju imala sam divno djetinjstvo.«

»U to neko moje vrijeme odrastanja nizale su se pjesme, pjesma do pjesme, na listićima. To se tada zvalo 'vrapci', ili kratke pjesmice. Te su pjesme sadržavale karakteristike neke osobe, neke smiješne stvari i tome

slično. To je meni bilo neko prvo pisanje. Takve su se pjesmice razmjenjivale i među simpatijama. Za djecu sam počela pisati kad su mi se rodile kćerke. Međutim, dugo je vremena prošlo, nekih pet ili deset godina kada sam ja to počela zapisivati.«

Nedeljkine pjesme i knjige doživjele su svjetlost dana, vrlo uspješnu, a sve zbog djece i za djecu. Da napomenemo kako je Nedeljka baka dvoje unuka, *Danila* i *Luke*, odličnih učenika Osnovne škole »Matko Vuković«. Danilu je 14 godina, Luka ima 10 godina. Za Danila kaže kako je dobar karatist, da ima mogo medalja, dok je Luka dobar nogometaš, igra u Bačkoj.

U opuštenoj i ugodnoj atmosferi okruženi smo njezinim knjigama, pjesmama, ilustracijama, nekim budućim projektima. Pokazuje nam primjerak lektire za IV. razred na rumunjskom jeziku, gdje su joj prevedene tri pjesme. Sudionica je mnogih pjesničkih događanja, nagrađivana je. Bila je predsjednica mnogih pjesničkih organizacija... Sudionica je 55. Zmajevih igara, festivala u Bijeljini i gdje sve ne.

Zanima nas prva objavljena knjiga, kako je do toga došlo. »Prvu knjigu sam izdala 1995. godine. Samoinicijativno sam je izdala, nitko mi nije pomogao, znala sam kako treba sadržavati ilustracije, tako da sam se i za to postara-

la. Druga knjiga, 'Disnotor i prelo', doživjela je dva izdanja. Objavljena je uz potporu 'Hrvatske čitaonice' i još nekih sponzora. Na 'Prvom književnom prelu' bila je promovirana moja knjiga 'Zimske mirakule'. »Kako je moj suprug odrastao na Hrvatskom Majuru, na salašu, za mene je to bilo nešto novo i neobično. Slušala sam samo kroz priče o salašima. Moje odrastanje je bilo posve drugačije. Njihov je salaš bio jedan od najstarijih, mnoge generacije su tamo rođene, tako da postoji i Šarčev šor. I tako nekako u meni su se taložile sve te slike, priče, sve sam ja to upijala. Jednu večer, sjećam se 1985. godine, suprug mi je rekao kako će biti disnotor. Obično smo za Novu godinu, drugi dan pravili disnotor. Ta jedna jedina rečenica, tako obična, na koju ne biste ni obratili pozornost, pokrenula je lavinu i ja sam počela pisati. Sve se dogodilo u jednom dahu, za pola sata sam napisala knjigu i poslije toga više nikada nisam pisala o običajima. Knjiga je slučajno ugledala svjetlost dana zahvaljujući Katarini Čeliković.«

SLIKARSKE I SLAMARKE KOLONIJE

Kako je počelo slikanje i bavljenje likovnom umjetnošću, kad je spoznala da se umije i time baviti? Skromna je Nedeljka u svojoj priči.

»Ni sama ne znam kako, čuli su kako mi imamo salaš, da je prazan, no mi smo ga održavali. U to vrijeme *Stipan Šabić* je bio voditelj likovne

Piše i uređuje: Branka Dulić

**DIJELIMO S VAMA DANAŠNJI
RECEPT SA SLIKOM!****LISTIĆI****Potrebni sastojci:**

1 jaje
1 ½ žličica šećera
malo soli
malo vode
brašno da zahvati
ulje za prženje

za posipati:

prah šećer
vanilin šećer

Priprema:

Od sastojaka zamijesiti tijesto, kao za rezance.

Upotrijebiti aparat za pravljenje tijesta i napraviti trake. Rezačem za tijesto praviti trake željene širine i dužine. Kada je pripravljeno, u vrelo ulje spustiti određenu količinu tijesta, jednom okrenuti i izvaditi na papirnati ubrus. Poslije ih premjestiti u željenu zdjelu, posuti prah šećerom i vanilin šećerom.

kolonije. Tada sam ga prvi puta upoznala. Pitali su me bi li mogli na salašu održati koloniju. Naravno, bili su dobrodošli. Drugi puta kolonija je bila opet kod nas, na Paliću. U to vrijeme nisam znala za 'Bunjevačko kolo', nije se o tome na Paliću pričalo, spominjalo. Pozvali su me da budem članica, da se i ja okušam u slikarstvu. Uključila sam se. Tako sam nekako igrom slučaja ubrzo postala

zamjenica, a posljednje tri godine sam vodila likovni odjel pri 'Bunjevačkom kolu'. Više sam se trudila raditi, u smislu pomoći organizaciji. Ne držim sebe velikom slikarkom. Predala sam dužnost zamjeniku, no i dalje ću pomagati. Budući da je kolonija u sklopu 'Dužijance', i dalje radim za 'Dužijancu'. Moja zaduženja su štandovi, izlozi i risari. Ako mogu pomoći rado ću to učiniti.

Osoba sam koja voli drugima pomoći. Dajem svoj doprinos koliko je u mojoj moći. Kad je Prelo, i tu dajem svoj doprinos.«

Nedeljkino preseljenje u Suboticu, posebice odlazak u Tavankut, susret sa slamom, slamarkama, bio je susret i s ekavicom.

Da, Nedeljka se okušala i u slamarstvu, izradi slika u tehnici slame.

»Što se tiče slame, bila sam na nekoj maloj izložbi i tamo sam 70-ih godina upoznala Maru Ivković Ivandekić. U to vrijeme nije bilo mnogo slika. Prišla mi je i pitala me sviđa li mi se. Ona je bila moja prva učiteljica, dala mi je šaku slame i tako sam krenula. Sjećam se, sliku koju sam izradila dala sam uokviriti kod Franzera. Teta Mara mi je rekla, kad napraviš donesi, prošlo je vjerovali ili ne 25 godina od tog vremena. Jozefinu sam upoznala na 'Bunjevačkom prelu', jer sam imala želju vidjeti što je to. Dotaknuli smo se priče o slami, ispričala sam joj kako sam napravila sliku prije 25 godina, kako je nisam odnijela teta Mari da je vidi. Slamom

se bavim od 1995. godine i sve do sada. Mojih slika ima svugdje. Ponosna sam na sliku u Vatikanu. Sudionica sam tavankutske Kolonije naive u tehnici slame.«

SVAKODNEVNO KUHANJE

Pomislili smo kako Nedeljka od svih navedenih obveza, hobija, želje za bavljenjem mnogim stvarima, nema vremena za kuhanje. No, naša tvrdnja ne stoji. »Ja svaki dan kuham. Vjerojatno tu ima utjecaja patrijarhalno odrastanje. Mama je bila kućanica. Nedjeljom se znalo, ručak u podne, ali znalo se i kad su doručak, ručak i večera. Kod mene je danas isto tako, ručak u podne. Nisam neki poseban kuhar, gledam da je hrana zdrava i volim kuhati raznovrsno. Juhe mora biti. Tjesteninu sama pravim, slastice također. Običavali smo, dok su mi roditelji bili živi, odlaziti svake nedjelje na Palić, na kolače. Moj muž je obožavao ukiselu tijesto. Nije mogla proći nedjelja da se ne prave kolači. Otići u slastičarnu nije nikako bilo isto, niti se to razmatralo.«

POLIKLINIKA

Jeļene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

BAROMETAR CIJENA NA SUBOTIČKOM BUVLJAKU

GARDEROBA I RAZNO

ŽENSKA GARDEROBA

JAKNE - 2.000 - 12.000
 DŽINS JAKNE - 1.500-3.000
 TRAPERICE - 400 - 1.200
 HLADJE - 1.000 - 2.000
 KOŠULJE - 500-1.000
 SPORTSKE TRENERICE - 1.500 - 2.500
 HALUZE (DUGI RUKAVI) OD DONJAČIH
 PROTOVIBLAČA (ŠIVENI) - 1.400-1.800
 HALUZE (KRATKI RUKAVI) OD
 DONJAČIH PROTOVIBLAČA (ŠIVENI) - 150 - 200
 CIPELE - 400-1.000
 TENISICE - 400-1.000
 ČARAPKE - 50 - 100
 ODJELE - 5.000 - 10.000

ŽENSKA GARDEROBA

JAKNE - 1.500 - 4.000
 DŽINS JAKNE - 1.500-3.000
 HANJULI - 1.200-2.000
 HALUZE - 500-1.000
 TRENERICE - 1.000-1.500
 HLADJE - 1.000-1.500
 TRAPERICE - 400-1.500
 DONJI VEŠ - 100-300
 PLOČANE - 400-1.000
 SPRAVKE - 700-1.000
 BUDENJANIL - 1.000-2.000
 PIRPICE - 400-1.500
 KOŠULJE - 400-1.500
 MARAME - 500 - 700
 ČARAPKE - 50-200
 KUPČI KOŠTAMI - 400-1.200
 TUNICE - 500 - 3.500
 KAKŠICE - 200-1.000
 SATOVI - 100 - 15.000
 PARETI - 1.000-7.000

DJEŠJA GARDEROBA I ISPAČKE

TRENERICE - 1.000-1.200
 HLADJE - 500-800
 DUKSEVI - 500-800
 TRAPERICE - 400-1.500
 HALUZE - 1.200-1.500
 JAKNE - 1.500-2.000
 BUDENJANIL - 700-1.000
 ČARAPKE - 50-100
 DJEŠJI ELEKTRONI MOTOR - 5.500 - 8.500
 DJEŠJI ELEKTRONI AUTOMOBILI - 500-25.000
 PLASTIČNI MOTORI, KOLAČICE, BUKLE - 400 - 4.500

RAZNO

KOSULICE - 3.500 - 20.000
 MOTOKULTIVATORI - 35.000 - 100.000
 FREZ - 100.000-150.000
 DUGLO ZA VEŠ - 700-800
 DUGLO ZA PEGLANJE - 700-1.500
 SINKOVANJE - 400-4.500
 PROSTORNI ZA KUPANJE - 350 - 1.000
 MREŽE ZA KUHINJE - 140-150-250
 ČIŠĆENJA ZA POLJANJE BAŠTE
 SA SVOIM PROJEKTOVIMA - 400-1.700
 MOBILNI TELEFONI - 1.200-30.000
 ANTENE - 400-1.800
 EMULIRANO POSUDE - 1.500 - 2.000
 POSUDE KERAMIKA - 700 - 1.500
 ŠARŽA PONDIA PLASTIČNOG POSUDA - 50 - 1.000
 PLASTIČNE - 400-800
 ŠEŠERJIVE - 300-450
 ALAT ZA POLJSKE RADNICE - 500 - 950
 ŽICA ZA OGRABIVANJE PLACETA - 110 - 150
 MERCEDES DRIVEN - 2.100-7.000
 MERCEDES ALUMINIJSKE - 1.500 - 10.000
 ROŠTILJ - 1.200-3.000
 KOTLOVI - 700-1.500
 KOMPLETI STAKLENIH ČAJA - 200-450

ZELENA TRŽNICA

ARTIKLI	KOL.	CIJENA	ARTIKLI	KOL.	CIJENA
ALUNE	750 g	150	GRAN	kg	350
ALENA PAPRIKA	kg	800	PATLOČAN	kg	250
BADEN-OŠČEN	kg	1000	PRAZILUK	kg	150
BANANA	kg	120	PERŠIN	kg	110
ČEŠNJAK	kg	250	REKA	kg	120
BUTIRA	kg	70	ROKOTICE-REKA	kg	20
BRUKOLI	kg	220	TRAVICE	kg	160
CELEK-KOREN	kg	70	ZELENA SALATA	kg	40
ČINI LUK	kg	80	VEGETA	kg	140
CRVENA PAPRIKA	kg	350	ULJE	kg	120
CIVUDE	kg	180	TJESTENINE	kg	150
JAGODI	kg	70	RISA-GRICE	kg	140
JAGODE	kg	220	RISA-LIGALJE	kg	270
JAJA	kg	11	RISA-OSLUČ	kg	350
ČIJEČAČA	kg	200	RISA-OSLUČ FILETI	kg	500
KELEBABA	kg	80	RISA-ŠARJAN	kg	400
KVI	kg	180	RISA-SUŠA	kg	300
KRASTJAC	kg	150	RISA-SUŠ	kg	300
KRUMPIR	kg	80	RISA-SOM FILETI	kg	300
KOLNPR MLADI	kg	150	RISA-ŠTOJA	kg	300
KRUŠKA	kg	270	RISA-TARŠIN	kg	300
KUPUS	kg	70	RISA-TUSTOLOSK	kg	300
LIMUN	kg	180	RISA-OŠČENJA	kg	250
MEĐ	kg	450	ŽIVINA-PATVA	kg	400
MLADI LUK	kg	20	ŽIVINA-PLEČAČIGERICA	kg	450
MLAK	kg	500	ŽIVINA-PLEČA KOSBICA	kg	550
MLJEVENI PIRN	kg	600	ŽIVINA-PLEČA KOLA	kg	300
MARANČA	kg	120	ŽIVINA-PLEČA LESA	kg	130
ORAS-OŠČEN	kg	1000	ŽIVINA-PLEČE BUELO MEŠO	kg	440
PAPRIKA	kg	400	ŽIVINA-PLEČI BATAK	kg	370
PAPRIKA-LUTJA	kg	30	ŽIVINA-PLEČI ŽELJONAC	kg	350
RAUČKA	kg	200			
SUNO GRADJE	kg	30			
MRKVA	kg	70			
SPINAC	kg	200			
GLJIVE	kg	200			

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Vršalica

O bilaze poljoprivrednici ovih dana svoje njive, gledaju kakvo je žito i pitaju se kakvom li se rodu mogu nadati, kada u srpnju kombajnima uđu u atar. Nećemo ovoga puta o cijeni, o vječitoj priči o tomu kako se ne isplati, a mora sijati, već o tomu kako skinuti rod s plodnih oranica. Nije to danas neki veliki problem, jer moćni kombajni koji više podsjećaju na svemirski brod nego li na poljoprivrednu mehanizaciju taj posao odrade brzo i lako. A sijalo se i kosilo i kada nije bilo kombajna, kada se radilo vršalicom, a opet se sve stizalo i to na vrijeme.

RUČNA KOSIDBA

Fotografija vršalice s radnicima koja mi je privukla pozornost snimljena je polovicom prošlog stoljeća i to na salašu Paštrovića u ataru između Bezdanskog puta i Nenadića. Danas više nema tog salaša, nema ni vršalica, već je ostalo samo sjećanje na to kako se nekada i na ovoj plodnoj zemlji težački radilo i mučilo, a opet se sve stizalo.

Kosilo se žito tada ručno,

kosama. Bio je to težak i naporan posao, a četiri kosarice nisu mogla za dan pokositi jutro žita. Muškarci su kosili, a ženska je čeljad išla iza svakog kosca i pokošeno žito sakupljala kosakom u snopove, koji su se vezivali užadima. Snopovi su se na njivi sadijevali u krstine, potom zaprežnim kolima vozili kući u dvorište domaćina. Snopovi su se na guvnu sadijevali u kamaru i onda se čekao red na vršalicu. Vršalica je bilo tek nekoliko, pa se nekada i tjedan dana čekalo na vršidbu žita. Za to se vrijeme dobro pazilo na kamare žita, da se ne bi zapalile, a za svaki slučaj uvijek kada je neovršeno žito bilo na guvnu stajalo je po nekoliko buradi s vodom. Događalo se da padne i kiša, da žito pokisne, pa se vršidba odlagala dok se žito ne osuši.

MOBA

Kada domaćin stigne na red da i kod njega dođe vršalica, na guvnu se okupi i više od 20 čeljadi, onih koje gazda vršalice vodi sa sobom i onih koji su došli na mobu, a takvih je bilo više. Sakupiti mobu

nije bio nikakav problem, jer je tada bilo normalno da domaćini i njihova čeljad iz kuće pomažu jedni drugima. Nadničari koje je angažirao vlasnik vršalice nisu danima odlazili kućama, a uz vršalicu su i noćivali. Dolazak vršalice bio je poseban doživljaj za djecu, koju je ona posebice privlačila, ta gužva i užurbani rad, ali i taj čudesan stroj. Sama vršalica je remenima bila povezana za traktor koji ju je pokretao. Snopovi žita ubacivali su se u vršalicu na njenom vrhu, na takozvanom trešu. Snoplje je prihvaćala žena koja ih je razvezivala, dodavala muškom čeljadetu koji je snop ubacivao u treš. Na jednu stranu odvajala se slama, na drugu pljeva i na treću žito. Slama, koja je bila rasuta, sakupljala se i sadijevala u kamare. Pljeva se sakupljala i nosila u posebnu šupu, »plivaruk«, u kojoj se čuvala. Od pljeve se pravila hrana za stoku, takozvana sečka u koju se osim pljeve dodavao prekrupljeni kukuruz i mekinje. To se kvasilo i koristilo kao stočna hrana za krave i konje. Žito se džakovima nosilo na tavane i ambare gdje se čuvalo. Već ovisno o tome koliko je bilo žita ono se i prodavalo, a ako ga je bilo manje koristilo se samo u zamjenu za brašno i za dobivanje sjemena za sljedeću sjetvu.

KUHARICA

Vršidba žita bila je težak i cjelodnevni posao, pa je vrijednu čeljad valjalo i dobro nahraniti. Zato je uz vršalicu uvijek išla i kuharica s katlankom i kotlom i pripremala hranu. Namirnice su osiguravali domaćini kod kojih se vršilo žito. Kuhao se pasulj, krumpir paprikaš, kupus. Za vlasnika vršalice domaćini su obično pripremali poseban objed. I tako od salaša do salaša, išla je redom vršalica sve dok se sve žito nije bilo smješteno na tavane i ambare.

Posljednje vršalice iz upotrebe su izašle prije pola stoljeća. Umjesto njih došli su kombajni, takozvani džakaroši, kada se žito pri kombajniranju sakupljalo u džakove. Davno su zastarjeli i ti kombajni. Danas njivama plove najsuvremeniji kombajni koji jednostavno gutaju klasje žita s njiva i dok se domaćin okrene žito je već požnjeveno i u prikolicama. Jeste lakše i jednostavnije, ali s vršalicama je nestalo one draži koju je donosio dolazak vršalice, užurbani rad desetak pari vrijednih ruku, borba za svako zrno u koje je uložen težački rad.

Zlata Vasiljević

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Temeljem članka 16. stavak 1. alineja 5. Pravila Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice (pročišćeni tekst) broj I-02-25/2010 od 8. 11. 2010. godine, Upravni odbor Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice dana 7. 5. 2013. godine raspisuje

NATJEČAJ

ZA DODJELU SREDNJOROČNIH KREDITA ZA POTICANJE I UNAPRJEĐENJE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE

CILJEVI DODJELE SREDSTAVA

Osnovni ciljevi dodjele sredstva su sudjelovanje u osiguravanju financijskih sredstava za poticanje poljoprivredne aktivnosti i efikasnosti poslovanja u području poljoprivrede.

NAMJENA, UVJETI I KRITERIJI DODJELE SREDSTAVA

Sredstva po ovom natječaju dodjeljivat će se za:

FINANCIRANJE PČELARSKE PROIZVODNJE, PROIZVODNJE GLJIVA I PODIZANJA STAKLENIKA I PLASTENIKA.

Pravo korištenja sredstava Fonda ima fizička osoba koja ispunjava sljedeće uvjete:

- da je nositelj, odnosno član obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koje je upisano u Registar poljoprivrednih gospodarstava sa aktivnim statusom;
- da nema nepodmirenih dospjelih i nedospjelih obveza prema Fondu za razvitak poljoprivrede Grada Subotice i
- da ima prebivalište na području Grada Subotice najmanje posljednjih pet godina i nekretninu na području Grada Subotice.

Mjerila i kriteriji dodjele sredstava prema Programu Fonda čine:

da sudionik natječaja ima status osiguranika poljoprivrednika kod Republičkog Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje i da je podmirio dug na temelju doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika;

da sudionik natječaja ima status osiguranika poljoprivrednika kod Republičkog Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje i da sudionik natječaja nema status osiguranika poljoprivrednika kod Republičkog Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Prioritet u raspodjeli sredstava Fonda imaju osobe koje se prvi put javljaju na natječaj Fonda.

U slučaju većeg odaziva podnositelja zahtjeva, Upravni odbor Fonda zadržava pravo svakom podnositelju zahtjeva postotno umanjiti iznos dodijeljenih sredstava, tako da ukupno dodijeljena sredstva budu sukladna važećem financijskom planu Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice za 2013. godinu.

PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA DODJELU SREDSTAVA:

Sudionici natječaja za dodjelu sredstava osim **zahtjeva** u propisanoj formi, koji dobivaju u uredu Službe za lokalni ekonomski razvitak, gospodarstvo i poljoprivredu Gradske uprave Grada Subotice, (Gradska kuća, II. kat, ured br. 201), podnose i sljedeće dokumente:

- originalni predračun za predmet kreditiranja u dinarskom iznosu (**napomena:** Fond neće prihvatiti izmjene predračuna tijekom trajanja natječaja);
- poslovni plan;
- list nekretnina za nekretninu na koju se može staviti hipoteka u korist Fonda u vrijednosti jedan i pol puta većoj od odobrene vrijednosti kredita, ne stariji od 15 dana (napomena: podnositelj zahtjeva ne mora biti i vlasnik nekretnine, koja će se staviti pod hipoteku);
- potvrda o aktivnom statusu u Registru poljoprivrednih gospodarstava;
- potvrda ovlaštenog tijela o podmirenom glavnom dugu na temelju doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika, odnosno dokaz o stečenom statusu osiguranika kod Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika;
- za one podnositelje koji su status osiguranika kod Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika stekli u 2013. godini, potreban je dokaz o stjecanju statusa osiguranika kod Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika;
- preslik osobne iskaznice (za podnositelja zahtjeva, za vlasnika i svakog suvlasnika nekretnine).

UVJETI KREDITIRANJA

- maksimalni iznos odobrenih sredstava je 1.000.000 (jedanmilijun dinara);
- rok otplate kredita: 4 (četiri) godine;
- kamatna stopa: 2% na godišnjoj razini;
- primjena devizne klauzule;
- razdoblje mirovanja otplate kredita (grace period) je 12 (dvanaest) mjeseci uz obračun interkalarnih kamata od 2%;
- anuiteti za povrat odobrenih sredstava obračunavaju se i plaćaju kvartalno.

Instrument osiguranja kredita je HIPOTEKA I. REDA upisana u korist Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice.

Podnositelj zahtjeva kojemu je odobren kredit (Korisnik kredita) mora dostaviti procjenu vrijednosti poljoprivrednog zemljišta ili kuće (stana) izdanu od strane ovlaštenog procjenitelja sa fotografijama (ukoliko je predmet hipoteke stambeni objekt).

Trošak konstituiranja hipoteke snosi Korisnik kredita prije potpisivanja ugovora o kreditu.

Natječaj Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice otvoren je od 11. svibnja 2013. godine do 27. svibnja 2013. godine.

Natječaj se objavljuje u listu »Subotičke novine«, »Magyar Szó«, »Hrvatska riječ«, u »Službenom listu Grada Subotice« i na službenoj internetskoj stranici Grada.

Odobrena sredstva Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice koriste se **isključivo na temelju predračuna i upućuju se na račun dobavljača.**

Zahtjev za dodjelu sredstava sa svim prilogima dostaviti na adresu: Fond za razvitak poljoprivrede Grada Subotice, 24000 Subotica, Trg slobode br. 1, sa naznakom »ZA NATJEČAJ« ili osobno predajom u Gradskom uslužnom centru u prizemlju Gradske kuće u Subotici, Trg slobode 1, radnim danom od 7,30 do 15,30 sati.

Nepotpuni i nepravodobni zahtjevi neće biti razmatrani.

Sve dodatne informacije dostupne su u uredu br. 201 na II. katu Gradske kuće (Ivan Budinčević) osobno, ili telefonom: 626-739 od 8,00 do 14,00 sati.

Odluka Upravnog odbora Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice o dodjeli srednjoročnih kredita je konačna.

PREDSJEDNIK UPRAVNOG ODBORA FONDA ZA RAZVITAK POLJOPRIVREDE GRADA SUBOTICE

Csaba Bata

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš od strane nositelja projekta ARHIFORM D.O.O. Vladimira Tomanovića br.53 Beograd za Projekt: »REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA OBJEKTA – RESTORAN S KUHINJOM U KOMPLEKSU STUDENTSKOG ODMARALIŠTA NA PALIĆU«, koji se planira na katastarskoj parceli 1349 ko Palić.

Prema planskoj dokumentaciji predmetna parcela 1349 ko Palić nalazi se u dijelu bloka namijenjenog izgradnji objekata u funkciji banjskog turizma. Uređenje cjelokupnog kompleksa »Omladinsko naselje« planirano je po principu »zonalnosti«.

Postojeći objekt restorana je planiran da se rekonstruira i dogradi kako bi se zadovoljili propisi za ovu vrstu objekata i ispoštovali uvjeti predviđeni propisima kojima je regulirana zaštita okoliša.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 10.5.2013. do 20.5.2012. godine, u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u roku od 10 dana od dana oglašavanja, dostavite mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš sredinu Projekta: BETONSKI PLATO ZA SEKUNDARNE SIROVINE na katastarskoj parceli 27031 ko Stari grad, ulica 4.juli br.215. Kelebija.

Uvid u podatke, nositelja projekta GARAI ZORICE I IŠTVANA iz Kelebije, kao i dokumentaciju iz zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 10.5.2013.do 20.5.2013, u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u gore navedenom roku, dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procj utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj Gradske uprave Grada Subotica Trg slobode br.1 na osnovu članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04, 36/09) objavljuje

OBAVJEŠTENJE

O podnesenom zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš

Poduzeće »NORTH Engineering d.o.o.« po ovlaštenju investitora SWAROVSKI SUBOTICA DOO BEOGRAD, podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš Projekta: »PROIZVODNI OBJEKT –SWAROVSKI SUBOTICA- kompleks A«, koji se planira na katastarskoj parceli 33924/11 ko Donji Grad grada Subotica.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 10.5.2013.do 20.5.2013, u vremenu od 10 do 12h.

Svi zainteresovani u roku od 10 dana od dana objavljivanja obavještenja mogu dostaviti mišljenja, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš u pisanoj formi na adresu Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Gradske uprave u Subotici.

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je »BOMAX« d.o.o, Subotica, Put Edvarda Kardelja br.13 A, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja zatečenog stanja na životni okoliš Projekta: Poslovne zgrade (proizvodni pogon i skladište) u ulici Čepe Imrea br. 7A, na katastarskoj parceli br. 22567/1 k.o stari Grad.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u periodu od 3.5.2013.do 13.5.2013, u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u gore navedenom roku, dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

**PETAK
10.5.2013.**

06:10 Trenutak spoznaje (R)
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Pacifički vatreni prsten: Novi Zeland, Vanuatu i Indonezija - dokumentarna serija
10:45 Skica za portret
10:55 Vijesti iz kulture
11:05 U svijetu nekretnina, dokumentarna serija
11:30 U svijetu nekretnina, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:40 Prkosna ljubav
13:25 Dr. Oz 3, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:33 Drugo mišljenje
15:03 Najava programa
15:05 Znanstvena petica
15:47 Skica za portret
15:58 Kralj vinograda 3, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:50 Putem europskih fondova
18:10 Iza ekrana
18:50 manjinski MOZAIK
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 EUmigma, kviz
20:45 Pisma Juliji, američki film
22:30 Kennedyjevi, serija
23:20 Dnevnik 3
23:40 Vijesti iz kulture
00:00 Filmski maraton: Svijet je velik, a spas čeka iza ugla - bugarsko-njemačko-talijansko-slovensko-engleski film
01:45 Filmski maraton: Jane Doe: Nestajanje, američki film (R)
03:10 Nijemi svjedok 15
04:00 Nijemi svjedok 15
04:50 Dr. Oz 3, talk-show
05:30 U svijetu nekretnina, dokumentarna serija

05:20 Najava programa
05:25 Ruševine modernog doba: Detroit - Nada za Motor City, dokumentarna serija
06:17 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
---: TV vrtić: Jurine čarolije
---: Fleks: Rodendanska torta,

crtani film
---: Profesor Baltazar: Čudotvorni kolač, crtani film
07:30 Tintinove pustolovine
07:55 Teletubbies
08:20 Vatrene kugla, serija
08:45 H2O Uz malo vode!1, serija za mlade
09:10 Školski sat: Glas kao instrument (u komunikaciji)
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Raj prije smrti, američki film
12:20 Zalagaonica
12:40 Jane Doe: Nestajanje, američki film (R)
14:05 Briljanteen
14:45 Degraasi 3, serija
15:10 Školski sat: Glas kao instrument (u komunikaciji)
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:25 Novigrad: Rukomet, Kup Hrvatske (Ž) - prijenos finala
19:00 Mala TV
19:30 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem, dokumentarna serija
20:00 Remek-djelo ili zlodjelo 2, dokumentarna serija
21:05 Downton Abbey 3
21:55 Knjiga ili život
22:25 Opera box
23:00 Nijemi svjedok 15
23:52 Nijemi svjedok 15
00:47 Peti dan, talk show (R)
01:47 Retrovizor: Zločinački umovi 6, serija
02:28 Retrovizor: Capri 2
03:22 Retrovizor: Mučke 5A
03:52 Noćni glazbeni program

07:45 Okusi Hrvatske
08:10 Monsuno, crtana serija
08:35 Spider - Man, R
09:00 TV izlog
09:15 Kako vrijeme prolazi, serija R
10:15 TV izlog
10:30 Sila, serija R
11:35 Nikita, serija R 8/22
12:25 In magazin R
13:05 Zauvijek susjedi, R
13:40 Ninja ratnici, serija R
14:10 Nikita, serija 9-10/22
15:55 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:50 Lud, zbunjen, normalan
21:15 LIDL - Minuta do Europe
21:20 Final Fight: Zadar, prijenos
23:30 Otok, igrani film

01:50 Full metal jacket, film
03:55 Ezo TV, tarot show
05:25 Dnevnik Nove TV R
06:15 In magazin R
06:50 Kraj programa

05.25 RTL Danas, (R)
06.10 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
06.30 Ben 10: Ultimate Alien
07.00 Moji džepni ljubimci
07.15 Yu-Gi-Oh!
07.40 Virus attack
07.55 TV prodaja
08.10 Cobra 11, serija (R)
09.10 TV prodaja
09.25 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
10.25 Divlja ruža, telenovela
11.20 Obitelj Rey, telenovela
12.15 TV prodaja
12.30 Nebo i zemlja, serija
13.45 Ruža vjetrova, serija (R)
14.50 Cobra 11, akcijska serija
15.55 Cobra 11, akcijska serija
16.55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Tog se nitko nije sjetio!, game show
20.00 U dobru, zlu i kiču, dokumentarna serija
21.10 Plašljivi detektiv, igrani film, komedija
22.50 Eurojackpot
22.55 Komikaze, humorini panel show
23.40 Vojnici, igrani film, akcijski
01.25 RTL Danas, (R)
02.00 Kraj programa

**SUBOTA
11.5.2013.**

06:00 Drugo mišljenje (R)
06:30 Najava programa
06:47 Knjiga ili život
07:17 Iza ekrana
07:52 Hrvatska kronika BiH
08:10 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Jubal, američki film
09:47 Tata mata: Drugim očima, dokumentarna serija (R)
10:20 Kućni ljubimci
10:50 Vijesti iz kulture
11:05 Normalan život, emisija
12:00 Dnevnik 1
12:35 Veterani mira, emisija
13:20 Duhovni izazovi
13:50 Prizma
14:35 Eko zona
15:05 Reporteri

16:05 Ne krivite psa, dokumentarna serija
17:15 Znanstvene vijesti
17:20 Kulturna baština: Četiri crkvice u Istri
17:35 S Međunarodne smotre folkloru Ivančice, preperuše, križarice
18:05 Lijepom našom: Zadar
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 LOTO 7/39
21:00 Rijeka: Dodjela diskografske nagrade Porin 2013., prijenos
23:40 Dnevnik 3
00:00 Vijesti iz kulture
00:17 Filmski maraton: Skoro sasvim obična priča, srpski film
01:37 Filmski maraton: Jubal, američki film (R)
03:17 Ne krivite psa, dokumentarna serija
04:07 Reprizni program
05:40 Jelovnici izgubljenog vremena:
06:00 Pozitivno (R)
06:30 Lijepom našom: Zadar (R)

05:30 Najava programa
05:35 Spektar, unutrašnje politički magazin
06:20 Pacifički vatreni prsten: Novi Zeland, Vanuatu i Indonezija - dokumentarna serija
07:05 Crtana serija
07:30 Moj mali planet, crtana serija
07:35 Wot wot's, crtana serija
07:45 Matkova čudovišta, crtana serija
08:00 Merlin 4, serija za djecu
09:15 Mala TV
---: TV vrtić: Smokva
---: Danica i magična hobotnica (R)
---: Krčić prikazuje: U promet, tramvaj, most
09:40 Rupert i gundavi oblak, crtani film
09:45 Teletubbies
10:10 The Adventure Scouts, američki film za djecu
11:35 Zalagaonica
12:00 Bleiburg: Spomen misa za žrtve Bleiburške tragedije i Hrvatskog križnog puta, prijenos
14:20 Remek-djelo ili zlodjelo 2, dokumentarna serija
15:55 Pozitivno
16:25 Hladno pivo, snimka koncerta (1. dio)
17:55 Rukomet, Kup Hrvatske (M) - prijenos finala
19:30 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem, dokumentarna serija
20:00 Krvava istina: Kad

završi ubijanje, dokumentarni film
21:20 Let 93, američki film (R)
23:10 Slike s izložbe - Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Vladimira Kranjčevića
00:10 Retrovizor: Zločinački umovi 6, serija
00:55 Retrovizor: Capri 2
01:45 Retrovizor: Mučke 5A
02:15 Noćni glazbeni program

07:30 TV Izlog
07:45 Zauvijek susjedi, R
08:20 Ninja kornjače, R
08:45 Beyblade Metal Master
09:10 Winx Club, R
09:35 Štrumpfovi
10:05 Power Rangers Samurai
10:30 Zauvijek susjedi, serija
11:40 Kauboj, igrani film
13:30 Gle tko to govori, film
15:25 Provjereno, R
16:25 Dva smo svijeta različita, serija R
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Dva smo svijeta različita, serija R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 7 sekundi, igrani film
22:00 Put osвете, igrani film
23:55 MMA Liga
01:10 Frajeri s plaže, film
03:05 Ezo TV, tarot show
04:35 Dnevnik Nove TV R
05:25 In magazin R (od petka)
06:00 Kraj programa

06.00 RTL Danas, (R)
06.40 Ekkluziv Tabloid, (R)
07.00 Yu-Gi-Oh!, (R)
07.25 Virus attack
07.45 Uvrnuti čupavci
08.10 Aladdin
08.40 Timon i Pumbaa
09.05 TV prodaja
09.20 Učilica, kviz za djecu
09.55 Bibin svijet, serija
10.50 Galileo, emisija
11.45 TV prodaja
12.00 Charlotteina mreža, igrani fim, obiteljski
13.50 Okus limunade, igrani film, glazbeni/ obiteljski
16.05 Koledžicom po svijetu
17.05 Smrtonosnih 60
17.45 Smrtonosnih 60
18.30 RTL Danas
19.10 Galileo, emisija
20.00 Alvin i vjevice, film
21.50 Kuća debele mame, igrani film, komedija
23.45 Iskonski strah, igrani film, triler
02.10 Astro show, emisija uživo
03.10 RTL Danas, (R)
03.45 Kraj programa

NEDJELJA
12.5.2013.

07:29 Najava programa
 07:46 Duhovni izazovi
 08:20 Zlatna kinoteka: The Passionate Friends, britanski film
 09:48 Teče život, dokumentarni film
 10:16 Vijesti iz kulture
 10:30 Komemoracija u Spomen-području Jasenovac, prijenos
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Mir i dobro
 15:40 Divlji u srcu 5, serija
 16:30 Vrtlarica (R)
 17:00 Ti smionci mladići u kicoškim krtijama, britanski film
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 LOTO 6/45
 20:15 Sve u 7!, kviz
 21:10 Odmori se, zaslužio si V - humoristična serija
 21:50 Damin gambit, talk show
 22:35 Dnevnik 3
 22:55 Vijesti iz kulture
 23:10 Putem europskih fondova
 23:30 Ti smionci mladići u kicoškim krtijama, britanski film
 01:35 Strani igrani film
 03:10 Reprizni program
 03:50 Skica za portret
 04:00 Jelovnici izgubljenog vremena
 04:20 Divlji u srcu 5, serija
 05:05 Sve u 7!, kviz

06:28 Najava programa
 06:33 Veterani mira, emisija
 07:18 Pipi Duga Čarapa, (R)
 07:43 Gradić Wakkaville
 08:08 Europski koncert 2012. - Beethovenovu Petu simfoniju svira Berlinska filharmonija pod ravnanjem Gustava Dudamela
 09:08 Si puo fare... amico, talijanski film
 10:50 Biblija
 11:00 Velika Erpenja: Misa
 12:25 Rukomet, finale Challenge kupa: DHK Banik Most - Samobor, prijenos
 14:00 Dokumentarni program
 15:30 Magazin LP
 16:00 Olimp - emisija o sportu
 17:00 Rijeka: Dodjela

diskografske nagrade Porin 2013., snimka
 19:30 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem, dokumentarna serija
 20:00 Siva sova, britansko-kanadski film
 22:00 Ciklus kulturnih filmova: The Funeral, američki film
 23:40 INmusic Festival Jarun: General Elektrijs
 00:50 Retrovizor: Zločinački umovi 6, serija
 01:35 Retrovizor: Capri 2
 02:25 Retrovizor: Mučke 5A
 02:55 Noćni glazbeni program

06:00 Zauvijek susjedi, R
 07:10 TV Izlog
 07:25 Okusi Hrvatske R
 07:50 Angie, serija 6/10
 08:20 Ninja kornjače
 08:45 Beyblade Metal Master
 09:10 Winx Club
 09:40 Štrumpfovi
 10:35 Power Rangers Samurai
 11:00 Od zida do zida 3/12
 11:30 Zauvijek susjedi, serija
 12:40 Gle tko to govori, film R
 14:35 Frajeri s plaže, film R
 16:35 In magazin vikend
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 In magazin vikend - nastavak
 17:30 Dva smo svijeta različita, serija R
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Policijska akademija 5, igrani film
 21:40 Zohan je zakon, film
 23:45 7 sekundi, igrani film R
 01:35 Full metal jacket, igrani film R
 03:35 Svete tajne sestrinstva Ya-ya, igrani film
 05:25 Angie, serija R
 05:50 Dnevnik Nove TV R
 06:40 Kraj programa

05:55 RTL Danas, (R)
 06:35 Koledžicom po svijetu, prilično zabavna emisija (R)
 07:25 Aladdin, (R)
 07:55 Timon i Pumbaa, (R)
 08:20 Virus attack
 08:40 Uvrnuti čupavci
 09:05 TV prodaja
 09:20 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 10:30 Smrtonosnih 60, (R)
 11:05 Smrtonosnih 60, (R)
 11:40 TV prodaja
 11:55 Prljavi pokvareni varalice, film, komedija
 14:10 Alvin i vjeverice, igrani film, obiteljska komedija/

HRT2 10.05.2013. 21:55
KNJIGA ILI ŽIVOT

U emisiji "Knjiga ili život" pogledajte: kako se Filip Latinović iz Krlježina romana vratio u sadašnjost u novoj

knjizi Borisa Perića, koliko je Filipov povratak bio uspješan govori kritičarka Helena Sablić Tomić. Može li pisanje zamijeniti psihoterapiju i arhitekticu pretvoriti u spisateljicu, saznajemo od autorice "Samosanacija" Suzane Matić. A povijest i moguću budućnost "Arapsko-izraelskih sukoba" tumači politolog i povjesničar Boris Havel.

Urednik: Koraljka Kirinčić i Gordan Nuhanović

animirani (R)
 16:00 Bibin svijet, (R)
 16:30 U dobru, zlu i kiču, (R)
 17:40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
 18:30 RTL Danas
 19:10 Galileo, emisija
 20:00 Mamin novi frajer, film, akcijska romantična komedija
 21:50 CSI: Miami, serija
 22:50 CSI: Miami, serija
 23:45 CSI: Miami, serija
 00:40 Komikaze, humoristični panel show (R)
 01:25 Astro show
 02:25 RTL Danas, (R)
 03:00 Prljavi pokvareni varalice, film (R)
 04:45 Kraj programa

PONEDJELJAK
13.5.2013.

06:10 Mir i dobro
 06:40 Najava programa
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 08:35 Vijesti
 10:00 Pacifički vatreni prsten: Kamčatka, Havaji i Aljaska, dok serija
 10:45 Skica za portret
 10:55 Vijesti iz kulture
 11:05 U svijetu nekretnina
 11:30 U svijetu nekretnina
 12:00 Dnevnik 1
 12:40 Prkosna ljubav
 13:25 Dr. Oz 3, talk-show
 14:05 Skica za portret
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:33 Treća dob, emisija
 15:03 Najava programa
 15:05 Glas domovine

15:55 Kralj vinograda 3, serija
 16:45 Hrvatska uživo
 17:43 Slatko ludilo 2, (R)
 18:10 Puna kuća Raftera (4)
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:10 TV Bingo
 20:35 Potrošački kod
 21:10 Nulta točka, politički talk-show
 22:15 Dnevnik 3
 22:35 Vijesti iz kulture
 22:52 Na rubu znanosti
 23:47 Ludnica u Clevelandu 3, humoristična serija
 00:07 Stara ljubav, američki film (R)
 01:32 Lovci na natprirodno 6, serija
 02:12 Dr. Oz 3, talk-show
 02:52 Skica za portret
 03:07 Jelovnici izgubljenog vremena
 03:27 Reprizni program
 05:20 U svijetu nekretnina, dokumentarna serija
 05:45 U svijetu nekretnina, dokumentarna serija

06:10 Najava programa
 06:15 Prkosna ljubav
 07:00 Mala TV
 07:30 Tintinove pustolovine, crtana serija
 07:55 Teletubbies
 08:20 Vatrene kugle, serija
 08:45 H2O Uz malo vode! 1, serija za mlade
 09:10 Školski sat
 09:58 Dolina sunca, serija
 10:43 Siva sova, britansko-kanadski film
 12:38 Jelovnici izgubljenog vremena:
 12:58 Zalagaonica
 13:23 Stara ljubav, američki film (R)
 14:48 Degradasi 3, serija

15:10 Školski sat
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:35 Dolina sunca, serija
 17:20 Lijepom našom: Zadar
 18:20 Direkt: Spirit in Motion, dok film za mlade
 18:50 Glazba, glazba...
 19:10 Mala TV
 19:40 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem, dokumentarna serija
 20:10 Turistička klasa
 20:45 Honey, američki film
 22:15 Zakon i red: Odjel za žrtve 12, serija
 23:00 Dva i pol muškarca 9
 23:20 Lovci na natprirodno 6, serija
 00:00 Retrovizor: Zločinački umovi 6, serija
 00:41 Retrovizor: Capri 2
 01:31 Retrovizor: Mučke 5A
 02:01 Noćni glazbeni program

07:15 Monsuno, crtana serija
 07:40 Lego Ninjago
 08:05 TV izlog
 08:20 Kako vrijeme prolazi, R
 09:20 TV izlog
 09:35 Nikita, serija R
 11:25 In magazin vikend R
 12:15 TV izlog
 12:30 Zauvijek susjedi, R
 13:35 Ninja ratnici, serija R
 14:05 Nikita, serija
 15:50 Ninja ratnici, serija
 16:20 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:05 Kako vrijeme prolazi
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Lud, zbunjen, normalan
 20:50 LIDL - Minuta do Europe
 20:55 Sila, serija 86/97
 22:00 Larin izbor, serija
 22:50 Večernje vijesti
 23:10 Mentalist, serija

00:05 Zohan je zakon, igrani film R
02:10 Nikita, serija R
03:40 Mentalist, serija R
04:25 Ezo TV, tarot show
05:25 Dnevnik Nove TV R
06:15 In magazin vikend R
06:50 Kraj programa

05:15 RTL Danas, (R)
05:55 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
06:40 Ben 10: Ultimate Alien
07:05 Moji džepni ljubimci
07:25 Yu-Gi-Oh!
07:50 Virus attack
08:05 TV prodaja
08:20 Cobra 11, serija (R)
09:20 Cobra 11, serija (R)
10:20 TV prodaja
10:35 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
11:35 Divlja ruža, telenovela
12:30 TV prodaja
12:45 Obitelj Rey, telenovela
13:40 Nebo i zemlja, serija
14:50 Cobra 11, akcijska serija
15:55 Cobra 11, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Tog se nitko nije sjetio!, game show
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:15 Sentinel - agent u bijegu, igrani film, triler
23:15 RTL Vijesti
23:40 CSI: Miami, serija (R)
00:30 CSI: Miami, serija (R)
01:25 Astro show
02:25 CSI: Miami, serija (R)
03:10 RTL Danas, (R)
03:45 Kraj programa

**UTORAK
14.5.2013.**

06:10 Znanstvena petica
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:00 Pacifički vatreni prsten: Meksiko und Guatemala, dokumentarna serija
10:45 Skica za portret
10:55 Vijesti iz kulture
11:05 U svijetu nekretnina
11:30 U svijetu nekretnina
12:00 Dnevnik 1
12:40 Prkosna ljubav
13:25 Dr. Oz 3, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski

znakovni jezik
14:33 Među nama
15:05 Kulturna baština
15:20 Fotografija u Hrvatskoj
15:55 Kralj vinograda 3, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:43 Slatko ludilo 2, (R)
18:10 Puna kuća Raftera (4), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Paravan
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Donator
23:10 Dnevnik 3
23:30 Vijesti iz kulture
23:50 Panična potjera, američki film
01:50 Pobjednički krug, američki film (R)
03:15 Lovci na natprirodno 6, serija
04:00 Dr. Oz 3, talk-show
04:40 Reprizni program
05:20 U svijetu nekretnina
05:45 U svijetu nekretnina

05:25 Najava programa
05:30 Pacifički vatreni prsten: Kamčatka, Havaji i Aljaska, dok serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
--:-- TV vrtić: Neposlušna vrećica
--:-- Ninin kutak: Slike grada u temperi
--:-- Amita iz džungle: Crteži na plaži, crtani film
--:-- Danica i čaplja
07:30 Tintinove pustolovine
07:55 Teletubbies
08:20 Vatrene kugla, serija
08:45 H2O Uz malo vode! 1, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Honey, američki film
13:20 Pobjednički krug, američki film (R)
14:45 Degrassi 3, serija
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:20 Damin gambit, talk show
18:00 ni DA ni NE: Kriterij upisa u srednje škole
18:50 Crtani film
19:00 Mala TV
19:30 Glazbeni spotovi - Eurosong
19:40 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem, dokumentarna serija
20:10 Ususret Eurosongu
21:00 Malmö: Eurosong 2013., prijenos 1. polufinalne večeri
23:00 Zakon i red: Odjel za žrtve 12, serija
23:45 Dva i pol muškarca 9

00:05 Lovci na natprirodno 6, serija
00:45 Retrovizor: Zločinački umovi 6, serija
01:26 Retrovizor: Capri 2, serija
02:16 Retrovizor: Mučke 5A, humoristična serija
02:46 Noćni glazbeni program

07:55 Monsuno, crtana serija
08:20 Lego Ninjago
08:45 TV izlog
09:00 Kako vrijeme prolazi, serija R
10:00 TV izlog
10:15 Sila, serija R
11:20 Larin izbor, serija R
12:10 TV izlog
12:25 In magazin R
13:05 Zauvijek susjedi, R
13:40 Ninja ratnici, serija R
14:10 Nikita, serija
15:55 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zburjen, normalan
20:50 LIDL - Minuta do Europe
20:55 Sila, serija 87/97
22:00 Larin izbor, serija
22:50 Večernje vijesti
23:10 Mentalist, serija
00:05 Najbolje iz Malibua, igrani film
01:45 Nikita, serija R
03:15 Mentalist, serija R
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 IN magazin R
06:25 Kraj programa

05:25 RTL Danas, (R)
06:10 Ekkluziv Tabloid, (R)
06:30 Ben 10: Ultimate Alien
07:00 Moji džepni ljubimci
07:15 Yu-Gi-Oh!
07:40 Virus attack
07:55 TV prodaja
08:10 Cobra 11, serija (R)
09:10 TV prodaja
09:25 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
10:25 Divlja ruža, telenovela
11:20 Obitelj Rey, telenovela
12:15 TV prodaja
12:30 Nebo i zemlja, serija
13:45 Ruža vjetrova, serija (R)
14:50 Cobra 11, akcijska serija
15:55 Cobra 11, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, emisija
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 Tog se nitko nije sjetio!,

game show
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:20 Najluđi provod u Europi, film, komedija
23:25 Sentinel - agent u bijegu, film, triler (R)
01:20 Astro show, emisija uživo
02:20 RTL Danas, (R)
03:00 Kraj programa

**SRIJEDA
15.5.2013.**

06:07 Među nama
06:37 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
10:00 Pacifički vatreni prsten: Ecuador und Chile, dokumentarna serija
10:45 Skica za portret
10:55 Vijesti iz kulture
11:05 U svijetu nekretnina
11:30 U svijetu nekretnina
12:00 Dnevnik 1
12:40 Prkosna ljubav
13:25 Dr. Oz 3, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:33 Riječ i život, religijski program
15:05 Indeks, emisija
15:55 Kralj vinograda 3, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:43 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija (R)
18:10 Puna kuća Raftera (4)
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 LOTO 7/39
20:15 Globalno sijelo - nagrada Joško Martinović
21:05 Ivan Hetrich - Het, dokumentarni film
22:10 Horizonti, vanjsko politički magazin
23:05 Dnevnik 3
23:25 Vijesti iz kulture
23:42 Drugi format
00:27 Ludnica u Clevelandu 3
00:37 Podmetnuto umorstvo, američki film (R)
02:07 Lovci na natprirodno 6, serija
02:47 Dr. Oz 3, talk-show
03:27 Reprizni program
04:20 Drugi format
05:00 Jelovnici izgubljenog vremena
05:20 U svijetu nekretnina
05:45 U svijetu nekretnina

05:25 Najava programa
05:30 Pacifički vatreni prsten: Meksiko und Guatemala,

dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Tintinove pustolovine
07:55 Teletubbies
08:20 Vatrene kugla, serija
08:45 H2O Uz malo vode! 1
09:10 Školski sat
09:58 Dolina sunca, serija
10:39 Ciklus hrvatskog filma: Donator
12:34 Eko zona (R)
12:59 Glazba, glazba...
13:20 Podmetnuto umorstvo, američki film (R)
14:48 Degrassi 3, serija
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:25 Rukomet, Liga za prvaka: CO Zagreb - Nexe, prijenos
19:00 Sportska popuna
19:10 Vaterpolo, PH: Primorje - Jug, prijenos 3. utakmice finala
20:25 Nogomet, Europska liga - finale - emisija
20:35 Amsterdam: Nogomet, Europska liga - finale, prijenos utakmice
22:30 Nogomet, Europska liga - finale - emisija
23:10 Zakon i red: Odjel za žrtve 12, serija
23:55 Dva i pol muškarca 9
00:15 Lovci na natprirodno 6, serija
00:55 Retrovizor: Zločinački umovi 6, serija
01:36 Retrovizor: Capri 2
02:26 Retrovizor: Mučke 5B: Kraljevski fleš (special 1986.), humoristična serija
03:28 Noćni glazbeni program

07:55 Monsuno, crtana serija
08:20 Lego Ninjago
08:45 TV izlog
09:00 Kako vrijeme prolazi, R
10:15 Sila, serija R
11:20 Larin izbor, serija R
12:25 In magazin R
13:05 Zauvijek susjedi, R
13:40 Ninja ratnici, serija R
14:10 Nikita, serija
15:55 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zburjen, normalan
20:50 LIDL - Minuta do Europe
20:55 Sila, serija 88/97
22:00 Larin izbor, serija
22:50 Večernje vijesti
23:10 Mentalist, serija
00:05 America, igrani film
01:45 Nikita, serija R

03:15 Mentalist, serija R
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV R
05:50 IN magazin R
06:25 Kraj programa

05.25 RTL Danas, (R)
06.10 Ekkluziv Tabloid, (R)
06.30 Ben 10: Ultimate Alien
07.00 Moji džepni ljubimci
07.15 Yu-Gi-Oh!
07.40 Virus attack
08.10 Cobra 11, serija (R)
09.25 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
10.25 Divlja ruža, telenovela
11.20 Obitelj Rey, telenovela
12.30 Nebo i zemlja, serija
13.45 Ruža vjetrova, serija (R)
14.50 Cobra 11, (pilot prvi dio)
15.55 Cobra 11, (pilot drugi dio)
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Tog se nitko nije sjetio!
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.15 Mentalist - nove epizode
22.10 Mentalist - nove epizode
23.10 RTL Vijesti
23.30 Hawaii Five-0, serija
00.20 Hawaii Five-0, serija
01.15 Astro show, show
02.15 RTL Danas, (R)
02.55 Kraj programa

**ČETVRTAK
16.5.2013.**

06:10 Riječ i život
06:40 Najava programa
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
10:00 Rajna - od izvora do ušća: Der junge Wilde, dokumentarna serija
10:45 Skica za portret
10:55 Vijesti iz kulture
11:05 U svijetu nekretnina
11:30 U svijetu nekretnina
12:00 Dnevnik 1
12:40 Prkosna ljubav
13:25 Dr. Oz 3, talk-show
14:05 Skica za portret
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:33 Trenutak spoznaje
15:05 Pozitivno
15:55 Kralj vinograda 3, serija
16:45 Hrvatska uživo
17:43 Slatko ludilo 2, dokumentarna serija (R)
18:10 Puna kuća Raftera (4), serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Starogradske priče i legende: Druga falkuša, dokumentarna serija (R)
20:40 Spektar, unutrašnje politički magazin
21:30 Paralele, vanjsko politička emisija
22:05 Pola ure kulture
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:20 Ubijaš me, američki film
00:50 Slučajno prijateljstvo, američki film (R)
02:15 Dr. Oz 3, talk-show

02:55 Skica za portret
03:05 Jelovnici izgubljenog vremena
03:25 Reprizni program
05:20 U svijetu nekretnina
05:45 U svijetu nekretnina

05:25 Najava programa
05:30 Pacifički vatreni prsten: Ecuador und Chile, dokumentarna serija
06:15 Prkosna ljubav
07:00 Mala TV
07:30 Tintinove pustolovine
07:55 Teletubbies
08:20 Serija za djecu
08:45 H2O Uz malo vode!1, serija za mlade
09:10 Školski sat
10:00 Dolina sunca, serija
10:45 Ludi Kanadani, kanadski film (R)
12:20 Drugi format (R)
13:00 Zalagaonica
13:20 Slučajno prijateljstvo, američki film (R)
14:45 Degraasi 3, serija
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Dolina sunca, serija
17:20 Zalagaonica, dokumentarna serija
17:50 Globalno sijelo - nagrada Joško Martinović
18:35 Turistička klasa
19:05 Mala TV
19:35 Okusi Australije s Lyndey i Herbiejem, dokumentarna serija
20:05 Top Gear 15
21:00 Malmö: Eurosong

2013., prijenos 2.
polufinalne večeri
23:05 Zakon i red: Odjel za žrtve 12, serija
23:50 Dva i pol muškarca 9
00:10 Eureka 5, serija
00:55 Retrovizor: Zločinački umovi 6, serija
01:36 Retrovizor: Capri 2
02:26 Retrovizor: Mučke 5B: Žapčev bogatstvo (special 1987.), serija
03:26 Noćni glazbeni program

07:55 Monsuno, crtana serija
08:20 Lego Ninjago
08:45 TV izlog
09:00 Kako vrijeme prolazi, R
10:00 TV izlog
10:15 Sila, serija R
11:20 Larin izbor, serija R
12:25 In magazin R
13:05 Zauvijek susjedi, R
13:40 Ninja ratnici, serija R
14:10 Nikita, serija
15:55 Ninja ratnici, serija
16:20 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:50 LIDL - Minuta do Europe
20:55 Sila, serija 89/97
22:00 Provjereno, informativni magazin
23:10 Večernje Vijesti
23:30 Mentalist, serija
00:25 Gladijator, igrani film
02:15 Nikita, serija R

03:00 Mentalist, serija R
03:45 Ezo TV, tarot show
04:45 Dnevnik Nove TV R
05:35 IN magazin R
06:10 Kraj programa

05.25 RTL Danas, (R)
06.10 Ekkluziv Tabloid, (R)
06.30 Ben 10: Ultimate Alien
07.00 Moji džepni ljubimci
07.15 Yu-Gi-Oh!
07.40 Virus attack
07.55 TV prodaja
08.10 Cobra 11, akcijska serija (pilot prvi dio) (R)
09.25 Tog se nitko nije sjetio!, game show (R)
10.25 Divlja ruža, telenovela
11.20 Obitelj Rey, telenovela
12.15 TV prodaja
12.30 Nebo i zemlja, serija
13.45 Ruža vjetrova, serija (R)
14.50 Cobra 11, akcijska serija
15.55 Cobra 11, akcijska serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.10 Tog se nitko nije sjetio!, game show
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.15 CSI: NY, serija
22.10 CSI: NY, serija
23.10 RTL Vijesti
23.30 CSI: NY, serija
00.20 CSI: NY, serija
01.20 Hawaii Five-0, serija (R)
02.15 Astro show
03.15 Hawaii Five-0, serija (R)
04.05 RTL Danas, (R)
04.40 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populane melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

BUDI SVOJ, IZABERI NASTAVU NA HRVATSKOME JEZIKU!

Nastavu na hrvatskome jeziku Vaše dijete možete upisati u sljedećim školama u Subotici:

OŠ „Ivan Milutinović“.

OŠ „Matko Vuković“ i

OŠ „Sveti Sava“.

kao i u školama u okolnim mjestima:

OŠ „Ivan Milutinović“ u Maloj Bosni.

OŠ „Matija Gubec“ u Tavankutu i

OŠ „Vladimir Nazor“ u Đurđinu.

U više vojvođanskih mjesta može se slušati predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kako u osnovnim tako i u srednjim školama (Plavna, Vajska, Sonta, Monoštor, Srijemska Mitrovica, Žednik, Subotica).

Pomoć HNV-a

Tijekom školovanja Hrvatsko nacionalno vijeće bit će na usluzi s različitim programima pomoći:

- dobivanje besplatnih udžbenika
- osiguravanje školskoga pribora
- pomoć u prijevozu do škola
- sufinanciranje ljetovanja na Jadranskome moru i dr.

Za sve informacije možete nam se obratiti, a ondje će vas ljubazno dočekati:

Hrvatsko nacionalno vijeće

Preradovićeve 13

24000 Subotica

Tel.: +381 (0)24 554-623, +381 (0)24 553-795

Faks: +381 (0)24 554-623E-mail: ured@hmv.org.rs

VIKTORIA NIKOLIĆ, NOGOMETAŠICA PIONIRSKE EKIPE SONČANSKOG DINAMA

Nogomet je moj život

Nogomet trenira od prvoga razreda, a u šestom stigla do selekcije za reprezentaciju Vojvodine

Jedna na prvi pogled tiha i mirna djevojčica iz šestog razreda sončanske OŠ »Ivan Goran Kovačić« svojim gracioznošću, ali i eksplozivnošću na travnjaku, plijeni posjetitelje utakmica pionirske ekipe NK »Dinamo«. Ne tako korpulentna, ni djevojčica ni djevojka, *Viktoria Nikolić* je novi biser poniknuo u Dinamovoj nogometnoj školi. Sa svojim vršnjacima, pa i s onim malo starijim dječacima, beskompromisno ulazi u duele, a u većini slučajeva lopta ostaje u njezinom posjedu. Iako mnogi kažu kako je nogomet isključivo muški sport, Viktoria to na najbolji način demantira. Na nedavnom okupljanju u Subotici bila je među 26 djevojčica odabranih u širi postav reprezentacije Vojvodine do 15 godina. Slijedi još jedno okupljanje u Novom Sadu, gdje će biti odabrano 20 djevojčica koje će na regionalnom natjecanju u Domu nogometa u Staroj Pazovi predstavljati AP Vojvodinu.

TOP 7

Po riječima njezina trenera *Gorana Matića*, u Subotici je po pokazanom bila među »top 7« i siguran je da će proći i naknadnu selekciju za reprezentaciju Vojvodine. »Od malih nogu privlačila me je lopta. Dok su se ostale djevojčice igrale lutkama, ja sam s dječacima trčala za loptom. Najsretnija sam bila kad su roditelji popustili mojim mol-

bama i upisali me u nogometnu školu«, kaže Viktoria. Pored nje su uvijek i roditelji, majka *Jasmina* i otac *Darko*, koji ju zdušno podržavaju. »Suprug Darko i ja smo uvijek uz svoje dijete. Istina, u početku nam je njezina želja bila malo neobična, pomišljali smo i kako će ju možda proći, no danas nam je jasno da to nije bio samo njezin prolazni hir, nego velika ljubav prema nogometnoj lopti, koja ne blijedi, nego se, rekla bih, vremenom i pojačava. Vrlo smo ponosni na njezina postignuća u nogometu i uvijek ćemo joj biti najsigurnija potpora za sve što radi«, kaže Jasmina. Viktoria s ponosom nosi majicu sončanskog Dinama i do sada je pobrala sve simpatije na svim natjecanjima na kojima je sa svojim klubom nastupala. U Dinamovoj ekipi zbog izuzetne spretnosti igra na poziciji veznog, često i isturenog napadača. Na selekciji u Subotici igrala je na poziciji središnjeg štopera u formaciji 4 – 4 – 2 i bila je među najboljima. »Do sada baš i nisam imala puno iskustva u igri na velikom terenu. Ekipa naše nogometne škole najčešće su se natjecale na malonogometnim turnirima u postavu 6 – 1. No, prilagodila sam se igri i zahtjevima selektora, iako sam igrala na za mene novoj i u početku neobičnoj poziciji. U Dinamovoj ekipi navikla sam ili davati zgoditke, ili stvarati prigode za druge, a sada sam se odjedamput našla u ulozi nekoga tko onemogu-

ćava druge u postizanju zgoditaka. Brzo sam se snašla, a imam dojam i kako je izbornik bio vrlo zadovoljan mojom igrom, jer sam od svih djevojčica dobila najveću minutu«, s nekim iskricama u pogledu priča Viktoria.

ŽELJA – ZAIGRATI PRAVE UTAKMICE

Selekcija u Subotici bila je za nju nezaoboravan doživljaj i još više je učvrstila njezine planove glede nogometa. »Mislim da su subotički susreti i razgovori s nogometašicama koje su za sada moji veliki uzori, za mene bili nešto najljepše što sam mogla zamisliti. Mnogi kažu kako vole nogomet, međutim ja nogomet ne da volim, nego je nogomet moj život. Ne mogu zamisliti kako bi to izgledalo kad bi me netko odvojio od voljenog sporta, to bi za mene valjda bila najteža moguća kazna. Sebe u maštanjima vidim kao veliku nogometašicu, a znam da je u stvarnosti na putu do ostvarenja tih snova potrebno puno rada, puno upornosti, pa i puno samoodricanja. Svjesna sam da u mojoj Sonti nema uvjeta za formiranje ženskog nogometnog kluba, a mijenjati sport ne želim. Nadam se i da će netko iz pravih klubova zapaziti moja postignuća i pružiti mi priliku da zaigram prave utakmice. Tako, pored

Voditelj Dinamove nogometne škole Goran Matić prezadovoljan je Viktorijinim radom i postignućima: »Viktoria je pravi nogometni fanatik od malih nogu. Pod mojom paskom je od prvog razreda. Dječaci su u početku na nju gledali pomalo nadmeno, pomalo podsmješljivo, no jako brzo im je pokazala koliko uspješne mogu biti i djevojčice. Od početka rada u nogometnoj školi pokazuje iznimnu upornost.«

razmišljanja o nogometu, tu su mi i planovi o budućem životnom pozivu. Buduće zanimanje nisam još stopostotno precizirala, ali to će svakako biti nešto u svezi s računalima, jer poslije nogometa ovo mi je najomiljenija animacija«, završava svoju priču Viktoria, ljubazno me pozdravlja i odlazi na parket sončanske dvorane, na novo druženje s loptom.

I. Andrašić

POGLED S TRIBINA

Poredak

Dinamo prvi i prvak nekoliko kola prije kraja, to je posve normalno i očekivano za prilike u hrvatskom klupskom nogometu, ali da je Hajduk nakon 30 odigranih susreta u tekućoj sezoni 2012./13. tek peti, to je malo tko mogao pretpostaviti. Uvjerljivo druga je, trenutačno,

Lokomotiva, a potom slijede Split i Rijeka. Bili za drugom pozicijom na koju su bili preplaćeni posljednjih nekoliko sezona zaostaju golemih 7 bodova, dok im za europskim trećim mjestom fali 3

boda. Serija rezultatskih kikseva koštala je trenera Mišu Krstičevića posla, pa je uprava odabrala Igora Tudora za spasitelja sezone koja je ozbiljno dovedena u pitanje. Do kraja prvenstva je ostalo još nekoliko susreta i s par pobjeda majstor s mora bi mogao barem do treće pozicije, no fokus bilog interesa je dvomeč finala nogometnog kupa Hrvatske protiv razgoropađene Lokomotive. Možda prvi puta u svojoj bogatoj povijesti Splićani nisu favoriti, jer Zagrepčani prema svojim rezultatima i plasmanu na tablici na kladionicama stoje mnogo bolje. No, čar kupa se ogleda upravo u nepobitnoj okolnosti kako nitko nije favorit sve dok to ne pokaže na terenu. Rano ispadanje najbolje hrvatske momčadi upravo potvrđuje ovu činjenicu. Jedno je sigurno, Hajducima je dogorjelo do noktiju i morat će dati sve od sebe ne bi li osvajanjem Rabuzinovog sunca uspjeli nakon dužeg vremena posta donijeti trofej u svoje vitrine, ali i osigurali mjesto u Europi. Jer kako trenutačno stvari stoje, poredak na tablici 1. HNL im to ne jamči.

NOGOMET

Splitski derbi Splitu

Pobjedom od 2-1 nogometaši Splita su svladali gradskog rivala Hajduka i preskočili ga na tablici 1. HNL. Lokomotiva je minimilnom pobjedom protiv Osijeka (1-0) učvrstila drugu poziciju na tablici.

Ostali rezultati 30. kola: Inter – Zagreb 2:0, Slaven – Istra 1961 1:0, Cibalia – Zadar 2:3, Rijeka – Dinamo 0:0.

KOŠARKA

Cibosi drže vrh

Nakon 11 odigranih susreta u Ligi za prvaka Hrvatske, košarkaši Cibone gostujućom pobjedom protiv Zagreba

(92-86) i dalje drže vodeću poziciju. Sigurne bodove su upisali i drugoplasirana Cedevita (87-48 protiv Kvarnera 2010) i trećeplasirani Zadar u derbi susretu protiv Splita (79-76).

Čvrtu poziciju pomalo neočekivano drži Jolly JBŠ, koji je pobijedio Alkara (86-80).

Naslov za Novi Zagreb

Slavljem u petom, odlučujućem susretu finalnog doigravanja Snja protiv Gospića (70-61), košarkašice Novog Zagreba osvojile su po prvi put u svojoj povijesti šampionski naslov. Uspjeh Zagrepčanki dobiva na dodatnoj težini, jer su odlučujuću pobjedu zabilježile na gostujućem parketu kod višestrukih šampionki Hrvatske.

TENIS

Polufinale Dodiga u Munchenu

Plasmanom među četiri najbolja tenisača na ATP turniru serije 250 u Munchenu, Ivan Dodig je za šest pozicija popravio svoj plasman na ljestvici najboljih tenisača svijeta. Stariji Međugorac je sada na 50. mjestu, dok je mladi Marin Čilić i dalje na 11. mjestu.

SKIJANJE

Kostelić na operaciji koljena

Najbolji hrvatski skijaš svih vremena Ivica Kostelić operirao je koljeno u Baselu i nakon oporavka bit će ponovno spreman za utrke Svjetskog kupa koje ga očekuju u novoj sezoni 2013./14. Kosteliću je ovo 11. operacija u njegovoj profesionalnoj skijaškoj karijeri.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Povoljno izdajem skladište i podrum kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064-9640745.

Dvosoban stan od 60 m² Subotica – Zorka izdajem ili mijenjam za sličan u Novom Sadu. Tel.: 064 255 68 22.

Prodajem ediciju – Pet stoljeća hrvatske književnosti, izdanje 1965 god. Matica hrvatska. Tel.: 063 8886755 ili 064 2170160.

Ozbiljna, poštena, vrijedna žena srednjih godina brinula bi o starijoj osobi – radila bi u domaćinstvu – sprema, kuhala. Tel.: 064 4208423.

Prodajem Zastavu 10, 2008/5 godište. Registriran do 5/2013 godine. Ugrađen je plin. Od dodatne opreme ima alarm, centralnu bravu, radio, klimu, maglenke, tempomat. Uredno servisiran. Zadnji servis urađen 5.10.2012. godine. Cijena po dogovoru. Tel.: 064-1208170 i 024-525-373.

Predajem sate: engleskog jezika, AutoCAD-a, ArchiCAD-a, 3Ds Max Desing-a. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem Nintendo Wii za 100 eura + 2 igrice. Tel.: 064/640-63-99.

Prodajem dva kauča i dvije fotelje, može i pojedinačno, usisavač Vox 1400W, žensku bundu od nerca boj 44. Tel.: 024/557-531 i 061/231-19-14.

U najljepšem dijelu Kertvaroša prodajem dio obiteljske kuće, poseban ulaz, cca 64m². Potrebna adaptacija. Cijena 14.000 eura. Postoji struja, voda, kanalizacija, mogućnost priključka na plin. Tel.: 024-572-875, 063/8838747.

Prodajem umjetničku sliku »Sofa« – ulje na platnu akadem-

skog slikara Tilića. Cijena 1.500 eura. Tel.: 065 429 4097.

Povoljno izdajem veliko dvorište pogodno za parkiranje kamiona, većih vozila pa čak i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u Subotici, čuvano 0-24 h. Tel.: 064/9640745.

Prodajem stambeno poslovni prostor u strogom centru Subotice – Petra Drapšina 2, u površini od cca 48 m². Tel.: 063/75-44-440.

Prodajem Kirbi nov, neraspakovan, sentria mikron magic, hepa filtration with mikroalergen technology. Cijena 950 eura. Tel.: 0652190496.

Prodaju se tvornički univerzalni skoro nov cirkular, nov el. šporet s ravnom pločom HANSA, ZOB, spavaća starinska bunjevačka soba i oprema, nošnje, trpezarijski stol, stolice, tepih i sl. i moderna venčanica. Tel.: 060053570 ili 024-532570.

Prodajem bilijar stol – karambol iz 1875. godine, antikvit, veoma očuvan s 3 x 3 kugle od original slonovače. Rezervna čoja iz Amerike. Od 1983. godine uopće nekoristišten, za 3500 eura. Tel.: 024-572-875 ili 063-8838747.

Izdaje se dvosobni namješten stan na Proizivci. Tel.: 069 - 2887213.

Prodajem priručnike za pripremu državne mature u RH i to: matematika, hrvatski, engleski, te biologija, fizika, kemija. Zvati 063 - 8820654.

Izdajem jednosobni namješten stan, blizu Ekonomskog fakulteta, telefon, CATV, interfon, TA peč, priključak

na ADSL. Tel.: 064 - 3285657.

Prodajem veću termoizolovanu kompletno završenu tehnički primljenu katnicu (13 x 11) sa suterenom, CG i svim infrastrukturnim priključcima (voda, kanalizacija, telefon, internet, gas) u centru Sombora. Tel.: 025-449-220; 064-280-84-32.

Prodajem traktor Torpedo tip TD 4506 izdanje 1979 god. Registriran, izvršena generalna popravka i u odličnom je stanju. Tel.: 061-1621820.

Prodajem sajle raznih dužina i debljina u Novom Sadu. Tel.: 063 8291-264.

Subotica - Centar, izdaje se poslovni prostor 96 m² – 4 prostorije pogodan za urede, predstavništva, agencije. Tel.: 024 529-745; 063 518-218.

Izrađujem hrastove čamce, 3 do 6 metara dužine i jasnova vesla. Prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović Tel.: 064-3467056 www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem Singer šivaći stroj star preko 100 godina. Malo korišten, sačuvan s original papirima, za 100 eura. Tel.: 572-875; 0638838747; 0690094246;

Primila bih na dvorbu, spremanje ili druge kućne poslove. Tel.: 065/531-99-28.

Iznajmljivanje čokoladne fontane za rođendane, vjenčanja i razne druge prigode. Tel.: 069/524-7860.

Izrađujem ručno šivene tradicionalne ženske bunjevačke, šokačke i mađarske papuče. Tel.: 064/054-3720.

Crikvenica – izdajem apartmane blizu mora. Tel.: +385 51 241-053.

Prodajem Renault CLIO 1,2 crvene boje, 3 vrata, decembar 2011, prešao 4500 km. Tel.: 063/516-300.

Prodaje se ulični dio kuće u Kertvarošu, u ulici Kizur Ištavana, površine 120 m² sa svom infrastrukturom. Objekt je legaliziran. Cijena 38.000,00 eura. Tel.: 063 8838747; 069 0094246.

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Uz popust od 20%

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
 * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBURS 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL SUBOTICA
 IBAN: RS3535500000020029242 I
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva: NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica. Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Hrvatska, bunjevačko- šokačka priča (tko čuva prošlost, ima i budućnost)

**Za djecu
i roditelje
Velika
vijećnica
17. 5.
u 19 sati**

Upis od
1. 4. do 31. 5.

U školama:

Matko Vuković - Subotica,
Ivan Milutinović - Subotica
i Mala Bosna,
Matija Gubec - Tavankut,
Vladimir Nazor - Đurđin
i Sveti Sava - Subotica.

*za sretniju
budućnost
naše djece*

Telefon:
064 663 005 0
063 716 176 0
062 582 571
e-mail:
nasadjecasubotica@gmail.com

Da se čovek zaželj i posla

Bač-Iva se svaj ušmundo, već ne zna ni ku će ni šta će od sebe. Tude je i njegova, ne zna koliko će bit doma. Raspušćali ji iz fabrike, skajarili praznik rabadžija š Velikim petkom i Uskrsom od pravoslavne vire, a možda će jim dat i koji dan lanskoga godišnjega. Kažu da će je već zvat kad triba. Bač-Iva se i no to malo lecnijo, ko zna... Krene se malo u selo. Nigdi nikoga ne mož vidit, jedino puni sokakevi korova i kerova. I kuća

Piše: Ivan Andrašić

što se rušu od tuge za starima gazdama što su ošli pivat š andelima i za mladima što su se razbižali po bilomu svitu, a kad-goda lipe baščice zarasle u korovinu. Eto, misli se, već došlo i slavlje za rabadžije, svi slavu, a ne znu ni šta slavu ni zašto slavu, ni ko bi tribo slavit. Jedino vidi da je selo pusto, al da svi dućani radu, da su paori od rana jutra na njiva, slavu jedino poštaši, škulari, opštinari i štrekari. Bankara u njegovomu selu već davno nema, a znađe da bi slavili i oni. Dojde doma nikako nevesel, obide marvu i živinu, dade jim ladne vode, pa sidne na drnjak. Taksa mu se oma namisti pod noge i nasloni mu njušku na papuču. Bač-Iva zapali cigaretlu i zagleda se u drugu nedilju. Ne zna šta mu je, al osića nikaku guku u grlu. Osića i ništa mokro na obrazu. I Taksu zaboravijo šljoknit. Sića se dana iz ne Titine države, ko da su istom juče prošli. Tamo se vazdan znalo, još od kako se svršijo Veliki rat, kako triba proslavit praznik za rabadžije. Slavilo se svudam i nave-liko. Istina, slavi se i danas, samo što je rabadžija sve manje, a slavlje sve veće. I što je bač-Ive najčudnije, najviše slavu ni što ni ne znu kako j to uranit, pa se krenit na posov. Skajaru se, pa nakupuju piva i rakije, pa se krenu na Dunov jel nigdi dalje u kaku šumu, pa nikoliko dana ni ne znu za se. Jel jidu, jel ne jidu, al sve kupito uredno popiju, pa kad se razbudu, vidu da bi već tribalo i doma. Tribaće se pripravit za kakigod novi svetac, jel niko više ni ne zna koliko ji u ve države imade i kad su. Bač-Iva i njegova otpravili cure, kažu iće i one š njevima drugama slavit, pa neće dojt nikoliko dana. Sad jim nikako prazna kuća, sve ne znu šta će i ku će. Za večeru jim još bilo rano, pa njegova skuvala kafu i posidali prid televiziju. Slavi se svudam, a vi š televizije idu sokakom, pa kogagod najdu, pitu kako se to danas slavi. Stariji žalu za Titinom državom, a većinom kažu da su se dobro pripravili za praznik, nakupovali svakakoga mesa, a oma potli toga će obaviti i Uskrs kako triba. »Ne znam, samo, kakoga su to mesa napripravljali i kako će sve obaviti kako triba, kad jim je sad Velika post?«, pita se njegova. »Ta šta se čudiš, vi su vada od ni što su zbog koika-ke asne po danu bili u Titine partije, a u crkvu se išli vinčat, dicu krstit i šunku na svetenje nosit u po noći, da ji niko ne vidi. Pope ćutile, od taki su dobijali i najveću lemozinu. Tako su se lipo naučili i slavit i postit, sve u svoje vrime. A danas najglasnije laju da jim je Titina država branila vo, a tirala ji no no«, tolmači je bač-Iva. A istom ka su počeli divanitni što u no vrime još ni na svit nisu došli! Mašu koikakima barjacima i pripovidu da je Titina država rabadžije silom tirala na slavlje, a branila i spomenit crkvene svece i to samo jednima. Bač-Iva to više ni mogo slušat. Otrnijo je televiziju i izašo na sokak, možda će makar kum-Tuna dojt na divan.

10. svibnja 2013.

W. Disney:

Što možeš sanjati, možeš i učiniti.

L. da Vinci:

Prepreke nas ne mogu zaustaviti. Svaka se prepreka svladava odvažnošću.

Jesenski:

Kad čovjek zna zašto voli, onda ne voli.

Ne dam se!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Vera Svoboda

Koje je godine i gdje rođena hrvatska pjevačica Vera Svoboda? Kako se zove glazbena škola koju je pohađala u rodnom gradu?

S koliko godina je počela pjevati?

Koliko je snimila pjesama za potrebe HRT-a?

Što je sve snimila na nosačima zvuka?

Tko je bio njezin suprug?

Kojim državnim odlikovanjem je nagrađena za svoj umjetnički rad?

Na kojoj radijskoj postaji je izabrana za pjevačicu stoljeća?

Rodena je 15. kolovoza 1936. godine u Osijeku. Franjo Kuhač. Sa 16 godina na Radio Osijeku. Više od 300 pjesama. Za Jugoton i Croatia Records je snimila 15 LP, 5 CD-a i 20 kazeta. Julije Njikoš, poznati hrvatski glazbeni djelatnik. Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića. U izboru Radio Martina iz Slavonskog Broda.

Žica mali Ivica tatu auto za večernji izlazak.

- A čemu ti noge služe?

- Paaa ... lijeva za kvačilo, a desna za gas i kočnicu.

Jednog dana u šumici opio se zec i skoči on u potok.

Dođu medo, lija i vuk i počnu dozivati zeca:

- Budalo, izidi van, utopit ćeš se!

A zec njima:

- Šutite vi kopnene životinje!

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hrcka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

**365 ODLOŽENO
DANA PLAĆANJE!**

**VIKEND AKCIJA
U KTC-u**

10.5. - 13.5.2013.

ratama, na cijeli asortiman

Tijesto fida 400g

~~74.90din~~
1kg = 119.75din
59.90din

Voda Radenska 1.5l

~~55.90din~~
1litra = 26.60 din
39.90din

**-28%
POPUSTA**

Krem bananica 25g

~~12.90din~~
1kg = 440.00din
11.00din

SVAKE SRIJEDE

-15 %

**NA BIJELU TEHNIKU,
MALE KUĆANSKE
APARATE
I TELEVIZORE**

Papalina rinužno 1kg

~~159.90din~~
129.90din

**-18%
POPUSTA**

**Plazma posna 150g 4 kom +
TACNA GRATIS**

~~407.60din~~
1kg = 593.16din
355.60din

IZ PONUDE

IZDVAJAMO

Jabuka Jonagold 1 kg

~~55.90din~~
45.90din

Rubel power fresh 9 kg

~~1.399.90din~~
1kg = 99.99 din
899.90din

**-36%
POPUSTA**

SRIJEMCI SRIJEMU

Srijemska Mitrovica,
kazalište „Dobrica Milutinović“
nedjelja, 19. V. 2013.
s početkom u 20 sati

Sudjeluju hrvatske udruge iz:

- SRIJEMSKJE MITROVICE
- PETROVARADINA
- RUME
- GOLUBINACA
- ZEMUNA
- NOVOG SLANKAMENA
- ŠIDA
- GIBARCA
- VRDNIKA
- te gosti iz
MONOŠTORA

